EMİNE IŞINSU

Adsız Kahramanlar

BU BİR TÜRK DEVLET YAYINIDIR • 1973 •

— Bugünün adsız kahramanları
olan kardeşlerime —

«Bu kitap, Ziraat Bankası için kaleme alınmış,Poyraz Reklâm stüdyolarında gerçekleştirilerek Ankara Radyosu'nda oynanmıştır.»

ADSIZ KAHRAMANLAR

EMİNE IŞINSU

Ankara 1975

TÖRE - DEVLET YAYINEVİ

P.K. 178

Bakanlıklar - ANKARA

Kapak Kompozisyonu : Nur - Olcay OKAN
Kapak Baskısı : Kuşak Matbaası - İST.
Dizgi - Tertip - Baskı : Gürsoy Matbaası - Ank.
Cilt : Pars Matbaası - Ank.

İÇİNDEKİLER

Kırk Adsız Kahraman 7
Şeytan Topları 15
Çaşıt . 21
Baba 28
Sarı Zeybek 37
Alev Gemisi 45
Yıldırım Kemal 52
İki Türk 59
Kılavuz 67
Yoğurt 78
Kanije'de Barut 85
Topçu Yüzbaşı 93
Kore'de Bir Tutsak 99
Borazancı 107
Ölmeyi Bilmek 114
Vaka-i Hayriye 123
Tayyar Rahmiye 130
İzmir'li Çavuş 137
Çiçek Aşısı 146
Penisilin 153
Yapağı 159
Biz Sağsak 164
Aziziye ..... .171
Fedakârlık 177
Görev 185
Yeşil Kıbrıs 192
Çaldıran'da Bir İhtar 200
Bayındır Bey 206
Göçmen Yusuf .213

Kırk Adsız Kahraman

Erkek konuşmacı :

«O zaferler getiren atların
Nalları altındanmış
Gidişleri akına,
Gelişleri akındanmış.
Yolları eline dolayan
Beldeler, ülkeler avlayan
Süvarileri varmış ki
Oğuz, Bilge, Süleyman'mış.»

Kadın konuşmacı : Sizlere çağların gerisine dönmek ve kırk adsız kahramandan bahis açmak istiyoruz... Yılların biriktirdiği sislerin ötesinden Göktürk İmparatorluğu, pırıltılar saçarak bugünümüze ulaşıyor.

Yıl, 621... Göktürk hanedanından onuncu büyük Türk İmparatoru, Çuluk Kağan, Çinli zevcesinin eliyle zehirleniyor ve uçmağa varıyor. Yerine geçen Kara Kağan dengesiz bir zattır. Türk töresine göre dul yengesi ile evlenince, yabancı kadının entirikaları ile şaşkına dönüyor, büsbütün yanlış hareketler yapıyor.

E. Konuşmacı : Uğursuzluk bütünü ile çöküyor Türk illerine, soğuk ve kıtlık yılları birbirini kovalıyor... Bu durumdan faydalanan Çin ordusu, 630 yılında, Göktürk ordusunu bozuyor. Kara Kağan ile, yüz bin Türk tutsak ediliyor... Çinlilerin elinde dört yıl daha yaşayan Kağan derdinden vefat edince, düşman, Göktürk Prenslerinden Sirba'yı Türk İmparatoru ilân ediyor... Fakat, yüz bin esir Türk, Sirba Kağanı tanımak istemiyorlar, çünkü o, düşmana tabi, kukla bir hükümdardır... İşte o günlerin birinde, üç, beş, on derken, kırk Türk Asilzâdesi bir araya geliyor.

(Geçiş müziği)

Yağmur : Bize bir başkan gerek.

Bumin : Muhakkak, içimizden en cesurunu, en akıllısını başkan seçip, sonra da kayıtsız şartsız onun emirlerine itaat etmeliyiz, başsız ve disiplinsiz hareketler sonuç alamazlar.

Yağmur : Burada kırk yiğit kişi toplanmış bulunuyoruz, içimizden en yiğidini bulmak zor, başkan mutlak çoğunluğun arzusuna göre seçilmeli, herkes adayını söylesin.

Sesler : Kür Şad... Kür Şad... Kür Şad...

Yağmur : Görüyorum ki, Kür Şad, hepimizin adayıdır. Aksini iddia eden varsa, çekinmesin söylesin, burada

tarafsız ve rahat bir seçim yapalım ki, sonradan başkanımıza itaat etmek bize güç gelmesin.

Sesler : Yoktur... yoktur. Kür Şad başkan olmalı, Kür Şad...

Yağmur : Ey aziz Kağanımız Çuluk'un oğlu Kür Şad, kırk kişi gönül rahatlığı ve oy birliği ile seni başkan seçtik, kabul ediyor musun?

Kür Şad : Hepinize teşekkür ederim, Tanrımız adına yemin ederim ki, bana verdiğiniz şerefli göreve lâyık olmaya çalışacağım. Kutsal gayem; yabancı boyunduruğunda, yabanın ahlâkı ve yabanın töreleri ile uyuşan, benliklerini kaybetmeye başlayan soydaşlarımı en kısa zamanda, bu boyunduruktan kurtarmak, yeniden hür kılmaktır. Sizden ilk isteyeceğim şey, bu kutsal amaç için hep birlikte and içmenizdir.

Sesler : Evet, evet...

Kür Şad : Benimle tekrarlayın,, vücudum düşman okları ile parça parça olup...

Sesler : Vücudum düşman okları ile parça parça olup...

Kür Şad : Kanımın son damlası akıncaya kadar...

Sesler : Kanımın son damlası akıncaya kadar...

Kür Şad : Soydaşlarımı tutsaklıktan kurtarmaya çalışacağım...

Sesler : Soydaşlarımı tutsaklıktan kurtarmaya çalışacağım.

Kür Şad : Bunun için, Tanrımız, bayrağımız ve şimdi uçmağa varmış olan Göktürk Kağanlarının temiz adı için yemin ederim.

Sesler : Bunun için, Tanrımız, bayrağımız ve şimdi uçmağa varmış olan Göktürk Kağanlarının temiz adı için yemin ederim...

Bumin : Bir teklifim var.

Kür Şad : Söyle.

Bumin : Yeniden hür olup, devletimizi kurduğumuz, ipek otağlarımızı yeşilce çayırlara dikip, rüzgârla yarış eden atlarımıza kavuştuğumuz zaman: kağanımız Kür Şad olacaktır...

Sesler : Kabul, kabul...

Kür Şad : Hayır ben kabul etmiyorum, Aksi halde kutsal amacıma varan yola, bir kişi ihtirası karıştırmış olurum, bunu istemem, Ben sadece milletimi esaretten kurtarmak için başkanlık görevini kabul ettim, o kadar. Yeniden hür olup, devletimizi kurduğumuz, ak otağlarımızı bozkıra diktiğimiz mavi bayrağımızın gölgesinde at sürdüğümüz zaman, ben, yalnız budundan bir kişi olacağım.. Amacım millîdir, ve okadar güzeldir ki, ona başka bir arzu ya da yeni bir görev karıştırıp, bozmak istemem.

Yağmur : Haklısın Kür Şad.

Bumin : O halde, ağabeyinin oğlunu, yiğenini kağan olarak teklif ediyorum, çünkü yeni kağan'ın, kutsal Çuluk Kağan neslinden olması gerek.

Sesler : Kabul... kabul...

(Geçiş müziği)

Kür Şad : Söyle bakalım Yağmur Bey, yeni haberin nedir?

Yağmur : Çin İmparatoru, her gece kılık değiştirip, başkent Çangan'ın sokaklarında dolaşıyormuş, dikkat çekmesin diye yanına fazla muhafız da almıyormuş.

Kür Şad : İşte bu, güzel bir haber! Arkadaşlar, plânımızı şöyle geliştirelim, şimdi yakalayıp, kaçıracağımız soylu kişi, bizzat İmparatorun kendisi olmalı.

Bumin : Bir sokak baskını ile bu işi kolay hallederiz.

Kür Şad : Evet kolay ve sessiz! İmparatoru kaçırıp, saklıyacağız. Sonra onu, buyrukları altında yaşayan Türkler ve ellerinde bulunan topraklarımız karşılığında geri vereceğiz. Tamam mı.

Bumin : Tamam Kür Şad.

Kür Şad : O halde bu gece başkente hareket ediyoruz, dikkat çekmemek için, şehre girişimiz on gün içinde olmalı, her gün ikişer, üçer kişi varmalı Çangan'a Şih - Min'nin ahçı dükkânında buluşuruz. Şimdilik birbirimizi tanımıyor gibi hareket edeceğiz. Benim Çangan'da yaşayan yaşlı bir dostum vardır, Buğra ata, onunla görüşüp, toplanmamız için bir yer temin etmesini sağlarım.

Bumin : Toplantı zamanını bize nasıl haber vereceksin?

Kür Şad : Ne zaman kırmızı çizmelerimi giyip, ahçı dükkânına gelirsem, anlayın ki yer buldum, sizi çağırıyorum. O zaman sen Burçak, benim arkamdan kalkarsın, Bumin sen Burçak'ı Yamtar Bumin'ı Yağmur Yamtar'ı, böylece herkes yoldaşını takip ederek, ayrı ayrı buluşma yerine varırız. Şimdilik bu kadar, bir şey sormak isteyen var mı?

Yağmur : Anlaşıldı Kür Şad, soracak bir şey yok.

Kür Şad : O halde vedalaşalım, Tanrı Türk'ü korusun.

Sesler : Tanrı Türk'ü korusun.

(Geçiş müziği)

Kür Şad : Arkadaşlar üç aydır İmparatoru izliyorum, her gece yanına on, on beş muhafız alarak, kentin bir başka sokağına gidiyor. Dikkat ettim, kuzey sokaklardan başlayıp, güneye doğru iniyor.. İmparatorun pek yakınlarına kadar varıp, onu iyice tanıdım... Artık harekete geçebiliriz.

Bumin : Gün seçtin mi?

Kür Şad : Yeni ayın ilk gecesi! Şimdi baskın plânını anlatacağım; ben, Yağmur.. Buğra.

(Geçiş müziği)

(Efekt : Fırtına ve yağmur sesi)

Bumin : Bu albızın işi, hiç bir vakit bu ayda böyle fırtına olmamış, böyle yağmur yağmamıştır.

Yağmur : Kara talih!

Kür Şad : Arkadaşlar, havanın bozması, bu gece imparatoru sokağa çıkmaktan alıkoydu.. Fakat... Biz artık geri dönemeyiz.

Bumin : Ayın ilk gecesi harekete geçmeye karar verdik, geçeceğiz.

Yağmur : Nasıl?

Kür Şad : İmparator bize gelmedi, biz ona gideceğiz, sarayı basacağız!

Bumin : Çok tehlikeli ve başarı ihtimali düşük.

Kür Şad : Biliyorum. Fakat şunu da unutmayın ki, geçen her gün aleyhimize akıp gitmekte. Bizden kuşku-

lanmaya başladılar, en ufak bir şey sezerlerse, tümümüzü birden kılıçtan geçirirler. Onun için diyorum ki, bu gece harekete geçmeye karar vermiştik, geçelim... Sarayı basmak tehlikeli, ve başarı ihtimali düşük, haklısın Bumin, ancak biz andımızı içerken, çoktan canımızdan vaz geçmiştik. Belki gayemize ulaşmadan, uçmaya varırız, mümkün. Yalnız şunu da düşünün, bizim bu hareketimiz, boyunduruk altında gevşemiş kalmış soydaşlarımıza ne büyük bir ders olacaktır. Hepsinin gönlünde hürriyet rüzgârını estireceğiz, onlara yol göstermiş, akıl vermiş olacağız.. Bu az bir şey midir?...

Sesler : Haklısın Kür Şad, haklısın Kür Şad...

(Efekt müzik)

E. konuşmacı : Ve o gece Türk'ün adsız kahramanları, akıl almaz bir cesaretle, İmparatorluk sarayını bastılar. Sarayın koridorlarında kanlı bir çarpışma başladı Pek çok düşman muhafız, Türklerin kılıç darbeleri, attıkları oklarla can verdi... Ancak her düşene karşılık, on, yirmi yeni muhafız, yerden bitercesine bastırıyor, kırk yiğide ölüm saçan oklar yağdırıyordu.

Kür Şad : (Bağırır) Sarayı terk ediyoruz arkadaşlar, ahırı basıp, atları alalım. Kentten çıkıp Vey ırmağı kenarında buluşalım.. Arkadaşlar, Vey ırmağına!..

(Efekt müzik)

K. konuşmacı : Türk'ün kırk adsız kahramanı Vey ırmağına doğru çılgın bir koşu tutturdu... Fakat ne yazık bütün bir düşman ordusu peşlerine takılmıştı... Irmağın kenarında atlılar, durdular. Ne suyu geçmek mümkün, ne yetişen asker kalabalığını yarmak!... Kırk yiğit sadakları boşalıncaya kadar, düşmanı okladılar.

sonra keskin kılıçları ile Çin askeri içine daldılar... Doğan gün; Vey kıyılarının sarı topraklarını ala bulanmış gördü... Pek çok düşman ve kırk Türk; vücutları oklarla parçalanmış, kanlarının son damlası akmış... Olay, tutsak Türk illerinde geniş akisler yaptı, uyumuş yüreklere yepyeni bir umut ekti; «İstersek, hürriyetimizi kazanabiliriz.» Ve Türkler, istediler.. Kazandılar!...

E. konuşmacı :
«Tufanda, borasında
Gürüldemiş gökler
Ve yerle gök arasında
Dağlar kımıldanmış
Zembereğini kuran
Onlarmış bu dünyanın
Onlar ki kurt doğuran
Obaların kanındanmış.»

Şeytan Topları

E. Konuşmacı : Geldi düşman bağladı hep cümle rahım der Budin
Gelmeyen imdadıma ceksün günahım der Budin
Kalmışım küffar elinde yalınız zar ü zebûn
Ser çeküp burc u bedenden çıktı âhım der Budin.

K. Konuşmacı: Türk - Batı savaşı 1593'ten beri devam ediyordu. 1601 yılında Kanije'de, Tiryaki Hasan Paşa'dan büyük bir sille yiyen Arşadük, bir yıl sonra, kardeşinin kumandasındaki büyük bir orduyu Budin kalesi üzerine sürdü.. O sırada başında bizzat sadrazam Yemişçi Hasan Paşanın bulunduğu Osmanlı ordusu, Budindeydi. Ancak bu arada taarruza uğrayan Erdel Prensi, sadrazamdan yardım istemişti.

Hasan P. : Madem ki bu kâfir bizden yardım diler, o halde Erdel'e gitmemiz farz olur paşa.

Ali Paşa : Paşa! Paşa! Farz olurdu eğer Budin tehlike içinde olmasaydı. Budin yanarken, sen orduyu alıp da nereye gidersin?

Hasan P. : Budin yanıyor mu? Hani, nasıl?.. Küffar'ın sözü edildi ama kendisi görülmedi.

Ali Paşa : Bugün yarın görünür, Allahın izniyle, kalemizi de Budin'i de koruruz paşa! Can tenimizin içindeyken, düşmana teslim etmeyiz.

Hasan P. : Ben de bunu bilirim ve dahi Osmanlı Sadrazamlığından yardım isteyen bir başkasına yardıma giderim.

Ali Paşa : O kâfirdir, Budin ise...

Hasan P. : Bilirim. Fakat madem yardım dilemiştir, gitmemek şanımıza yakışmaz.

Ali Paşa : Sen şan'ı düşünürsün ben de Budin'i

Hasan P. : Bizin sana güvenimiz tamdır Ali Paşa. Eğer düşman görünürse, hakkından gelirsin. Benim düşündüğüm şan, kendi şanım değil, Osmanlının şanıdır. Devletimiz, karşısında boyun büküp isteyene daima yardım etmiştir. Bu isteyen kâfir bile olsa.

Ali Paşa : Bu sözüne cevabım yok paşa. Git! Biz başımızın çaresine bakarız elbet..

E. Sipiker : Tarihçimiz bu olay için şöyle yazmış : «Yemişçi'nin Budin'i büyük düşman ordusuyla karşı karşıya bırakıp, Erdel'e tevveccüh etmesi, askerlikten zerre kadar nasibi olmadığını gösteren bir çok olaydan biridir. Zira Yemişçi hareket ederken, düşman toplarının sesi duyulmaya başlamıştı bile.»

K. Sipiker : O sıralarda Rumeli beylerbeyi Lâla Mehmet Paşa ile kadızade Ali Paşa, Budin kalesinde konuşuyorlardı.

Ali Paşa : Paşa ile konuştum, gitmemesini rica ettim, fakat o, Osmanlının şanı yardım isteyene koşmaktır deyip, ısrar etti.

Mehmet P. : Kâfir orduları onun da yolunu kesecek ve Erdel'e gitmesine mani olacaktır paşa, ama sanmam ki Yemişçi Hasan Paşa geri dönüp bize yardıma kalksın.

Ali Paşa : Ne yazık ki dedelerimizin at sırtında ve kılıçla kazandıkları şan, şimdi yalnız ağızlarda kaldı Lala Paşa.

Mehmet P. : O ağızlar da bu şanı kirlettiler. Velakin biz varız Ali Paşa, Allah'a şükür daha bizler varız.

Ali Paşa : Haberciler, düşman ordusunun seksen bini bulduğunu söylediler. Bizim kuvvetimiz ise...

Mehmet P. : Hesaba kalkma Budin Beylerbeyi, hesaba kalkma. Çünkü bu iş artık hesap işi değil,

gönül işi, iman işi oldu. Böyle olunca da evelallah, kâfirin cümlesi toplanıp gelsin! Verecek bir canımız var, o da şimdiden helâl olsun Budin'e...

Ali Paşa : Canı helâl etmek kolay, Rumeli Beylerbeyi, kolay! Ben, Budin'i helâl etmek istemem.

Mehmet P. : Kim demiş ki, Budin'i helâl edece ğiz diye, iyi düşünülmüş huruç hareketleri ile, kâfiri perişan kılmak mümkündür.

Ali Paşa : Mümkündür, iyi düşünülmüş, iyi düzenlenmiş huruç hareketleri, ha? Evet iyi düşünmek gerek Lâla Paşa.

Mehmet P. : Benim aklıma bir tedbir gelmekte.

Ali Paşa : Nedir?

Mehmet P. : Eski bir Budin Beylerbeyi tarafından icat edilmiş bir silâh... O bu silâhı ile, kuşatmadan mahirane bir şekilde kurtulmuştu.

Ali Paşa : Nasıl bir silâhtır paşa?

Mehmet P. : Düşünüyorum... Dev Süleyman Paşa derlermiş o zata, çetin bir kuşatmada akıl etmiş...

Ali Paşa : Eee?....

Mehmet P. : Şöyle fıçılara, bildiğimiz tahta fıçılara, demir parçaları, gülleler ve dahi bolca barut doldurup, kâfir üstüne yuvarlamış, bu fıçılar toplardan daha çok zaiyat verdirmiş kâfire.

Ali Paşa : Herhalde fitil koyup, ateşliyordu. Evet paşa hatırladım, duymuştum bu dev Süleyman Paşa'nın icadını. Niçin biz de yapmayalım, fıçıdan bol ne var kalede..

Mehmet P. : O halde tez emir ver Ali Paşa, şimdiden başlayalım.

(Geçiş Müziği)

K. konuşmacı : Budin kalesi çevresinde düşman çemberi gittikçe daralırken, kale içinde hummalı bir faaliyet başladı. Fıçılara gülleler ve barut dolduruluyor, fitil takılıyordu... Gülleler bitince demir parçaları bitince de kocaman kayalar doldurudu. Erler değil yalnız, kadınlar ve çocuklar da katılmıştı bu çalışmaya, şurada bir kadın sırtına demir yüklemiş gelirken, orada bir çocuk, kendi boyundan büyük bir kayayı ite ite sürüklemeye çalışıyordu. Fitil yapma işi de daha çok, yaşlılara kalmıştı... Büyük bir sükûnet vardı kale içinde ve o sükûnette tek bir yürek atıyordu, Budin!!

Ali Paşa : Paşa, Lâla Paşa sanırım bu iş olacak.

Mehmet P. : Olacak Paşa gezdim, gördüm. Tanrı'nın rahmeti Süleyman Paşanın üstünden eksik olmasın, onun icadı bu silâhın bize büyük faydası dokunacak. Öbür sabah, şafakla hücuma geçelim diye düşünürüm, sen ne dersin?

Ali Paşa : Münasiptir, fıçılar dolduruldu, askeri fazla bekletmemeli...

Mehmet P. : Hesaplarda yanılmamak, fitilleri zamanında ateşleyip, zamanında kâfir üstüne salmak gerekir, bu koşan ateş toplarının ardından da asker çıkmalı kaleden... Bir kaç huruç hareketi demiştik, fakat tek ve şiddetli çıkış, bu ani vuruş düşmanı telef edecektir sanırım.

Ali Paşa : Telef etmese bile, bezdirir Paşa.

Mehmet P. : Bütün umudum bu ateş toplarda.

Ali Paşa : Hepimizin umudu onlarda, Sadrazam Paşanın çekip gitmesi, bizi yalnız koması, as-

kerin kolunu kanadını kırmıştı ama, sen Budin'e zaferin umudunu yeniden getirdin Lâla Paşa.

Mehmet P. : Ben değil, eski Budin Beylerbeyi dev Süleyman Paşa! Kalede adı unutulmuş ama silâhı unutulmadı, bundan sonra da unutulmaz sanırım...

(Geçiş Müziği)

Mehmet P. : Ağalar! Asker! Budin'in çocukları, Osmanlı'nın yiğit erleri! Biraz sonra, bizden daha üstün bir kuvveti olan kâfir üstüne yürüyeceğiz. Biz bu kararı verirken ne kuvvet, ne de sayı hesabı yaptık. Düşman Budin'i almak istiyor, ve biz onu vermeyeceğiz dedik. Güvendiğimiz yegâne şey; bize dedelerimizden miras kalan din-ü devlet, mülk-ü millet imanı idi... Türk'ün gazi erleri, biz gideriz fakat Türk devleti kalır, kalacaktır. Bu inancın yanında fâni canımızın ne önemi var? Biz hesabı bir yana koyarken, bu bir iman ve gönel işidir dedik... Şimdi ey Türk'ün kahraman evlâtları, benimle birlikte kâfir üstüne gelip gelmemekte serbestsiniz. Çünkü size gazilik değil, şehitlik kapısı açıyorum.

Sesler : Seninle beraberiz Paşa... Beraberiz Paşa!

Mehmet P. : (Bağırır) Fitilleri ateşleyin... Fıçıları salın!...

(Efekt: Büyük patlamalar)

Ali Paşa : (Bağırır) Kapıları açın! Hücuumm kâfir üstüne...

(Efekt: «Allah Allah sesleri, nal sesleri, patlamalarla savaş.)

E. konuşmacı :

«Bizdik o hücumun bütün aşkıyla kanatlı;
Bizdik, o sabah, ilk atılan safta yüz atlı..»

K. konuşmacı : Düşman askerleri kendilerine doğru yuvarlanarak gelen şeylerin ne olduğunu önceden anlamadılar, sonra korkunç patlamalar başladı, arkadan naralarla atlılar renkli ve kızgın bir sel gibi boşaldı kale kapısından... Güneşin ilk ışıkları enli ve kısa palalarda parlıyor, Budin'in tek yüreği, yalnız Budin için atıyordu... Lâla Mehmet Paşa'nın söylediği gibi tek fakat şiddetli bir huruç hareketi oldu, yıl 1602 idi, Eylül ayının 27'si... ve kesin netice alındı. Düşman askeri bilhassa «şeytan topu» ismini taktığı, dehşet saçan barut fıçılarından korkmuştu...

Savunmada, düşmana canını helâl eden fakat Budin'i helâl etmeyen Ali Paşa da şehit oldu.

E. konuşmacı :

«Bir bahçedeyiz şimdi, şehitlerle beraber,
Bizler gibi ölmüş o yiğitlerle beraber
Lâkin kalacak doğduğumuz toprağa bizden
Şimşek gibi bir hatıra nal seslerimizden.»

Çaşıt

Kadın konuşmacı : Sevgili dinleyiciler... Bugün size Osmanlılar Çağından söz açmak isteriz.

Erkek konuşmacı : Osmanlı İmparatorluğu duraklama devrinde, sınırlarımızdan birinde, bir uç kale! Kale bizim, fakat adetâ düşmanla iç içe yaşıyoruz. Onların çaşıtları kale içine girebiliyorlar, bizim haberciler düşman şehirlerinde... İki tarafda farkında bu işin, suç üstü yakalananlara ise değişik ceza var; eğer onlar bizden birini, ya bize hizmet eden birini yakalamışlarsa, derhal asıyorlar! Biz bir düşman çaşıtı yakalamışsak, kulaklarını kesip, salıveriyoruz... Bugünkü adsız kahramanımıza Selim ismini verelim.

K. konuşmacı : Kale Kumandanı ise Mehmet Bey!.. günlerden bir gün, yüzü gözü sarılı bir hanımın onu aradığını, ille kendisi ile konuşmak dilediğini, haber veriyorlar:

(Geçiş Müziği)

Mehmet : Yüzü gözü sarılı, sesi betçe bir hatun ha, acep ne ister?... Pekâlâ.. bırakın gelsin, anlıyalım.

(Efekt : Ayak sesleri)

Mehmet : Gel bakalım hatun, ne dilersin?

Selim : (Sesini inceltmeye çalışarak) Seninle yalnız konuşmak dilerim paşam...

Mehmet : (Düşünceli) Yaa..... Peki. Bizi yalnız bırakın.

(EFEKT : Ayak sesleri)

Mehmet : Şimdi yüzünü aç bakalım ağa.

Selim : (Normal sesi) Allah ömürler versin paşam, demek hatun olmayıp da, er olduğumu anladın.

Mehmet : Evet, hattâ bir ara düşman çaşıtı olduğunu bile sandım.

Selim : Buna rağmen öbürlerini dışarı çıkarttın.

Mehmet : E bir düşman erinden kaçacak kadar kocamadık daha. Hem şu anda bile kesin olarak bilemem, dost musun, düşman mısın?

Selim : Bak paşam, üstümde silâh yok. Yalnız karındaşın Söğüt müftüsünden aldığım bir kâğıt var, mektup. Benden bahsediyor, buyur.

Mehmet : (Mırıldanarak mektubu okur, söyledikleri anlaşılmaz..) Evet, Selim'miş adın.

Has bir zât imişsin, ne istersen, bu hatun kılığı ne?

Selim : Görevimi yazmadı karındaşım ,ola ki düşman eline geçerim, sır beyan olur diye.

«Benim imzamı ve yazımı tanır, has bir zat olduğunu yazmam kâfi, ötesini sen anlat» buyurdu.

Mehmet : Pekalâ neymiş bu ötesi?

Selim : Bu kâfirin dilini iyi bilirim paşam, çocukluğum onlar arasında geçti, sonra Söğüde geldik.

Mehmet : Eee?

Selim : Müsaden olursa, bir kâfir ismi alıp, onlardan bilineceğim, onların size karşı bir çaşıtı olmamı sağlıyacağım, böylelikle bir çok haber, evvelinden kulağıma gelir, bir lüzum hasıl olursa, yine hatun kılığına girip, kaleye gelip, sana haber vereceğim. Sonra kâfire bilgi verip, yanıltmam da mümkün.

Mehmet : Evet yanıltırsın, fakat ne olur bilir misin, onlar yanıldıklarını anlayınca, seni yakaladıkları gibi, asarlar. Hiç gözünün yaşına bakmazlar.

Selim : Gözümün yaşı olmaz ki, baksınlar a paşam, sen müsade et, ben işimi bilirim.

Mehmet : Bu akıl senin mi, yoksa karındaşımın mı?

Selim : İkimizin de diyebilirim, Söğüt'te uzun geceler konuştuk, senin yerinin önemini biliyoruz, pek çok yardımcın olmadığını da. İşte aklımıza geldi, kim önce söyledi, bilmiyorum.

Mehmet : (Düşünceli) Hımmm.

Selim : O kadar düşünme paşam, bana emret kâfi.

Mehmet : Hele bir yerini bul, kendini tanıt da ondan sonra belki bir emrim olur. Bakalım seni casus yerine koyup, hiç haber verecekler mi, bir şey soracaklar mı? Değil mi, hele bir yerini bul bakalım.

Selim : Peki paşam haklısın. Yalnız senden bir dileğim var, şimdi sarınayım, örtüneyim.

Beni erlerine göster, bu hatun geldiği zaman durman yanıma koşturun de.

Mehmet : Pekalâ.. Pekalâ! Örtün bakalım.

(Geçiş Müziği)

Bir er : Paşam, altı ay kadar oluyor: bir hatunu gösterip, gelirse bekletmeyin yanıma salın buyurmuştunuz.

Mehmet : Ee geldi mi?

Bir er : Evet kapının arkasında.

Mehmet : Tez sal içeri, sonra da yanımıza kimseyi sokma.

Bir er : Emredersiniz paşam.

(Efekt: Ayak sesleri)

Mehmet : Gel bakalım Selim ağa...

Selim : İsmim artık Selim değil, Marteli Matiaz paşam.

Mehmet : Haa, ee iyi iyi, anlat.

Selim : İmre Sandor, senin yanına varmak için altı ay bekledi, yerini buldu ve sağlamlaştırdı. Onların çaşıt teşkilâtından üç adamım var, ağzımın içine bakarlar. Bir kaç önemsiz haber, verdim, gördüler ki doğruyum. Şimdi çok inanırlar İmre Sandor'a; bir haber koparabilmek için, birbirlerini atlatırlar...

Mehmet : Peki İmre, sana bir haber de.. yok emir vereyim, kâfiri Ak tepedeki kalemiz üstüne saldırt.

Selim : Bizim kalemize mi?

Mehmet : Evet, Ak tepedekine, birliklerimizin oradan çekildiğini, az bir kuvvetle, ihtiyar kale kumandanın yalnız kaldığını söyle.

Selim : Anladım, kalemize yeni birlikler geldi, düşmanı telef ettirmek istersin.

Mehmet : Farzet ki öyle, yapabilir misin, şöyle bir ay içinde.

Selim : Onbeş gün yeter paşam. Sen Ak tepeye haber uçur.

Mehmet : Gerisini bana bırak Selim ağa. Bu işi başar kâfi.

(Geçiş Müziği)

Bir er : (Heyecanlı) Paşam, paşam Ak tepe'den bir haberci geldi.

Mehmet : Gönder, yanıma gönder.

Bir er : Çok yorgun, bayıldı. (Heyecanlı) Yalnız, yalnız dedi ki, kumandanım paşaya selâm etti, dediği çıktı, binlerce kâfiri telef ettik, gayri o da, ben de epey nefes alırız... Böyle söyledi. Yani kumandanı ona, böyle söylemiş.

Mehmet : (Sevinçli) Tamam tamam anladım. Aferim be Selim ağa.

Bir er : Bir şey mi buyurdun paşam?

Mehmet : Yok bir şey, git haberi kaledekilere ver, Ak tepeye düşman saldırmış, fakat çok zaiyat almış de... Ak tepe, yine bizde kalmış de.

Bir er : Emredersin paşam.

(Geçiş Müziği)

Bir er : Paşam, o garip hatun geldi.

Mehmet : Bırak gelsin içeri, sen de kapıda bekle, kimseyi sokma.

(Efekt: Ayak sesleri)

Mehmet : Gel bakalım Selim ağa, haberi aldım... Sağ olasın, dediğini yaptın.

Selim : Şimdi de sana bir iş düşüyor paşam.

Mehmet : Yaa, o nedir?

Selim : Önemli değil, kulaklarımı keseceksin.

Mehmet : Ne? Ne dedin?

Selim : Eee bir sıçrarsın çekirge, iki sıçrarsın çekirge.. Oradaki yerimi sağlam tutmam için, düşündüm düşündüm bu gerek. Eğer sen beni yakalar da, düşman casusu diye kulaklarımı kesiverirsen, beni kendilerinden bellemeye devam ederler, daha pek çok hizmetim olur devlete.

Mehmet : Olacak iş değil Selim ağa, olacak iş değil.

Selim : Düşündüm, başka çaremiz yok paşam, hattâ senin düşünmene de vakit yok. Bozulan kâfir ordusu geri dönmekte, oradakiler beni aramaktadırlar.

Mehmet : Kalede kalırsın, bir daha çıkmazsın.

Selim : Bu mümkün, çıkmazsam, bulamazlar... Fakat ben kale içinde ne yaparım, müsaade et paşam, kaleye, sana ve devlete daha hizmetim dokunsun, kabul et bunu.

Mehmet : Bu çok zor Selim ağa, senin kulakların kesilir ama benim de yüreğim yırtılır.

Selim : Eğer kulağımızı, kalbimizi düşüneceksek paşam...

Mehmet : (Üzgün) Pekalâ, pekalâ... Er kılığına gir de, sabaha karşı seni yakalıyalım...

(Geçiş Müziği)

K. konuşmacı : Ve ertesi günü öğlene doğru.. Kale civarında yakalanan casus İmre Sandor'un kulakları, ibret olsun diye bütün askerin önünde ve kale dışında, bizzat kumandan tarafından kesildi.

E. konuşmacı : Selim ismini verdiğimiz bu adsız kahramanın dediği çıktı, bunun gibi daha pek çok hizmeti dokundu kaleye, devlete. Mehmet Paşa'dan gayri, kimse de onu bilmedi.....

«Destanı öksüz, sükûtu derin...
Meçhul askerin.....»

Baba

Kadın konuşmacı : Sevgili dinleyiciler... 1921 yılında Batı Anadolu'da, bir kara zülmün dalga dalga ilerlediğinden söz açmıştık. Yunan, 1912 savaşında birbirinden sevgili bir kaç ilimizi kolayca ele geçirdikten sonra, bu kez İzmir'e Batı Anadolu'ya, dolayısıyle bütün yurdumuza göz dikmişti. Kendi ülkesinden Batı Anadolu'ya **askeri** ile birlikte muhacir sürüleri de gönderiyordu. **Kara zulmün**, topraklarımızda yarattığı faciaları, kelimelere sığdırmak güç! **Sözü,** şaire bırakalım bi yol:

Erkek konuşmacı :

«Üç bıçak, üç çığlık üç ölü çocuk
Ve bir yalçın dağın varılmazlığı
Kana katmış taşır uykusuz oluk
Düşman kinindeki durulmazlığı
Kör, sağır gecenin kafatasında
Silinirken güneş anayasında
Sırıtır suç ile öç arasında
Bir dikenli telin kırılmazlığı.»

K. konuşmacı : Düşman, özellikle Eskişehir Afyon hattına önem vermiş ve hattı, asker deyimi ile okadar mükemmel tahkim etmiş ki, mevzilerinin müdafaa değerini tetkik eden Genel Kurmay Heyeti, raporunda:

E. konuşmacı : «Eğer Türkler, bu mevzileri dört beş ayda elde edebilirlerse, bir günde düşündüklerini iddia etmeye hak kazanırlar.»

K. konuşmacı : Hükmünü vermişti... Oysa, Büyük Taarruzun muzaffer komutanı, Mustafa Kemal, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde, Sakarya Meydan Savaşı'nı anlatırken, bu mevziler için, şöyle diyordu:

E. konuşmacı : «Fakat Türklere, bu mevzileri düşürmek için üç dört ay değil, bir gün de değil yalnız bir kaç saat kâfi gelmiştir. Saat 06.00'da Tınaztepe'ye hücum vaziyetinde, hücum mesafesine yaklaşmış bulunan piyadelerimiz, önündeki tel örgüleri kesmeye ve ortadan kaldırmaya lüzum görmeyerek, ayağını kaldırdı ve tel örgüsünden bacağını aşırarak atladı. Ve orada bulunan düşman neferlerini süngüleriyle tamamen tepeledikten sonra, Tınaztepe'yi ele geçirdi. Ve ben, bu manzarayı seyrederken, bir suale cevap vermeyi hatırladım. «Bu tel örgüleri nasıl geçebilirsiniz» diyorlardı, oradakilere dedim ki, «İşte böyle ayağını kaldırır ve geçerler.»...

K. konuşmacı : İşte 1922 yılının 26 Ağustos sabahı, Tınaztepe böyle ele geçirildi.... Ancak Yunan, son derece iyi hazırlanmıştı. Yakın takviye kıtalarını derhal birinci hatta geçirdi, Afyon'dan ve Bal Mahmut üzerinden dahi bir takım takviye birlikleri getirtti. Şimdi, Tınaztepe mevzilerine, düşman askeri, cephane, otomobil ile çekilen toplar..

büyük bir güç yığılıyordu... 26 Ağustos akşamüzeri, düşman tekrar tepeye hâkim oldu.

E. Konuşmacı : Yaralının son feryadı.. can çekişenin ah'ı! Tınaztepe'de bolca akan kan Türk kanı!.. 26 Ağustos güneşi batarken, bir tepe gördü böyle al kan içinde, yaralı, tutsak, inleyen bir tepe!... Orada tek soluk, tek güç düşmanın ateş çemberi içinde kalmış, bir alay; 57 inci alay! Bu soluk, bir umut olabilir mi?

(Geçiş Müziği)

(Efekt: Fonda Silâh Sesleri....)

Komutan : Yüzbaşı! Durum raporu.

Yüzbaşı : Komutanım, tahminen alayımızın dörtte üçü şehit, Arif yüzbaşı da şehitler arasında, taburun ise büyük bir kısmı yaralı. Benimkinin (çok üzgün) oğullarımın yarısı gitti... Vatan sağ

Komutan : Başın sağ olsun, başımız sağ olsun yüzbaşı. (İçini çeker) Vatan sağ olacak elbet, olması gerek! Şu nazik durumda hattı harekâtımızı o kadar iyi ayarlamalıyız ki, canımızı düşmana verirken, Tınaztepe'yi tekrar bizim kılmalıyız. Anlatabiliyor muyum yüzbaşı, canımızın pahası, bu tepedir.

Yüzbaşı : Anlıyorum Komutanım.

Komutan : Şehitler katına ulaşmak nasipse, baş üzre, can üzre! Ancak Tınaztepe şehit olmamalı yüzbaşı... O' gazi olarak, Gazi Paşamızın yeni kuvvetlerine, yine önemli bir mevzi olarak hizmet edecek.

Yüzbaşı : Tınaztepe'yi kurtarırsak komutanım, düşmanın maneviyatına büyük bir darbe indirmiş oluruz, kendisini kolay toparlayamaz.

Komutan : Buna karşılık bizimkilerin manevî gücü o kadar yükselir ki, **Erkmen** tepe de ele geçerse, düşmanı kuzey-batıya sürmek iş değil. Bu suretle Kalecik Sivri'sinde bize kadar büyük bir gedik açılmış olur. Türk askeri de buradan akar, akar yüzbaşı.

Yüzbaşı : (Heyecanlı) Gayri düşman müstahkem mevkilerinde tutunamaz, önümüze kattığımız gibi...

Komutan : Yüzbaşı! Hedef Afyon, ondan sonra da İzmir olacaktır, bu mukakkak. Ancak biz... Anlıyor musun, biz belki bu hedeflere ulaşamayız. Görevimiz şimdilik, Afyon'a giden yolu açmak, Tınaztepe'yi yeniden ele geçirmektir.

Yüzbaşı : Evet komutanım, canımızın pahası Tınaztepe'dir.

Komutan : Eminim, Kocatepe'deki Mustafa Kemal Paşa'nın, Fevzi Paşa'nın yürekleri şimdi, burada, bizimle atmaktadır. Onların umudu, bu 57. alaydır yüzbaşı, şüphen olmasın.

Yüzbaşı : O atan yüreği, kendi göğsümde duyuyorum komutanım.

Komutan : İşte bunun için güçlüyüz yüzbaşım, çok güçlü! (Düşünceli) Alayımızın dörtte üçü şehit, geri kalanların da pek çoğu yaralı... Cephane durumumuz?

Yüzbaşı : Maalesef...

Komutan : (Sözünü keser) Zaten cephaneye ihtiyacımız yok yüzbaşı! Süngü hücumuna kalkacağız.

Yüzbaşı : Tek çıkar yol.

Komutan : Tek çıkar yol.. Yegâne çare ve emin çare. Tamam mı yüzbaşı.

Yüzbaşı : Emredersiniz komutanım.

Komutan : Bütün kuvvetler yamacın sağ kanadında toplansın. Sol ve arka cenahlara birer küçük birlik yerleştir. Ramazan Çavuş sağ cenaha, Mehmet çavuş sol cenaha komuta etsinler. Görevleri; eldeki cephaneyi, mümkün olduğu kadar idareli kullanarak, düşmanı şaşırtmak, onlara asıl yerimizi belli etmemek! Güneş battıktan sonra, süngü hücumuna geçeceğiz.

Yüzbaşı : Emredersiniz komutanım.

Komutan : Sen bir şey söylemedin binbaşı?

Binbaşı : Emirlerinizi dikkatle takip ettim efendim, en isabetli kararı vermiş bulunuyorsunuz.

Komutan : Yüzbaşım! Şimdi derhal düşmana oyalama ateşi yapacak birlikleri yerleştir. Asıl kuvvetlerimiz, yamacın sağ cenahına, anlaşıldı değil mi?

Yüzbaşı : Evet efendim.

Komutan : Senin oğullarının yarısı gitti demiştin.

Yüzbaşı : (İçini çeker) Öyle komutanım, vatan sağ olsun.

Komutan : Sıhhıye yaralılarla meşgul olsun.

Yüzbaşı : Emredersiniz komutanım.

Komutan : Bu kez taarruzda, sen birliğinle arkadan geleceksin. Sanırım hücuma kalkınca, düşmanın bir kolu da, bizi arkadan sarmaya çalışacaktır. Onları oyalamak sizin göreviniz olacak, çarpışarak öncü kuvvetleri takip edeceksiniz. Anlaşıldı mı?

Yüzbaşı : Evet efendim.

Komutan : Gidebilirsin, bir saat sonra yanınıza gelip, son durumu göreceğim.

Yüzbaşı : Emredersiniz komutanım.

(Efekt : Ayak sesi)

Komutan : Eveet, bütün umut, şu yarısı gitmiş 57 nci alayda binbaşı.

Binbaşı : Kazanacağız komutanım... Şu anda alayınıza yeni iltihak etmiş bir binbaşı olarak gurur duymaktayım. 57 nci alayın yarısı gitmiş ne çıkar, siz de, deminki yüzbaşı da sanırım bütün erler de Mustafa Kemal Paşamızın yüreğini, kendi göğsünüzde duyuyorsunuz. Maneviyatınız yüksek, canımızın pahasına, bu tepeyi seçtiniz. Tanrı yardımcımız olacaktır.

Komutan : Deminki yüzbaşı.. (Dalgın) deminki yüzbaşı, yaa! Böyle deyip geçme Mehmet Bey, onda bir yürek vardır ki... Dikkat ettin mi, oğullarından söz açtık.

Binbaşı : Evet! Galiba pek iyi anlayamadım,

Komutan : Oğulları; onun birliğidir. Bütün erleri, onu, «Baba» diye çağırırlar. Gerçi askerlerinin içinde yaşça ondan büyükleri çok, fakat... Yüzbaşı, babalarıdır hepsinin. Böyle bellemişler, böyle hissediyorlar. O yüzden ben de oğulların derim. Hiç şaşırmaz, duraklamaz, o da askerlerinin babası olmayı, öyle işte... tabiî kabul etmiştir.

Binbaşı : Bu genç yüzbaşı, askerlerine bu duyguyu verebilmişse, ne mutlu ona.

Komutan : Askerlerinin içinde belki ismini bilmeyenler bile vardır, hatta ona yüzbaşı diye de hitap etmezler, kısaca baba derler. Fakat bu **baba'da** öyle bir saygı, öyle bir sevgi gizli ki, sanki yüz kere yüzbaşım demişler gibi.. Neyse, evet ne diyorduk, taarruzda sağ kanatta sen..

(Geçiş müziği)

(Efekt : Fonda silâh sesleri)

Komutan : (Askerlerine hitap etmektedir) Askerlerim! Arkadaşlarımızın bir kısmı şehitlik katına erişti, bir kısmı da ağır yaralı. Şu anda düşman kuvvetleri ile sarılmış durumdayız. Cephanemiz yok. Fakat Tanrı'ya şükür ki, süngülerimiz var, biz varız. Vatana adanacak canımız sağ ve sıhhatte! O halde süngülerimizi takıp, düşman içine dalacağız. Hedef; Tınaztepe'yi yeniden Türklere kazandırmak. Askerlerim, şu anda size komutanınız olarak hitap ediyorum. Ancak hücuma kalktığımız andan itibaren, ben de sizlerle birlikte süngümü takıp ileri atılacağım. Komutanlarımızdan, «Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır.» emrini almıştık. Şu anda bizler için satıh; Tınaztepe'dir. Ölen şehit, kalan gazi olacaktır, şunu aklınızdan hiç çıkarmayın askerlerim, hepimiz, şehit olabiliriz, fakat Tınaztepe gazi olarak, **bizim** olarak çıkacaktır bu hücumdan. Bastığım yer mezarımdır, ancak **benimdir**, deyin. Hepinize güvenim tamdır. Gayret bizden, inayet Allah'tan... Binbaşı komut ver.

Binbaşı : (Komut sesi) Hazırır ol. Süngüüüü tak. Hücuuuum!.....

(Efekt : Allah Allah sesleri, silâh sesleri ile savaş gürültüsü bir süre ön plândadır.)

K. konuşmacı : (Sesler, fondadır) Şair;

«Bastığım yer mezarımdır diyen elbet ölmez
Silinir, toprak olur belki... müebbet ölmez.» diyor...

O gece Tınaztepe'de 57 nci alaydan sağ kalanlar, komutanları ile er, erleri ile komutan! Kükreyen sesleri ile rüzgâr... En güçlü rüzgâr gibi estiler. Yıl 1922, 26 Ağustos'u, 27 Ağustos'a bağla-

yan yaz gecesi, şimşekler çaktı Tınaztepe'de.. Zaferin ak yağmuru gibi Türk askeri düşmana ölüm saçarak, düşman içine düştü... Yüzbaşı, baba yüzbaşı arkadan saran Yunan birliğini oyalıyarak ilerliyor, oğullarını yüreklendiriyor...

Yüzbaşı : Haydin arslanlarım, haydin yiğitlerim, vurun oğullarım, vurunnn! İleri... Mehmet onbaşı!.. Selim!... Haydin oğullarım!...

(Efekt : Savaş sesleri kısa bir süre ön plânda)

Yüzbaşı : Ali çavuş, şu yarı geçersek, düşman bizi takip edemez, ateş menzilinin dışına çıkarız, öne geç. (Bağırır) Heeytt bree yiğitlerim, haydin yara doğru, ilerii.. Yara doğru, karanlık yarı geçeceğiz, haydin oğullarım...

K. konuşmacı : (Heyecanlı ve çabuk) Düşman çılgın gibi kovalıyor, sanki 57 nci alayın can damarı, yüzbaşının birliğidir. Askerler mermi yağmuru altında, karanlık yara doğru ilerliyorlar.. İşte bir kısmı geçti bile, ateş menzilinin dışına çıktılar.. Ön birlikleri takip ediyorlar.. Eyvah! Selim düştü.. İri vücudu, koca bir kaya gibi yuvarlanıyor... Düşman ateşi ile tüm çevre ışık içinde. Son gayretle, birliğin yarı geçmesine mani olmaya çalışıyorlar. İşte yüzbaşı, yüzbaşı da geçti yarı. Fakat o ne? Sesler... Geride kalanların sesleri:

Sesler : Baba, baba nereye gidiyorsun?...

Sesler : Baba bizi bırakma!... Bizi bırakma, baba!....

E. konuşmacı : Yüzbaşı bir an durdu, önde komutanın birlikleri düşmanı yarmakta, ilerliyorlar.. Arkada, kendi bir avuç askeri, oğulları düşmanın eline geçmek üzere..

Yüzbaşı : (Bağırır) Dayanın yiğitlerim, geliyorum!

E. konuşmacı : Yüzbaşı koşarak dönüyor, tekrar yarı geçiyor, işte ateş menzilinin içinde. Bir an şaşırakalmış erlerine bağırıyor:

Yüzbaşı : Buradayım oğullarım, haydin yiğitlerim yara doğru, heeyt bree, ileri.....

E. konuşmacı : Bu ses, bu nara! Babanın komutu! Askerler o hızla ileri atılıyorlar... İşte hepsi geçiyor yarı... Düşman ateşinden uzak, ileriye daha ileriye koşuyorlar. Onları karşılayan da düşman ateşi! Fakat babanın, «Heyt bre ileri» sesi kulaklarında, koşuyorlar.... Albayın birliklerine taze bir güç olarak katılıyorlar... Yüzbaşı... Baba yüzbaşının cansız vücudu ise, şimdi yarın dibinde yatmakta, buraya düşman ateşinin ışığı ulaşamıyor, sesi ise uzaklarda kalmış. Ilık karanlıkta huzur, babanın yüzünde bir tebessüm var! Askerlerinden bazıları adını hatırlamıyacaklardı belki fakat bir babaları vardı, onlar için kendi canından geçmişti... O gece Tınaztepe ikinci ve son kez Türkün eline geçti... Bugünün şairi ise, 922'nin Ağustosu için şöyle söylüyor:

K. konuşmacı :

«Gün döner gündöndü yere serilir
Bir saz burgulanır, bir tel gerilir.
Her akşam bir ölü oğul dirilir
Ana gözündeki yaşlar katında.»

Sarı Zeybek

Erkek konuşmacı :

«Dur yolcu! Bilmeden gelip bastığın
Bu toprak, bir devrin battı yerdir.
Eğil de kulak ver, bu sessiz yığın
Bir vatan kalbinin attığı yerdir.»

Kadın konuşmacı : Bu kez, Aydın'dan söz açalım size, sevgili dinleyiciler... Yıl 1919, Mayıs'ın son günleri, bir pazartesi.. Yunan kuvvetleri, bu güzel şehrimize girdiler. Oysa, İzmir İşgal Kuvvetleri Komutanının, Türk Hükümeti'ne verdiği notada, işgalin sadece İzmir ve civarına münhasır kalacağı bildirilmişti. Düşman, sözünde durmadı, ilk günden itibaren, ilerleme hareketlerine devam etti. Ve işte, daha Anadolu'nun ilk fethinde Türklerin eline geçen Aydın yöresine de ayak bastı. Düş-

man insafsız ve zalim.. Birinci Cihan Savaşından yenik çıkan milletimiz ise yorgun, perişan.. En önemlisi, kendisine yön verecek bir kuvvetli iradeden yoksundu.

E. konuşmacı : Sonradan Ankara'da «**Aydın Millî Alayı**» ismini alacak ve Mustafa Kemal'in kendilerinden övgü ile bahsedeceği, «**Yörük Ali Çetesi**» o günlerde toplandı. Düşman Aydın'ı, ilçelerini, köylerini kasıp kavura dursun.. Yiğit zeybekler, alp zeybekler gencinden, yaşlısından tek tek, bulabildikleri silâh ve cephane ile, Yörük Ali'nin çevresine derleniyorlardı. Yörük Ali; kararlı, mükemmel bir komutan, arkadaşları ise, ona kayıtsız şartsız itaat eden ve canlarını yalnız vatan topraklarına adamış kişilerdi.... Yörük Ali Çetesinde, Aydın dağlarında tek bir yürek atıyor; bu yürek, çok kısa zaman içinde, topraklarımızı düşmandan temizleme mecburiyetini, tekrarlıyordu.

K. konuşmacı : Yörük Ali Çetesi içinde bir genç vardı; incecik, sarışın fakat güçlü. Gözüpek! Çok konuşmaz, hiç gülmez, fakat özünü en tehlikeli görevlerden sakınmaz, daima en önde, en ileri saflarda savaşırdı. İsmini bilmiyorlar mıydı, yoksa sarılığından ütürü mü, «Sarı zeybek» diye çağırıyorlardı onu. Belki de, türküdeki «Sarı zeybeği» hatırlattığı için... Yörük Ali efe bile, «Sarı zeybek» derdi hep... «Gençliğine bakmayın, tam bir erdir o!»

E. konuşmacı :

«Sarı zeybek şu dağların eridir
Dağlar onun bütün yoğu varıdır.
Kendi sarı, bindiği at dorudur;
Attan inip şu dağlara yaslanır,
Gözü dalar, bakışları puslanır.»

K. konuşmacı : Bu puslanan bakışlarda, ciddi yüzde çizgilenen elem; vatanın esareti! Gözlerinde alevlenen ise; Germencik'de bir kerpiç evde, dul anacığı ile oturan Elif kıza duyduğu aşktı. Elif kız, güzeldi, hoştu.. «Evden çıkıp yürüyende selvi boylu, topuğuna sarmaşanda kara saçlıydı». Naz deminde, naz içre.. Düşman Germencik'i işgal ettiğinden beri de sanki bir ala kurt olmuş, dededen kalma mavzerini yağlamış, tetikteydi. Duaları, vatanının kurtulması, bir de efesine, Sarı Zeybeğine kavuşması üzerineydi. Oysa:

E. konuşmacı :

«Sarı Zeybek dağdan dağa taşınır
Taşınır da yüce dağlar aşınır.»

Yalnız yüce dağlar mı? Yörük Ali Çetesi'nin taarruzları, düşmanın da taze kuvvetlerini aşındırıyor, bir beklenmedik zamanda, umulmadık yerde Yunan, karşısında efeleri buluyordu. O zaman düşman, duralıyor, ya geri çekiliyor fakat eyvah! Ayak bastığı her toprak parçasından al kan fışkırıyor. Önünden geçtiği her evin bacası sönüyordu... Ege'den bir kara zulüm dalgalanıp gelirken, bu dalgaları kırabilen büyük kuvvet, Yörük Ali Çetesi oluyordu.

(Geçiş müziği, Sarı Zeybek türküsü olabilir)

Yörük Ali : Götürün çocuğu, yaralarını sarsınlar. Duydunuz a, efelerim, köylerin, kasabaların, şehirlerin umudu bizde. Dört bir yanda garip halkımız, bizden yardım diler... Bu kaçıncı gençtir, gelip bizi bulan... O dağları, taşları aşıp haber getiren... Fakat ayni anda, kaç bucağa, hangi ele yetişeceğiz?...

Bir efe : Ali efem, iznin olursa, bir diyeceğim var.

Yörük Ali : Buyur söyle.

Bir efe : Ali efem, sanırım bir kaç cephe açıp, düşmanı olur olmaz yerlerde bastıracağımıza, tek kuvvet halinde birden Aydın'a hücum etsek, sürüp geçeriz Yunanın askerini.

Yörük Ali : Bunu ben de düşünürüm efe, hep birden Aydın'a hücum edersek, düşmanı sürüp atacağımızı bilirim. Anca, ondan sonrası mühim, almak kolay, elde tutmak zor. Düşman kuvvetleri her geçen gün tazelenip, güçlenmekte... Bizim umudumuz ise, şu ismi duyulan paşada, Mustafa Kemal Paşa'da.

Bir efe : İsmi geldi, şânı geldi, elbet kendi de gelecek. Ama ne zaman? Belki bir ay, belki bir yıl sonra. Yalnız buraları mı yanıp tutuşan, vatanın her parçası ayrı bir düşmanın elinde.. Milletimiz perişan. Ali efem, varıp Aydın'a sürelim gâvuru!

Yörük Ali : Vatanın her parçası ayrı bir düşmanın elinde dersin, doğrudur. Fakat o her parçada, bir millîci grup çıkıyor, Allah'a şükür büyük bir kuvvet doğuyor. Yalnız Aydın'dan değil, bütün yurttan süreceğiz düşmanı, belli. Beni düşündüren... Aydın'a varmadan önce, şehrin içinden bir... bir beyle konuşmam gerektiği. Onunla anlaşmaya vardıktan sonra, efelere Aydın'a hücum emrini verebilirim.

Bir efe : İsmini vermiyorsun o beyin, sormam Ali efem. Yalnız bu anlaşma nedir, niçin yapılması lâzım?

Yörük Ali : Biraz düşmandan haber almak, son gücünü öğrenmek, biraz da bizim hücum gü-

nümüzde, ayni anda şehrin desteğini sağlamak. O bey şehrin eşrafındandır, bir kaç beyle daha tanışıp görüşmemi sağlar. Kesin taarruzdan önce, on larla toplanıp, görüşmem lâzım.

Bir efe : Birimize emretsen de, gidip bulsak o beyi.

Yörük Ali : Benim gitmem gerek, bizzat benim konuşmam, anlaşmam gerek.

(Efekt : **Orada bulunan beylerin mırıltıları, itiraz sesleri...**)

Bir efe : Benimle eylenir misin Ali efem, dağ ova senin adın diyor, düşman her taşın altında seni arıyor. Belki şehre girersin, belki eşrafla toplanırsın da, illâvelâkin, düşman çıkarmaz seni Aydın'dan.

Yörük Ali : Bre efe! onun için kiminle buluşacağımın ismini bile söylemem. Sizlere itimat etmediğim için mi? Hayır, hepinize güvenim tamdır. Anca, isim ağzımdan çıkmamalı, onu düşmana, şu esen yel bile taşıyabilir.

Bir efe : Haklısın efem, düşmanın casusu o kadar boldur ki, şu esen yelden, akan ırmaktan bile haberin alır, öğrenir senin şehre indiğini. İnince de kimlerle konuşabileceğini kestirmek zor değil. Her birinin evini sardırıverir. Düşmanın askeri de çok, atacağı kurşunu da. Hayır! Tehlikelidir senin yalnız şehre inmen.

Yörük Ali : Yalnız inmeyeceğim, aranızdan birini alacağım. Sarı Zeybek!

Sarı Zeybek : Buyur efem.

Yörük Ali : Bak Sarı Zeybek, seni seçtim. Anca bu emir değildir, gönül işidir. İstemezsen kabul etmezsin, bir şey demem... Şimdi soruyorum Sarı

Zeybek, şu sıcak gecelerin birinde, benimle Aydın'a iner, sonra sağlıcakla dağa çıkar mısın?

Sarı Zeybek : Ali Efem, beni seçtiğin için gönlüm itiraz etmez, yalnız yücelenir. Bu senden bana bir iltifattır. Buyruğunun da, her bir arzunun da baş üzre yeri var. Hangi gece istersen, hazırım.

Bir efe : Ali Efem, müsaade edersen....

Yörük Ali : (Sözünü keser) Gençtir mi, diyeceksin? Yoksa Ali Efenin seçtiği kişiden kuşkun mu var?

Bir efe : Bağışla efem.

Yörük Ali : Efeler, sizler bir şey demediniz. Susmanız, itirazınız olmadığını gösterir. Ben bu gece, Sarı Zeybek'le şehre ineceğim. Bekleyin, bir gün kavuşsun ardımızdan, eğer geri dönmezsek, benim yerime Mehmet efe size buyruk versin.. Tanrı hepimizin yardımcısı olsun! Umudunuzu kesmeyin, düşman canı almadıkça düşmana can vermeyin... Bu vatan kurtulmadıkça, yediğiniz ekmeği, içtiğiniz suyu haram sayın.. Vatanın hesabını da, öz canınızdan sorun... Bu sözlerimi vasiyet bilin efeler.. Artık dağılın, Sarı Zeybek sen kal.

(Geçiş müziği)

K. konuşmacı : Efeler, endişelenmekte haklıydılar. Hele 16 Haziran taarruzundan sonra, büyük yenilgiye uğrayan düşman kafasında da, halk arasında da, Yörük Ali ve çetesi, adeta bir efsane havası kazanmıştı... Yörük Ali'nin adına türküler yakılıyor, onun bir eski alp-eren olduğu bile söyleniyordu. Düşman özellikle, halkın kuvvetlenen moralini çökertmek, büyüyen efsaneyi silmek ve kuvvetlerini habire oyalayıp, daha içerlere kaymasını

önleyen bu çetenin hesabını görmek için, çılgın bir kinle tutuşuyordu. Dört bir yana adamlar salınmış, Yörük Ali'nin kafasını getirene büyük mükâfat vadedilmişti... Düşman casusları, kapalı pencerelerde, küçük çocukların bilmeden sarfettikleri cümlelerde türlü manâlar arıyorlar.. Pek çok izin ardından, Yörük Ali'ye çıkar diye koşuyorlardı.

E. konuşmacı : Ve.. O sıcak gecede, Aydın dağlarından iki gölge inip, şehre süzüldüler.. Konuk olacakları bey, tanıdıkdı. Fakat ya çağrılanlar? Haber götürenler? Onların ev halkı, küçük çocuklar? Tetikte bekleyen düşmanın bir heyecan rüzgarını sezmemesi mümkün değil!

K. konuşmacı : Ali Efe, eşraftan dört beyle konuştu, karar alındı. 27 Haziran'da, gün doğmadan önce, çete, Aydın'a hücum edecek.. Ayni anda; şehrin içinde eli silâh tutanlar, düşmanın karargâh kurduğu binaları basacak! Efeler ve Beyler; Kuranı Kerim, bayrak ve silâh üzerinde yemin edip, kararlarını mühürlediler.

E. konuşmacı : Fakat evden çıktıktan hemen sonra, kapıdan belki yüz belki iki yüz metre ötede, kör karanlığın içinde silâhlar, birden patladı! Sonra bir ses duydular:

Tercüman : (Rum şivesi) Yörük Ali Efe sarıldın, kaçamazsın, teslim ol!

(Efekt : **Fonda silâh sesleri**)

Yörük Ali : Sürün Sarı Zeybek, Selimgillerin kapısına varalım, sonu selâmet, onların bahçesinde gizli geçit vardır.

Sarı Zeybek : Efem, Selimgillerin kapısına daha beş ev var.... Yakarlar bizi. Şurada ayrılalım.

Sen o yana git. Ben geri kaçayım, arkadan dolaşayım, seni dağ yolunda bulurum.

Yörük Ali : Arkadan dolaşamazsın sokağı tutmuşlardır.

Sarı Zeybek : (Sert) Efem ,benim kadar bilmezsin bu sokakları. Şurada bir geçit vardır, sen git.

K. konuşmacı : Bu beklenmedik kuşatılma mı, yoksa Sarı Zeybeğin kararlı sesi mi tesir etti bilinmez, Yörük Ali, oradan ayrıldı, yavaşça sürünerek ilerlemeye başladı.. Düşman körlemesine ateş ediyordu. Birinci, ikinci, üçüncü kapı! Yörük Ali, kaldırım taşlarını kendisine siper edip kayıyor.. Dördüncüyü de geçti! İşte Selimgillerin kapısı, fakat o ne? Sarı Zeybeğin güçlü sesi, ta karşı taraftan seslenmekte:

Sarı Zeybek : Eyyyt! Yörük Ali demişler bana, buradayım işte, erkekseniz gelin alın.

K. konuşmacı : O anda, bütün silâhlar, ses yönüne çevrildi. Sarı Zeybeğin dal vücudu, mermi seli altında kalıverdi.

E. konuşmacı : Sarı Zeybek, vatanın kurtulduğunu görmeden, Elif kıza kavuşamadan şehit oldu. Fakat ne gam, onun şahadeti, «Aydın Millî Alayı» kumandanının o gece, düşman elinden kurtulup, sağlıcakla dağa varmasını sağladı... Adını bile bilmiyorlardı, «Sarı Zeybek» diyorlardı...

«Veda artık sana ey yüce adsız,
Seni mabedine bırakıyoruz...
Belki azdır diye, ay, güneş, yıldız
Sana milyonlarca kalp yakıyoruz.»

Alev Gemisi

Erkek konuşmacı :

«Bir gemimiz var telli veraklı,
Yelkenleri kırmızı, yeşil direkli!
Tayfamız da vardır arslan yürekli
Rabbim nasip eyle bize karayı,
Evvelden karayı, sonra sılayı...»

(Efekt : Murat Reis Türküsü, yukardaki mısraların türküsü)

Kadın konuşmacı : Bu, «Murat Reis» türküsüdür sevgili dinleyiciler.. 15 inci asırdan 17 inci asır sonlarına kadar, Atlas Okyanusu'nda, Hint Okyanusu'nda dolaşan, fakat özellikle Akdeniz'i kendilerine yurt edinen Türk korsanlarının türküsüdür....

E. konuşmacı : Korsan deyince, akla, denizlerde kendi hesaplarına soygunculuk yapanlar da ge-

lir. Oysa Türk denizciliğine bu manâ hiç girmemiştir. Türklerde, «Korsanlar» Devlet Deniz Kuvvetleri'nin cesur kişileriydi. Ve karadaki akıncıların, denizdeki vazifelerini görüyorlardı. Bu ismi, günümüzün anlamında alırsak; korsanlar, deniz kuvvetlerimize bağlı, bir komando sınıfıydı, diyebiliriz.

K. konuşmacı : Murat Reis Türküsü ile başladık, «Akdeniz» dedik... Arkasından hemen, Oruç Reis, Hızır Reis, Turgut Reis, Aydın Reis ve daha pek çoklarını sayabiliriz... Ancak bugün sizlere, yine bir adsız kahramandan, denizlerin bir adsız kahramanından bahis açmak istiyoruz, ismine Burak Reis, diyelim.

(Geçiş müziği)

E. konuşmacı 1499'un baharında, II. Bayezit o sıralarda Venedik'lilerin elinde bulunan, İnebahtı (Lepanto) üzerine, karadan hareket etmiş, Küçük Davut Paşa kumandasında bulunan Osmanlı Donanması ise, Ege Denizi'ne açılmıştı... Donanma, Porto Longo limanından hareket edince, Venedik donanması ile karşılaştı ve savaş düzenine geçti. Burak Reisin görevi, öncülüktü. Gemisi, donanmanın önünde ve açığında ilerliyordu...

K. konuşmacı : O gece, Ağustos'un 12'si, ay bulutların ardında.. uzak! Kâh, denizle oynaşmakta.. pırıl pırıl. O deniz ki bir kan türküsü çağırmakta. Burak Reisin gemisi, bu türkünün içinden süzülüyor.....

(Geçiş müziği)

(Efekt : Dalga sesi)

1. Denizci : Bu mubarek ay, bu gece bize hiç aman vermeyecek Reis, bir bakıyorsun kâfirin ge-

mileri karşında resim gibi, bir bakıyorsun, dört yanın karanlık duvar gibi.

Burak R. : Belki hayırlısı budur. (İçini çeker)

1. Denizci : Gördüğüm kadarıyla, kâfir gemilerinin tümü sanki bizim üzerimize gelirler.

Burak R. : İyi.. Daha iyi ya!

1. Denizci : Sanki donanmayı unutmuşlar da, güçlerini hep birleştirip, bize saldıracaklar !

Burak R. : Peki, sıkıntın ne levent, gelecekleri varsa, elbet görecekleri de vardır!

1. Denizci : Sıkıntım şudur ki.. Burak Reis...

Burak R. : (Sabırsız) Eveet?

1. Denizci : Bu hareketlerine bir manâ, bir sebep bulamadım.

Burak R. : Ben de onu düşünmekteyim, acep neden ötürü böyle yaparlar.

1. Denizci : Bizi şöyle bir yoklayıp, arkamızı kollamaları gerekmez mi, bizi çevirecekler, bütün kuvvetlerini yükleyecekler de, ne geçecek ellerine?

Burak R. : Öyle, ne geçecek ellerine, ne?... Ardımızdaki koskoca Donanmay-ı Hümayûn var, bilmezler mi?... Bilirler elbet. Yoksa bizi batırıp, arkaya gözdağı mı vermek isterler?... Bu kadar da budala olamazlar canım!

1. Denizci : O halde belki on beş, belki yirmi gemi ile dört yandan üzerimize doğru gelmelerine...

Burak R. : O sebep? Ha? Sebep? Ömer, kâfirin ele geçirmek istediği ne, onu düşün bi kez; ne?

1. Denizci : Şüphesiz Davut Paşa Hazretleri, belki Kemal Reis!

Burak R. : (Düşünceli) Eveet, Paşa Hazretlerinin öncü olmayacağını bilirler, fakat bizim gu-

keyi Kemal Reisinki sanmaları mümkün. Onun da böyle bir gukesi var, hem bu zamanda denizlerin hâkimi, kâfire korku salan isim, Kemal Reisin ismi. Yenişehir hâkimi Kemal Reis!

1. Denizci : Sefere katıldığını da öğrenmişlerdir elbet.

Burak R. : Kemal Reis, (güler) Öyle ya Kemal Reis, bizi o sandı kâfir! (övünerek) Heha, daha Burak Reisi tanımadılar.

1. Denizci : Bu gece bitmeden, tanıyacaklar!

Burak R. : Tanrı bizi utandırmasın. Ömer, topların başına geç, menzile girdikleri an, ateşe başlıyacağız.

1. Denizci : Hangi birine? Her yönden bastırıyorlar.

Burak R. : (sert) Hepsine! Birazdan gelip, leventlerle konuşacağım.

(Geçiş müziği)

(Efekt : Şiir okunurken arkada dalga sesi,)

E. konuşmacı :

«Biz dalgalar, fırtınalar kahramanı yiğitleriz.
Güneşlerde uyuklayan yamaçları,
Kalbi durgun tarlaları bıraktık.
Gölge veren ağaçları
Sevmiyoruz biz artık.
Sevgilimiz,
Ey deniz!
İşte biz :
Nihayetsiz
Mavilikler yolcusu!»

Burak R. : (Leventlere hitap etmektedir) Leventlerim, yiğitlerim! Kâfir gemileri bizi her yandan sarmış bulunuyor. Şu karanlık gecenin içinde, onların, hızla gukemize doğru yaklaştıklarını duyuyoruz. Öyle sanırız ki, kâfir bizim gukeyi, Kemal Reisin gukesi sandı, bizi çevirmeleri bundan ötürüdür. O halde biz, bu gece Kemal Reisimizin cesareti ile vuruşacağız. Kâfir üzerine korku dolu nam salan Reisimize lâyık olmaya çalışacağız. Düşman bizi o sanmakta, haklıdır. Biz, hepimiz O'nun leventleriyiz ve bu gece hepimiz, tek tek Kemal Reisiz! Ve belki tek tek düşüp can vereceğiz, fakat Kemal Reis yaşayacak. Şunu da asla unutmayacaksınız leventlerim, her Türk canına, on, yirmi, yüz kâfir canı bedeldir. Bedelinizi alın yiğitlerim... Hakkınızı komayın düşmanda. Çünkü o hak, size Tanrı armağanı, Türklük vergisidir. Koman kâfirde.... Leventlerim bu gece size bir tek kapıyı, şehitlik kapısını açıyorum! Onun için benimle savaşmakta yahut savaşmayıp, bir filikaya atlayıp kaçmakta, serbestsiniz....

Sesler : Seninle beraberiz baba... Beraberiz baba.

(Efekt : Top Sesleri, dalga sesleri)

E. konuşmacı :

«Vardiyadan bağırdılar: — Üç direkli bir gemi! Kaptan sordu gür sesiyle — Bandırası belli mi? — Venedikli! Bu söz bütün göğüsleri dolaştı. Venedikli! Venedikli!.... Son saatin yaklaştı!

Burak R. Koman kardaşlarım, vurun leventlerim...

1. Denizci : Haydin şahbazlarım, urun ha, urun ha.....

Sesler : Urun Tanrı aşkına!... Urun Kemâl Reis aşkına!... Urun Burak Reis aşkına!....

K. konuşmacı : Şimdi, bütün bulutlar kaçmış, ay sarışın bakışlarını denize dikmiş, Burak Reisin gemisi ortada, çevresinde irili ufaklı yirmi düşman gemisi. Biri, Burak Reis'in gukesine sancak tarafından rampa etmiş, öbürü iskele tarafından aborda olmuş! Üç gemi! Çengel ve kancalı halatlarla birbirine girmiş, üç kader yolcusu! Burak Reisinki ortada!...

Enli ve uzun palalar kalkıp inerken, yıldızlanıp, parlamakta.

1. Denizci : (Heyecanlı) Reis, Burak Reisim! Direğimiz parçalandı, kâfirler gukemizin içinde kum gibi kaynamakta. Leventlerimiz şehit oluyor!

Burak R. : Yapılacak bir tek şey var Ömer! söylemiştim. Şu bağrımıza atılan çengellerden, kancalı halatlardan kurtulmanın mümkünü yok. Üç geminin kaderi birbirine bağlandı.

1. Denizci : Ko ki ayrıldık Reis, bunca gemiyi yarmamız mümkün değil.

Burak R. : Yapılacak bir tek şey var Ömer.

1. Denizci : (Heyecanla) Ne, ne yapılabilir Reis?

Burak R. : Leventlerime, hepinize bir tek kapı göstermiştim, şehitlik kapısı!.. Kabul ettiniz.

1. Denizci Çekindiğim şehitlik değil Reis, kâfire fazla zararımız dokunmayacak, ona yanarım.

Burak R. : Kâfire fazla, çok fazla zararımız dokunacak Ömer.

Ömer : Fakat nasıl Reis? Leventlerin çoğu şehit oldu zaten, kâfirin piçleri de bitip tükenmek bilmez.

Burak R. : Onlar.. Hepsi.. Hepimiz.. Beraberce.. Ve dahî diğer kâfir gemilerine de zarar vererek.

Ömer : Nasıl?

Burak R. : Yürü benimle, dur bi dakka, (Bağırır) Haydin leventlerim, koman leventlerim!!! şimdi gel...

Ömer : Cephane deposuna gidiyoruz?!

Burak R. : Evet.

Ömer : Ateşliyeceğiz?!

Burak R. : Evet.

Ömer : (Heyecanlı) Reis, Burak Reis! Sen!... Sen, ne akıllı adamsın!.. (Hüzünlü) Ne yazık, daha adını duyuramadan şu kâfire....

Burak R. : Adımızı, alevle yazacağız Ömer. Senin, benim, bütün leventlerin... Bizim gemi, alev gemisi olacak, bize yapışanlar tutuşacak, ateş, bize yaklaşanları da saracak... Hem düşmana zaiyat vereceğiz, hem de arkaya, ışıklı bir haber ulaştıracağız. Vaziyeti anlasınlar.

Ömer : Reis! Sen büyük adamsın!

Burak R. : Gel şimdi helâlleşelim, tek dakika yok kaybedecek!

K. konuşmacı : Ve büyük, ufukları sarsan bir patlama!. Sonra, Akdeniz tutuştu. Ve bir adsız kahraman ismini, alevle yazdı sulara... tarihe!

E. konuşmacı : Ve tarihte «Zenşiyo» veya «Brodano» ismini alan bu savaş Burak Reis'in adını alev gibi ebedileştirmiş. Türk denizcileri, Brodano adasına «Burak Reis Adası» ismini vermişlerdir.

Yıldırım Kemal

Kadın konuşmacı :

«İnciraltından esen sam yeli
Hatırlatır bana eski günleri..
Türk suvarileridir bu gelen
Duyuldu nal sesleri!.....

(Efekt : Nal sesleri.... Sevinçli uğultular!... «Yaşa varol Türk Ordusu» vs sesleri.)

İhtiyar : Bak yiğitim bak, bu resmi tanıdın mı? Benim oğlum, Yıldırım Kemal adı, acap nerelerde?

: .....

İhtiyar : Arslanım bir de sen bak, Yıldırım Kemal derler, benim oğlum. Savaştaydı, sizlerle olması lâzım... Hiç tanımıyor musun?

İhtiyar : Neden bir tanıdık çıkmaz? Neden, hiç cevap vermeyip susarlar? Yiğidim bir de sen bak, benim oğlum, asteğmen. Gelmesi lâzım, onun da gelmesi lâzım. Tanımanız lâzım, İzmirli Yıldırım Kemal!

Asker : Baba, baba bırak resmi. Bak hepimiz bir yıldırım Kemal'iz. Hepimiz! Sorma artık! Bana sarıl, benim senin Kemal'in. Biz.. Hepimiz, benim Yıldırım Kemal!...

İhtiyar : (Izdırapla inler) Ahh... oğlum! Kemal'im!...

(Geçiş müziği)

Erkek konuşmacı : Bugün 9 Eylül 1922! Bugün Türk Ordusu İzmir'e girdi... Şimdi nal sesleri ve zafer marşları ile İzmir sokakları Yıldırım Kemal dolu. Hükümet binasına çekilen al bayrakta, Yıldırım Kemal gülümsüyor. Denizden esen yelde, sevinç gözyaşlarında, kızların tebessümlerinde, coşup bağıranlarda hep Yıldırım Kemal var!... Bugün 9 Eylül, bugün Türk Ordusu İzmir'e girdi. Orda, meydanda, babası bir erin boynuna sarılmış, ağlamakta... Oysa bir Yıldırım Kemal gitti yüzlercesi girdi İzmir'e... Yıldırım Kemal, Kemaller... Sayısız adsız kahraman İzmir yollarında kaldı. Sayısız adsız kahraman İzmir'e girdi..... Sevgili dinleyiciler, bugün size bir İzmir zeybeğinin Yıldırım Kemal'in hikâyesini sunmak istiyoruz.

Daha bir kaç ay önce, ince zarif vücudu, yağız yüzü ve dilinden düşmeyen «İzmir» kelimesi ile aramızdaydı. Belinde babasının armağanı parabellum tabancası ile, gamlı gözleri ve gülümseyen dudakları ile aramızdaydı...

Kemal : Dalgınsın zeybek, neyin var?

Faruk : Buyur Kemal, otur.

Kemal : Dertli görünüyorsun!

Faruk : Annemi kaybettim Kemal, mektup aldım bu sabah, yazmışlar.

Kemal : Yaa! Başın sağ olsun kardeşim. Ana kaybı acıdır, pek acıdır mutlak... Fakat zeybek, ben senden daha dertliyim, yine de öyle üzüntülü üzüntülü düşünüp dalmıyorum.

Faruk : Senin neyin var Kemal?

Kemal : Ben İzmir'i kaybettim zeybek, İzmir'i. Bütün analara, bütün babalara bedel.

Faruk : İzmir hepimizin kaybı Kemal, ortak kaybımız ve ortak ülkümüz!

Kemal : O halde İzmir'i düşün kardeşim, bu ortak ülkü sana kendi derdini unuttursun, hattâ kendini de unuttursun, şimdi Yunan dipçiği ile yaralı yatan ve bizi bekleyen İzmir'i düşün.

Faruk : Belki de haklısın Kemal, afedersin, vatan elden gitmiş.. ben oturmuş anama yanıyorum!

Kemal : Yanacaksın tabii teğmenim, yanacaksın. Az bir şey mi !.. Fakat işte ortak kaybımızı hatırlarsan, yüreğini rum kini sararsa, dediğim gibi, kendini bile unutursun.

Faruk : Haklısın.

Kemal : Sana veda etmeğe gelmiştim, süvari kolordusu emrine verildim, şimdi hareket edeceğim... Tanrı'nın izni ile gayri at üstünde gireceğim İzmir'e, at üstünde.

Faruk : İnşallah zeybek, inşallah.. Ama gidişine üzüldüm doğrusu.

Kemal : İzmir'de buluşalım Teğmen, ha, ne dersin? İzmir'de!...

(Geçiş Müziği)

Faruk : Dağ dağa kavuşmaz, insan insana kavuşurmuş, seninle İzmir'de buluşacaktık, erken geldim.

Kemal : Çok sevindim seni gördüğüme teğmenim, çok. Hoş ben de bugün döndüm buraya.

Faruk : N'oldu, neredeydin?

Kemal : Birşey değil, Türbetepe taarruzunda yaralandım, Konya'da hastahanedeydim. Orda duydum, düşman cephesinin yarıldığını, artık yatamadım, geldim.

Faruk : Konya'dan buraya! Nasıl?

Kemal : Sorma, her bir vasıtayı kullanarak, tren, otomobil.. dağ köylerinde de at buldum. Yetiştim işte. Komutanla konuşacağım.

Faruk : Ben de Komutanı bekliyorum. Fakat biliyor musun, çok yorgun görünüyorsun zeybek, biraz dinlensen.

Kemal : Dinlenecek zaman mı ki, kaç aydır, kaç yıldır bekliyorum bugünleri..

Faruk : Artık İzmir yolu açıldı sayılır Kemal, bir Küçükköy İstasyonu kalmış düşman elinde, o da temizlenirse..

Kemal : Temizlenecektir. Biliyor musun teğmenim, İzmir'i kafamdan da, gönlümden de hiç çıkaramadım. İzmir tutkusu bütün benliğimi sardı. Bende, benden fazla bir şey oldu!

Faruk : Anlıyorum.

Kemal : Anlamak çok zor. Ben bile anlayamıyorum, söyledim, kendimi aşan bir tutku bu.

Faruk : Keşke bütün asker senin gibi olsa.

Kemal : Yo hayır! Olmasın.. Bütün askerde şuurlu bir vatan kurtarma arzusu var. Benimkisi ise bir nevi çılgınlık, deli bir tutku. Eskiden bilmezdim, İzmir'i bunca sevdiğimi.. Sevmek ne kelime, karasevda bu. Karasevda!

Faruk : Büyütüyorsun canım.

Kemal : Hayır, gerçek. Kaç zamandır insan gibi değil de, sanki ruh gibi, gölge gibi dolaşıyordum. Türbetepe taarruzunda, hatırlamıyorum bile, siperden fırlayıp, en öne koşmuşum, orada ayakta hem bağırıyor, hem ateş ediyormuşum. Yaralanıp, düştüğümü de hatırlamıyorum... Türbetepe'de, İzmir, diye bağırıyormuşum.

Faruk : Boşuna Yıldırım Kemal dememişler sana, elbet bir başka olacak hareketlerin.

Kemal : Neden korkuyorum biliyor musun? İnsan böyle şiddetle, deli bir şiddetle istediği şeye kavuşamaz.

Faruk : Bilâkis, böyle arzu ettiği şeye kavuşur.

Kemal : Deminden beri anlatmaya çalışıyorum, bu arzu falan değil, ondan çok çok üstün bir duygu, kocaman... Sanırım İzmir'e giremeden şehit düşeceğim.

Faruk : Amma yaptın be zeybek!

Kemal : Bak görürsün, İzmir'e girmek bana nasip olmayacak, öyle doğuyor içime. Fakat ne gam, değil mi, siz gireceksiniz ya, İzmir kurtulacak ya!.. Galiba iyi oldu burada görüştüğümüz, verdiğim randevuya gelemiyecektim.

Faruk : Haydi efendim, hastanede yatmak sinirlerini bozmuş senin, hah, komutan geliyor.

(Geçiş Müziği)

Komutan : Hoş geldin hemşerim, hoş geldin. Zamanında yetiştin, açtık İzmir yolunu, gidiyoruz... Beraber girecektik ya İzmir'e, geldin!

Kemal : Zaten taarruzun başladığını duyunca, duramadım komutanım, yetişmek istedim.

Komutan : Evet beraber gireceğiz İzmir'e ancak pek bitkin görünüyorsun, biraz istirahat et, sonra istediğin görevi veririm sana.

Kemal : Çok iyiyim komutanım, yorgun da değilim. Emrederseniz, derhal alayıma iltihak etmek istiyorum.

Komutan : Senin alay, Küçükköy İstasyonuna taarruz emrini aldı, şu anda orda muharebe ediyor.

Kemal : (Heyecanla) O halde müsaade edin efendim, hemen gideyim.

Komutan : Yani şimdi muharebe sırasında mı, katılmak istiyorsun alaya?

Kemal : Evet efendim, tam zamanı. Atım iyidir, yetişebilirim.

Komutan : Sen ne dersin bu işe teğmen?

Faruk : Komutanım, müsade edin gitsin Kemal Bey, İzmir yolunun son engelini yıkmada, onun da payı bulunsun.

Komutan : Pekâla zeybek, git bakalım, yıldırım gibi yetiş alayına.

Kemal : Emredersiniz komutanım, sağ olun komutanım.

E. konuşmacı :

«Kabardıkça atların yeleleri
Nâralarla, kişnemeler ne korkunç.
Korkusuzlar, arş ileri!
Gün batısı kızıl tunç

Ova tufan
Gök: Duman
Ey vatan
Güzel Turan
Sana feda biz varız
Düşman oğlu meydana çık!
Kahramanlık kimde ise anlarız.»

K. konuşmacı : Hava kararırken, komutanlığa rapor geldi: Küçükköy İstasyonu düşmandan temizlenmiş. İzmir'le, Türk ordusu arasında son engel de kalkmıştı... Komutan, şehitler listesini içinde sıkıntı ile fakat sabırsızca araştırdı ve görmek istemediği ismi gördü; İzmir'li Asteğmen Yıldırım Kemal!

Komutan : Ah biliyordum! Sanki şehitliği görmüştüm gözlerinde. Ah zeybek, ah Yıldırım Kemal! Belki sen de biliyordun! Fakat hani İzmir Kemal? Hani beraber gidecektik?!!... Küçükköy İstasyonu ha?... Yıldırım Kemal İstasyonu olmalı!

E. konuşmacı : Şimdi, İzmir yolunda Yıldırım Kemal İstasyonu vardır, İzmir'e gidenler orada sanki hasret dolu fakat mutlu bir yüreğin atışlarını duyarlar ve tren, İzmir'e kavuşamıyan, o İzmir şehidini uzun uzun selâmlar.

——— Bir İzmir Türküsü ———

İki Türk

Erkek konuşmacı :

«Roma'nın şarkını fethettiğin andan sonra
Yüce dağlar gibidir gördüğün iş Türk oğlu!
Girdiği yerde asırlarca kalıştan başka,
Kurduğun Devlet asırlarca muzaffer yürüdü.»

Kadın konuşmacı : Sevgili dinleyiciler, şairin sözünü ettiği, «Asırlarca süren muzaffer yürüyüş» de elbet, büyük bir İNANÇ'tan kuvvet alıyorduk... O zamanların tabiri ile, din-ü devlet mülk-ü millet, yani: Millet, vatan, devlet ve din kavramlarına özümüzü ve öz çıkarlarımızı hiçe sayan bir duygu ile bağlıydık... Hayat felsefemiz bu duygu ile örülmüştü, yaşayışımıza inancımız yön veriyordu. İster vatanımızda, ister gurbet ellerde olalım; uğrunda göz kırpmadan kurban olabileceğimiz inanç,

ayni zamanda hayatımızın anlamı ve gayesi oluyordu.

E. konuşmacı : Bugün sizlere «Gurbet elde» yerleşmiş, orada yaşayan iki Türk'ten bahis açacağız. Gurbet el, çok uzaklarda, Avusturalya! Orada, bir küçük madenci kasabası, kahramanlarımız; Molla Abdullah ve Gül Mehmet hangi tesadüfün neticesi, bilinmez bu kasabaya gelmişler, yerleşmişler. Abdullah efendi kasaplık yapıyor, Gül Mehmet ise dondurmacılık... Kasaba halkı bu iki kafadarın milliyetlerini bile unutmuşlar, az değil yirmi yıldır bir aradalar, onları dürüstlükleri, iyi davranışları ve güler yüzleri için sevip, sayıyorlar...

K. konuşmacı : Yıl 1915, Aralık ayının son günleri. Kasabamız güney yarı kürede olduğu için, yanıp tutuşmakta. Burada sıcak, öbür yanda ise soğuk ve harp var. Birinci Dünya Savaşı ilân edileli aylar geçmiş, bizimkiler her şeyden bihaber, günlük yaşantılarını sürdürmekte.... Fakat bir gün, yılın son günü, Gül Mehmet, milletler arası bir savaş başladığını ve Osmanlı İmparatorluğu'nun da savaşa katıldığını öğreniyor. Doğru arkadaşı Abdullah efendiye koşuyor.....

(Geçiş müziği)

Gül Mehmet : A be ahretlik, haberin var mıdır, ne olmuş...

Abdullah : Ne olmuş bre? Hayırlıdır inşallah!

Gül Mehmet : Hayır mı şer mi bilemem ahretlik, yalnız harp varmış, harp! ta bizim oralarda.

Abdullah : (Heyecanlı) Deme bre, yoksa Padişahımız efendimiz, cihad mı açmış kâfire karşı?

Gül Mehmet : Anladığıma göre, önce kâfir birbirine düşmüş, sonra biz din-ü devlet, mülk-ü millet uğruna açmışız cihadımızı....

Abdullah : (Düşünceli) Yaaa....

Gül Mehmet : A be ne düşünürsün?

Abdullah : Senin düşündüğünü bre, ne olacak, din-ü devlet mülk-ü millet denmiş kâfire karşı çıkılmış, (içini çeker) ee biz de kâfir içinde değil miyiz.

Gül Mehmet : Öyle.

Abdullah : Yok mu bir vazifemiz?

Gül Mehmet : İşte ben dahi onu düşünürüm ahretlik.

Abdullah : Gerçi şimdiye kadar, Allahları var, bir şey geçmedi aramızda, ne onlar bize düşman dedi, ne biz onlara, gül gibi geçinip gittik Gül Memet, değil mi?

Gül Mehmet : Ha bak, orası öyle kâfirin kâfirliğini görmedik, hoş biz de işimizde kusur etmedik, haram yemedik, edebimizle, namusumuzla yaşadık aralarında.

Abdullah : Amma şimdi vaziyet başka.

Gül Mehmet : Haklısın, a be ahretlik şimdi vaziyet başka, kâfir üstüne cihad açılmış, biz kendimizi mi düşüneceğiz, yoksa vatan millet uğruna, ya Allah deyip silâha mı sarılacağız, a be din-ü devlet, mülk-ü millet uğrunadır bizim cihadımız.

Abdullah : Tabii kendimizi düşünmeyeceğiz, tabii silâha sarılacağız, eh bütün kasaba halkı ile baş edemeyiz... Edemeyiz, iki kişiyiz, vah ola evlenip çoluk çocuğa karışaydık, şimdi karılarımız, çocuklarımız da, hep birlik açardık cihadımızı...

Gül Mehmet : A be ne yapalım, olmamış. İkimiz varız ya...

Abdullah : Tanrı bize şehitlik nasip etmiş be Gül Mehmet, nasip etmiş de haberimiz yokmuş!

Gül Mehmet : Şükürler olsun... Fakat silâhı, cephaneyi nerede bulacağız? Bayraklarımız var, bi bayraklarımız var.

Abdullah : Benimki seninkinden daha büyüktür, hem yepyeni duruyor, gözüm gibi bakarım ona, naftalinini falan hiç eksik etmedim, sandığımda durur.

Gül Mehmet : Ya ben iyi bakmam mı bayrağıma ahretlik, yalnız dediğin gibi, seninkinden küçük..

Abdullah (Gururlu) Benim bayrağı asarız, silâhı cephaneyi sorarsın, yok mu iki tüfeğimiz, yağlarız bir güzel, cephane? Bende biraz mermi var, ya sende?

Gül Mehmet : Ha, olmalı biraz mermi, olmalı.

Abdullah : En iyisi sen şimdi evine git, tüfeğini, cephaneni al gel... Senin arabaya yükleriz, yarın sabah şafakla... ve dahi Tanrı'nın izni ile...

Gül Mehmet : Yarın yıl başı diye, bütün kasaba halkı, kırlara piknik yapmaya gidecek, ben çok dondurma yapayım da diyordum, yani haberi almadan önce..

Abdullah : Şimdi dondurma yerine, senin arabaya silâhları, cephaneyi yükleriz, bu kâfirler trenle gitmeyecekler mi kıra?

Gül Mehmet : Trenle gidecekler.

Abdullah : Trenin geçeceği yerde bir tepeye mevzileniriz, münasip bir yere.

Gül Mehmet : Kayalıklar arasına! En münasip yer.

Abdullah : Tamam, sen şimdi git eve, haaa sakın bir şey belli etme kâfire.

Gül Mehmet : Ayıp ettin be ahretlik, hiç cihad zamanı, hiç düşmana sır verilir mi? Haydi kal sağlıcakla.

Abdullah : Güle güle kardeşim, güle güle....

(Geçiş müziği)

E. konuşmacı :

«Yaşamak zevki nedir bilmez ölümden korkan!
Gür bir imanla damarlarda ateşten bir kan
Birleşip böyle diyorlardı, derin bir sesle,
Yeri fethetmek için gelmiş o fâtih nesle.»

K. konuşmacı : 1 Ocak sabahı, Gül Mehmet, yanında arkadaşı Abdullah, dondurma arabasını sürükliyerek, kasaba dışına çıkıyordu. Görenler oldu, merak etmediler; eh geleneksel piknik günü, muhakkak Gül Mehmet bolca dondurma yapmış, arkadaşını da yanına almış kıra gidiyor, satış yapacak tabii. Böyle düşündüler! Bizimkiler kayalıklı tepeye doğru yol aladursun, kasaba halkı da en güzel, cicili bicili elbiselerini giymiş, elde piknik sepetleri trene binmeye hazırlanıyor. Mavi bir sabah, güzel! Halk yeni yılı, 1915'i kırda kutlamaya hazır, neş'eli!.....

(Geçiş müziği)

Gül Mehmet : A be sıcak bastırmaya başladı bile.

Abdullah : Tek bulut yok gökte.... Eee bizim oralarda kış kıyamet şimdi.... Yanımıza su almadık be Gül Mehmet...

Gül Mehmet : Tüh düşündüm de... Ama bi heyecan var ki içimde, şu yüreğim sanki kuş, çırpınıp duruyor, unuttum su almayı.

Abdullah : Ya ben, iki saat uyuyalım bari diye yattık ya, gözümü kırpamadım vallaha.

Gül Mehmet : Cihad bu kolay mı, göz de kırpılmaz, yemek su da gelmez hatıra... Tanrı bizi utandırmasın.

Abdullah : Dur, burası iyi...

Gül Mehmet : Haa, iyi ya, iyi şu koca kayanın arkasına..

Abdullah : Hayır, şu iki küçüğün arasına yerleşelim, çek arabayı, buradan hem treni iyi görürüz, hem yanımızı arkamızı korumuş oluruz.

Gül Mehmet : Önce bayrağı dikelim... Ver sopayı.... Ah rengine kurban olduğum bayrak, a be nasıl da nazlı nazlı süzülür.

Abdullah : Arabayı da şöyle çekelim, önümüze... Hah! Tüfekler? Tamam... Gel şimdi helâlleşelim.

Gül Mehmet : A be ahretlik ölürsek şehit, kalırsak gazi, Allah utandırmasın.

(Geçiş müziği)

(Efekt : Uzaktan tren düdüğü, sesi.)

Abdullah : Aha tren gözüktü...

Gül Mehmet : Bekle, tam önümüze gelince ateş açacağız, tam 146 atımlık cepanemiz var, boşa gitmesin. Ben ateş deyince...

(Efekt : Tren sesi yaklaşır)

Gül Mehmet : (Bağırır) Ateşşş!

(Efekt : Silâh sesleri, Tren gürültüsü, bağrışmalar)

Sesler : Ne oluyor, ateş ediyor, ne var, ne olmuş.. Kim? neden?... Aman... Ahh vuruldum. galiba.... Durdurun treni... Kim ateş açtı.... Şu kayalıklardan yağıyor.

Abdullah : (Bağırır) Din-ü devlet için... (Silah)

Gül Mehmet : (Bağırır) Mülk-ü millet için (Silah sesi)

1. Ses : Tren durdu, dağılalım... Kayalıkların arasına.. koşun koşun...

Kadın : Şu bizim Gül Mehmet'in dondurma arabası... Çıldırmış mı bu adam ?

1. Ses : Bir de bayrak var galiba, bayrak değil mi o?

Kadın : Bayrak! Bayrak tabii, ama hangi milletin?

1. Ses : Hangi millettendi bu adam?...

(Efekt : Silâh sesleri, kadın çığlıkları, çocuk ağlamaları..)

Kadın : Polis.. Polise haber veren oldu mu?

1. Ses : Gittiler kente, polis jandarma çağıracaklar.. Yahu Abdullah da orada galiba, bizim kasap! İkisi de mi delirdi bu adamların.

Kadın : Gözümle gördüm noter vuruldu, bir tanımadığım adam, yaralılar da var....

K. **konuşmacı** : Kasabadan polis ve jandarmalar yetişti, kayalığı ateş yağmuruna tuttular... Vakit geçmiş, kızgın güneş tam tepede parlamaktaydı... Sonra kayalıklardan silâh sesleri kesildi... Jandarmalar ağır ağır ilerleyip kayalığı sardılar.. korkuyorlardı, dikkatle yürüdüler.. Yaklaştılar! Birden Gül Mehmet'i gördüler, başından yaralan-

mış, bir kan gölünün ortasında yatmakta, açık gözleri camlaşmış.... Abdullah biraz ötede, hafif hafif inlemekte... Onu hastahaneye götürürlerken öldü, son sözleri pek güç anlaşıldı, pek manâ veremediler, şöyle söylemişti:

Abdullah : Din-ü devlet, mülk-ü millet için cihad açmışlar ben de katıldım, şükürler olsun.

Kılavuz

Erkek konuşmacı : Sevgili dinleyiciler şair diyor ki :

«Bayrakları bayrak yapan üstündeki kandır,
Toprak, eğer uğrunda ölen varsa, vatandır.»

Ve bir başka şair de, güzel vatanımız için şöyle sesleniyor:

«O kadar dolu ki toprağın şanla
Bir değil, sanki bin vatan gibisin,
Yüce dağlarına çöken dumanla,
Göklerde yazılı destan gibisin.»

Kadın konuşmacı : Bugün sizlere «Vatan destanı» mızı yazan kahramanlarımızın birinden, adı unutulmuş bir aziz kadından söz açacağız. Adana'nın Külek İlçesi'nin, Bazınçukur köyünden Hatice Hanım, Hasan ağanın karısı... Beş ay önce, Mayıs aylarının belki de en uğursuzunda evlenmişler. 1919'un Mayıs'ı. Gök kara, yer kara... İnsanların

yüzleri kara! Öyle bir utanç yeli esmekte ki, düğün dernek değil, bir kutlama bile girmemiş evlerine... Yalnız, Güney illerimizi işgal eden Fransız birliklerinin bandosu duyuluyormuş köyden. Bu ses, yüreklere öyle keskin bir acı getirmiş ki, konu komşu, bu evlenmeyi bile zamansız bulmuşlar. «**Hiç olur mu**» demişler, **Vatan toprakları şerha şerha** kanarken, şu köyümüzde bile alnı açık, yüzü pak dolaşamazken, sevdalanmanın sırası mıydı?....

Erkek konuşmacı : Oysa Hasan ağa ile Hatice kızın sevdası yeni mi? Çok eskilerde başlamış, yıllar önce, çeşme başında! Hatice kız, Toros dağlarında açan çiçekler gibi mavi, gökler kadar derin gözlerini, şöyle bir kaldırınca Hasan Ağa'nın yüzüne doğru, o dakka vurulmuşlar birbirlerine, gönülleri birleşmiş, tek dilli söyleşir olmuş. Fakat kader kısmet, bu yıla düşmüş evlenmeleri.. Eğer bu uğursuz Mayıs'da düşman ayağı Güney illerimize girmişse, suç, bu sevdada mı?!

Şimdi altı aylık gelin Hatice kız, artık «Hanım» diyorlar ona, Hatice Hanım.

K. konuşmacı : O gece, Hasan Ağa geç döndü evine. Yüzü hüzünlü desen, değil! Sevinçli desen, pek değil! Yalnız içten içe garip bir ışıkla parlıyordu, Hatice merak etti:

(Geçiş müziği)

Hatice : Ağam bir tuhafsın bu gece, ne var, ne oldu?

Hasan : Tuhaf mıyım, (güler) Tuhafım ha?

Hatice : Gülecek ne var ağam, meraklandım haline?

Hasan : Neden geç geldin diye sormazsın da, tuhafsın dersin!

Hatice : Yani aslında sormak istediğim, hem geç dönüşün, hem bu hâlin..

Hasan : Hâlimde bir tuhaflık yok Hatçem ,bir güzellik var, bir karar var!

Hatice : İnşallah, hayır karar ağam?

Hasan : Pek hayırlı Hatçem, pek hayırlı! Ancak... Senden... Ayrılışım...

Hatice : Ayrılış mı dedin, o da ne demek ağam?

Hasan : Şu demek ki Hatçem, şu demek ki... Bugün dağdaydım, Emin Ağa ile konuştum ve karar verdim, ben de katılacağım çeteye.

Hatice : .....

Hasan : Ne susarsın Hatçem?

Hatice : (Dalgın) Bazen içime merak olurdu, hani şu Emin, Derviş ağaların haberi geldikçe; acep derdim, Hasan'ım niçin gitmez onların yanına, niçin düşmana karşı çıkmaz? (İçini çeker) Derken bu gönlüm, deli deli çırpınır, sorumu boğardı, ben.. ağamsız ne yaparım, derdim.

Hasan : (Sevinçli) Demek sen de düşündün ha Hatçem, sen de!

Hatice : Evet ağam düşündüm... Soruyu boğardım ya, o, bir başka vakit, olmadık yerde yine takılırdı aklıma, niçin Hasan'ım da dağa çıkmaz? Sonra dedim ki kendi kendime, eğer ağam katılırsa gönüllülere, ben de katılırım! Tıpkı bu damın tek gözünü ve de kara ekmeği onunla paylaştığım gibi, dağları da paylaşırım. Düşmana baskını da paylaşırım. Şehitliği de!.. Çünkü alın yazımız bir yazılmış seninle, Tanrı yazgısı.

Hasan : (Güler) Kız Hatçe! Kız Hatçe, sen delirdin mi, hay Allah, hiç olacak iş mi, kadın kısmının dağlarda, düşman baskınında, ne yeri var?

(Geçiş müziği)

E. konuşmacı : Hasan ağa, çok itiraz etti ama, Hatice dayattı. Çünkü o da bir er gibi, belki daha da iyi ata biner, silâh kullanırdı. Ve.. karı koca beraberce çıktılar dağa, Emin ve Derviş ağaların çetesine katıldılar. Hatice, önce yadırgandı, «**Er meydanında hatun kişinin işi ne!**» dediler... Derken günler geçti, alıştılar. Hattâ Hatice bacısız, edemez oldular. O, bazen karavana kazanı kaynatmaya koştu, bazen yara sardı. Zaman oldu nöbet tuttu, zaman oldu baskınlara katıldı... Fakat yaptıkları yetmiyor, sanki bir dert kemiriyordu içini:

Hatice : Hasan ağam be, şunun şurasında üç ay doldu dağa çıkalı, daha bi önemli zaiyat verdiremedik düşmana.

Hasan : Biz kaç kişiyiz de, öyle önemli zaiyat verdireceğiz be kız, anca işte. Düşman karargâhlarını basıp basıp gelmiyor muyuz, gelen takviye kuvvetlerini geri çevirmedik mi?...

Hatice : Doğru ama, benim istediğim o değil, nasıl desem?.. Demek isterim ki, öyle bir telef edelim gâvuru, öyle bir telef edelim ki, kalanı zor kaçsın! Artık çekilip gitsinler ağam, çekilip gitsinler! Dayanamasınlar gayri!

Hasan : Bunu kim istemez Hatçe, (içini çeker) fakat düşmanın onca askerine, topuna, tüfeğine karşı bizim neyimiz var? Bir avuç gönüllü yiğit!

Hatice : Bizim yiğitlerimiz on düşmana da, yüz düşmana da bedeldir ağam, ancak şöyle bir münasip yerde kıstırıversek onları... Meselâ Karaboğaz? Ha olmaz mı?

Hasan : Olur tabii, hiç olmaz mı, fakat düşman Karaboğaz'a niçin girsin?

Hatice : Onları bir şaşırtan olsa, şöyle bir kılavuzluk eden?

Hasan : Düşmanı şaşırtıp Karaboğaz'a sokmak mı, (güler) Neler de gelir aklına, hiç kanar mı elin adamı? Kimi yollıyacaksın kılavuz diye, şu bizim yiğitleri mi? O saat çakarlar daleverayı, fakat şöyle saf görünüşlü biri olsa, hani yolunu şaşırmış gibi, hani bir çocuk falan.. belki. Kimbilir?..

Hatice : Düşmanı Karaboğaz'a salıp, yandaki tepeleri de tuttuk mu, aha bak nasıl telef olurlar.

Hasan : Benim bir umudum var, Derviş ağa Niğde'den döndü, on birinci Tümen Komutanı ile görüşmüşler. Komutan paşa, Derviş ağanın alnından öpmüş, «Dayanın, demiş, az zamanda size yardıma geleceğiz.»

Hatice : Sağ olsun Komutan paşa, ama onlar da kaç bucağa yetişecekler, bir burada mı var düşman? Yurdun her bir yanını sarmış diyorlar. Biz kendi başımızın çaresine baksak daha iyi.

Hasan : Bir hafta on gün içinde bir tabur gelecekmiş tümenden.

Hatice : Bu bi hafta içinde bile çok şey yapılır.

Hasan : Derviş ağa da öyle dedi, «On birinci tümen yardıma gelinceye kadar, biz baskınlara hız verelim, düşmanı iyce yıpratalım» dedi. Emin ağa ile konuşup karara varacaklar.

Hatice : Yıpratalım, öyle bir yıpratalım ki, Tümene ihtiyaç kalmasın, başka yere koşsun asker, Urfa'ya, Maraş'a, değil mi ya?

Hasan : Valla Hatice, çok iyi olur amma...

Hatice : Şu Karaboğaz derim... Yani ağam, şöyle saf biri olsa, inanır mı düşman?

Hasan : Sanırım inanır, fakat zor iş Hatice, düşman karargâhına girilecek, onlara yanlış bilgi verilecek, hiç şüphe çekmeden saf saf konuşacak! konuşulacak da, adamlar Karaboğaz'a sevkedilecek! Olacak iş değil, kılavuzluk edeyim derken, candan geçmek var, hem de pisi pisine.

Hatice : Sen yine bir danışsan Derviş ağaya.

Hasan : Olacak iş değil ya, hele bi düşüneyimde.

Hatice : İyi, düşün, bari ben de gidip odun toplayayım, kazanın altı yanacak. Köyden tarhana geldi, çorba yapacağım size.

Hasan : Çok uzaklaşıp etme, dalıp da mıntıkamızın dışına çıkma.

Hatice : Meraklanma ağam, kal sağlıcakla, Tanrı yardımcımız olsun.

(Geçiş müziği)

K. konuşmacı : O gece tarhana çorbası içmediler dağdaki yiğitler. O gece kazanın altı yanmadı, çorba pişmedi... O gece dağdaki yiğitlerin ağzını bıçak açmıyordu. Hatice bacıları odun toplamaya gitmiş, fakat geri dönmemişti! Nöbetçilere sordular, herkes birbirine sordu, ne gören olmuştu, ne duyan! Yalnız Hasan Ağa'nın şüphesi vardı. Umut gibi bir şüphe! Yüreği acıyla kavrulurken düşünüyordu:

Hasan : (Düşünür) Acaba?... Acaba yapar mı? Bana danışıp etmeden gider mi düşman içine? (içini çeker) Yok yapmaz!..., Belki de.. Belki de yapar, Hatçe kız bu! Çünküm danışsa, razı gelmiyeceğimi bilir. Ne dedi giderken, Tanrı yardımcımız olsun. Ah Allah'ım bir sağlıcakla görsem Hatice'yi, bir görsem... Bana danışmadan gittiğine kızmayacağım, hiç kızmayacağım. Tanrı'm dünya gözüyle kavuştur beni Hatçeme...

(Geçiş müziği)

(Hatice, bozuk Türkçe bilen düşman komutanı ile konuşmaktadır.)

D. kom : Söylesene kadın, ne arıyorsun buralarda?

Hatice : **(Ağlayıp feryat etmektedir)** Ah nedir bu başımın çileleri, vışş anamm, vış anam nedir bu başımın çileleri!

D. Kom. : Kes zırlamayı da cevap ver, ne arıyorsun buralarda?

Hatice : Ahh, oyy anam, oy! Şimdi ben ne cevap vereceğim adama?

D. Kom : Adam mı, adam da kim, cevap versene.

Hatice : Ay başımın kara çileleri, ayy, ay!

D. Kom. : (Öfkeli) Kes zırlamayı dedim, konuş!

Hatice : Ne konuşayım efendi, akşam adam beni öldürür.

D. Kom. : Hangi adam?

Hatice : Hangi adam olacak, benim adam, kocam! Vışş anam vış, karı dedi, çıkma köyün dışı-

na, asker var dedi, düşman var dedi, çıkma yoksa yakarım seni dedi.

D. Kom. : Eee neden çıktın?

Hatice : Bilir miyim neden çıktım, zaten hep o kara adamın yüzünden başımın çileleri, bir yerlere komaz beni, gelin getirdi ya köyüne, artık hapsetti! Çıkma, yakarım. Gezme, vururum! Ayyy, ay! O yüzden bilmem buraları, hiç bilmem. Komaz ki herif! Ahh komaz, bir yerlere komaz.

D. Kom. : Kısa konuş, yavaş konuş be, anlamıyorum ne dediğini.

Hatice : Anlama efendi, anlama, ne edeceksin benim kara talihimi sen. Yani anlayacağın, ben buralı değilim, evlenip gelin geldim, anladın mı, haa işte böyle. Kocam olacak adam, bir yerlere çıkarmadı beni, öğrenemedim yöreyi, anladın mı..

D. Kom : (İlgili) Dağa mı?

Hatice : Odun toplayayım dedim bu sabah, dalmışım da dağa vurmuşum, vayy benim kara başım vay!

D. Kom : (İgili) Dağa mı?

Hatice : Ha ya, dağa! Bi de baktım ki o hoo, yolumu şaşırmışım, oyy anam oy!

D. Kom. : Kes zırlamayı kadın, kes. Sonra dağdan buraya nasıl geldin?

Hatice : Bilir miyim, şöyle git dediler, kara çamları geç, keçi yolunun arkasından kıvrılır, meşelerin oradan bakarsan köyü görürsün dediler. Tabii onlara göre kolay, ben bilir miyim, ben buranın adamı mıyım, ay adam yakacak beni, vallahi yakacak, billahi yakacak!

D. Kom. : Sus bakayım sus. Çok kadın gördüm ama, böyle farfaracasına raslamadım... Su verin şuna, biraz kendine gelsin.

Hatice : (Su içer) Hay Allah razı olsun senden efendi, ağzım dilim kurumuş, şimdi ben nasıl gideceğim köye, bi de, onu de bana, he?

D. Kom. : O seninle konuşanlar tarif etmişler ya. Ha kimdi o sana tarif edenler?

Hatice : Bilir miyim efendi, bilir miyim bir bölük adam! Bi çoktular, bi çoktular, vış anam! Bizim adam görse beni onların içinde, o dakka vurur.

D. Kom. : Amma da kocan varmış senin, kadın vurmaktan başka işi yok galiba.

Hatice : Yoo, tarlayı da bi sürer ki, deyme yiğit onun gibi güçlü değildir.

D. Kom. : Peki, peki. O adamlar? O adamlardan bahset, kimdi onlar, ne yapıyorlardı, nereye gidiyorlardı?

Hatice : Bilir miyim, bi hazırlık, bi hazırlık, ohoo tüfekler, top bilem vardı!

D. Kom. : Nereye gidiyorlarmış acaba?

Hatice : Sanırım Karaboğaz'a, oradan geçip baskın yapacaklarmış.

D. Kom. : Nereye? Ne zaman?

Hatice : Sabaha, tanla diyorlardı, yalvardım, dedim biriniz yanımda gelin, yol gösterin, yooo! Kimse gelmedi. Git kadın başımızdan, görmüyormusun işimiz var, sabaha Karaboğaz'a çıkacağız dediler.Oyy anam vay vay benim kara çilem!..

D. Kom : Emin misin, Karaboğaz'dan mı geçeceklermiş?

Hatice : Ne bileyim, öyle dediler, nereye düşer bu Karaboğaz?

D. Kom. : (Kendi kendine) Bu iyi işte, bu güzel işte! Önlerine bir çıktık mı!

Hatice : Bir şey mi dedin efendi, sözünü hiç anlamadım.

D. Kom. : Senin dilinden konuşmadım da ondan.

Hatice : Şimdi ben ne yapacağım efendi? Nasıl gideceğim?

D. Kom. : Seni göndereceğim be kadın, köyüne göndereceğim. Bana iyi haber verdin, bu da mükâfatın olsun.

Hatice : Amanın ne iyi haberi, adam beni vuracak dedim.

D. Kom. : Vurmaz vurmaz merak etme. Şimdi yanına bir adam katar gönderirim seni.

Hatice : Yoo, yanımda olmasın adam, şöyle uzaktan gitsin, çünküm kocam görürse, yani anlayacağın...

D. Kom. : Tamam, tamam, vurur seni. Uzaktan gider, sen köye ulaşınca da, döner gelir, oldu mu?

Hatice : Olur efendi, sağ olasın efendi, var olasın efendi, Allah razı olsun efendi.

D. Kom. : Peki, peki, sus kadın, sus!

(Geçiş müziği)

E. konuşmacı : Hava kararırken köye ulaşan Hatice, gece yarısına kadar bekledi, sonra geldiği yollardan geri döndü. Çete karargâhına vardığı zaman, sabah yaklaşmıştı. Yorgundu Hatice, bitkindi. Hasan Ağayı bile bulamadan, Derviş ağanın oraya koştu:

Hatice : Ağam, ağam!

Derviş : Hatice bacı, sen misin, geldin mi? Neredeydin?

Hatice : Bırak beni şimdi ağam, tez adamları topla, tanla düşman, Karaboğaz'dan geçecek, bizi kıstıracağını sanıyor, yarı tutalım. Ne biliyorsun deme Derviş ağam, onlara ben söyledim, Karaboğaz'dan geçecekler dedim, inandılar. Tez topla adamları....

E. konuşmacı : Ve tanla... Karaboğaz'ın iki yanındaki tepelere siperlenen Güney'li yiğitler, düşmanın bir alayını, orada telef ettiler. Gayri Güney cephesinde yeni bir gün başlıyor, yüreklere zaferin, kurtuluşun ilk umudu düşüyordu...

Yoğurt

Kadın konuşmacı : Sevgili dinleyiciler... Büyük tarihimizin adsız kahramanları diyoruz, güzelim yurdumuz uğruna can vermiş, milletimiz için bir şeyler yapmış, bazen canı bahasına bir fedâkarlıkta bulunmuş kişiler geliyor aklımıza. Şimdiye kadar bu davranışı yalnız savaşlar süresi içinde düşündük ve Mehmet'in askerliği üzerinde durduk. Nice meşhul askerlerimizin hikâyesini sunduk size. Bugün yine bir savaştan bahsedeceğiz, Plevne savunmasından... Kahramanımız, o şanlı müdafaanın bir ferdidir. Ancak, anlatacağımız hikâye, onun askerliği ile ilgili değil.

Erkek konuşmacı : Bu olay, Türk'ün hangi şartlar içinde olursa olsun, gururunu muhafaza edeceği, düşmanın karşısında kendisini asla küçük düşürmeyeceğinin, en güzel ispatı. Vak'a ifade ettiğimiz gibi Plevne'de geçmekte. O günlere şöyle bir göz atalım...

K. konuşmacı : Osmanlı tarihinde ,kısaca «93» harbi diye anılan, büyük savaş! Yıl, 1878... Rumeli cephesi.

«Kara kazan çoştu derler
Dalga dalga aştı derler
Osman Paşa'nın askeri
Gece burdan geçti derler.»

Düşman, Plevne'yi iki kez, çok büyük kuvvetlerle zorlamış; Osman Paşa dayanıyor! Kalede ve siperlerde yiğitler dayanıyor... Amma nasıl?

E. konuşmacı : Cephane tükenmiş gibi, yiyecek sıkıntısı son haddinde. Karavana kazanlarının altı pek yanmıyor gayri. Yananlar da, askerin ihtiyacını karşılamaktan çok uzak... Kuru şeylerle idare ediliyor, bazen erlere verilen öğün, bir avuç kuru üzüm oluyor. Bazen katıksız kara bir tayın.

K. konuşmacı : Düşmanın üçüncü büyük taarruzu 11 Eylül 1878'de oluyor. 432 top geceli gündüzlü, tabyalarımızı ve kaleyi dövmekte. Türk tabyalarının çoğu yerle bir olmuş. Osman Paşa, o zamana kadar görülmemiş bir savunma taktiği uyguluyor; bataryalarımıza devamlı yer değiştiriyor. Siperlerde ise askerimiz, çoğu zaman, düşmanla göğüs göğüse çarpışmakta. İşte böyle bir günde, elinde koca bir bakraçla, ihtiyar bir köylü kadın geliyor kaleye, Paşa'yı görmek istiyor, bırakmıyorlar, dayatıyor.

(Geçiş müziği)

Osman Paşa : Beni görmek dilemişsin, ne var nine ?

Nine : (Rumeli şivesi) A be paşam, a be oğul, arslanım oğul.

Osman Paşa : Ne istersin nine?

Nine : A be ne isteyeceğim, sağlığını isterim. Gece gündüz hem senin, hem askerin zaferi için dua edip dururuz.

Osman Paşa : Sağol nine, şimdi söyle bakalım.

Nine : Yiyecek kıtlığı var derler asker içinde. Yalnız asker içinde mi, hepimiz açız. (İçini çeker) Bağışla beni a be paşam, bağışla utanmadan senin önünde, hepimiz açız derim. Kusura kalma, kocadık gayri.

Osman Paşa : Kusuruna bakmadım nine, haklısın, doğru söylersin.

Nine : Düşündüm ki, aylar geçti, bir ev yemeği, yemekten geçtim, belkim bir kaşık yoğurt, süt geçmedi boğazcığından. Çaldım sana bir bakraç yoğurt... İneğim de kocadı, gayri çok süt vermiyor ama, biriktirdim, çaldım sana bu bakraç yoğurdu. Yesin paşam dedim, afiyetle.

Osman Paşa : Sağ ol, sen sağ ol nine, doğru dersin, aylar geçti, bir kaşık yoğurt geçmedi boğazımdan. Ne makbule geçti şu yaptığın iş. Ellerine sağlık.

Nine : Afiyetle yiyesin oğul.. Paşam, sen ye ki bize kan olsun.

Osman Paşa : (Düşünceli) Fakat nine... Ben bu yoğurdu nasıl yerim?

Nine : Neden yemiyecek misin a be, helâl mal, kendi elceğizimle yaptım.

Osman Paşa : Helâl mal, pek tabiî, ondan şüphe mi ettim sanırsın, yok nine. Öyle değil. Ben bu yoğurdu yiyemem, çünkü askerim aç, onların da boğazından aylar var ki süt yoğurt geçmedi.

Nine : A be, sen paşasın!

Osman Paşa : İşte onun için yiyemem ya, paşa olduğum için, bütün bu askerden ben sorumlu olduğum için. Onlar yoğurt yiyemezken, benim yemem, paşalığıma yaraşır mı?

Nine : Keşke ineğim bütün askere yetecek kadar süt verseymiş.

Osman Paşa : Tasalanma nine, ne yapacağız biliyor musun, bu yoğurdu.. Bu yoğurdu yemeğe en lâyık olana göndereceğiz.

Nine : A be nereye, kime?

Osman Paşa : Erlerime, düşmana en yakın siperde vuruşan erlerime, onlar yerse bu yoğurdu, bana kan olur... Çünkü hepimizin arasında bunu yemek, en çok onların hakkıdır. Ne dersin nine, anlaştık mı?

Nine : Ben ne derim oğul, paşa, bilirsin en doğrusunu ancak sen.

Osman Paşa : Peki nine, ellerine sağlık, şimdi git güle güle.

Nine : Allah sana, askerine sağlık versin paşam.

(Geçiş müziği)

E. konuşmacı :

«Kılıcımı vurdum taşa,
Taş yarıldı baştan başa.
Namı büyük Osman Paşa,
Askerinle binler yaşa.»

K. konuşmacı : Osman Paşa, nineye söylediği gibi yaptı. Yoğurdu, düşmanla adeta iç içe çarpışan en öndeki sipere yollattı. Bir köylü nine, onlar

için çalmıştı bu yoğurdu, öyle söyletti. Koca Osman Paşa'nın içi rahattı artık, aylardan beri yarı aç, yarı tok savaşan erlerine yoğurt gerçek bir armağan olacaktı.

E. konuşmacı : Öyle de oldu. Çavuş, saygı ile aldı yoğurt bakracını. Askerler, hisselerine ancak bir kaç kaşık düşeceğini bildikleri halde sevindiler. Yoğurt, unuttukları bir güzel tadı; sanki barışı, bacası tüten bir yuvayı... Bereketli çayırlarda güvenle yayılıp, bol süt veren mubarek hayvanları getirivermişti sipere. Hatta, kaba yoğurt çalan bir yâr bir ana hayâli bile dolaştı.. sevindiler! Bakracı, bir kenara dikkatle yerleştirdiler. Şöyle ateş hafifleyip, bir soluk aldıkları zaman, hep beraber kaşık çalacaklardı ona.

K. konuşmacı : O zamanın savaşları şimdikiler gibi değil. Siperlerden karşılıklı birbirlerine kan kusan, düzlüklerde gırtlak gırtlağa vuruşanlar, bazen durur, susar! Savaş alanını bir sessizliktir kaplar, iki tarafın askeri için de bir dinlenme molasıdır bu. Erler yemek yer, silâhlarını temizler, düşler içre düşlere dalarlar... Bu gergin ve acaip bir sessizliktir. Bir kaç metre ötenizde, belki bir kaç saat sonra vuracağınız kişinin sesini dinler, soluğunu duyarsınız. Gerçek hayâlle, hayâl gerçekle karışır... Velhasıl bir gariptir bu sukûnet!

(Geçiş müziği)

(Efekt : Fonda silâh sesleri)

Ahmet : (Rumeli şivesi) Salalım mı şu yoğurda bir kaşık, a be çavuşum?

Çavuş : (Rumeli şivesi) Dur hele Mehmet, dur hele. Bak Ali tüfeğinin başında, Ahmet, Mustafa

hepsi.. Bekle. Elbet susacak kâfir bi yol. Biz de susacağız, o zaman.

Ahmet : Biliyor musun çavuş, şu yoğurdu görünce.. taze çalınmış yoğurt.... Yani ne zamandır... (içini çeker) İşte öyle anam düştü yâdıma. O da...

Çavuş : Mehmet! Mehmet bırak ananı a be yiğidim, zamanı mı şimdi? Ateşle tüfeğini. (Bağırır) Heeet bre, Ateeeş arslanlarım, ateeş kâfir üstüne.

(Efekt : Ateş sesleri kısa bir süre ön plânda)

Çavuş : Galiba istirahate çekildi bizim kâfirler! Gelin bi yol, toplaşın bakalım.

Mehmet : Yoğurdu mu yiyeceğiz çavuşum?

Çavuş : He ya, yoğurdu yiyeceğiz, a be çıkarın ceplerinizden kaşıkcağızlarınızı, Mustafa di gel. Aylar geçti girdi mi ağzınıza böyle bi yoğurtcuk.

K. konuşmacı : Cebinden kaşığını çıkaran, yoğurdun çevresine derlendi. Bu ne güzel bir şeydi, siperde! Üstü bir parmak kaymak bağlamış yoğurt, ak mı ak! İlk kaşığı çavuşun daldırması için, sabırla beklerken... Birden, o ne? Karşı düşman siperlerinden bir ses, Türkçesi yarım yamalak fakat alay dolu!

Düşman S. : (Bozuk şive) Türkoğlu aç mısın, heyy Türkoğlu aç mısın, tok musun?... Açsın, aç! Taş mı yiyorsun, postalını mı kemiriyorsun? Bizim peksimetlerimiz var Türkoğlu, atalım mı sana, ha Türkoğlu atalım mı sana?...

Çavuş : Ne der bu kâfir be?

Mehmet : Taş mı, postal mı yiyoruz diye soruyor, onların peksimetleri varmış da, onların peksimetleri varmış, atacak olurlarmış bize. Bilirler açlığımızı, eğlenirler işte.

K. konuşmacı : O dakka, yoğurda uzanan kaşıklar birden durdu. Bir sürü bakış, çavuşun gözlerinde buluştu. Hepsinde ayni anlam, tek karar! Çavuş, daha tek kaşık değmemiş bakracı aldı, karşı sipere savuruverdi.

Çavuş : (Bağırır) Eyyt Ulah oğlu, karnımız tok şükür, biz peksimet meksimet yemeyiz, yoğurt yeriz, taze yoğurt! Al fazlasını sana yolluyorum, bırak kurumuş peksimeti de, yoğurt ye!

E. konuşmacı : Sonra çavuş, kemerini bir delik daha sıktı, kendisine bakanlara çıkıştı:

Çavuş : A be ne durursunuz, sıkın kemerlerinizi, bugün kısmetimiz kâfiri doyurmakmış. Ziyanı yok, düşman bizi aç bilmesin de (güler) Eylencesini kendi ağzına tıktık kâfirin.

(Gazi Osman Paşa türküsü)

Kanije'de Barut

Erkek konuşmacı :

«Seferim var sınırlara.
Sefasından uçan gelsin,
Kaygı düşmesin erlere,
Öz canından geçen gelsin.»

Kadın konuşmacı : Osmanlı İmparatorluğu, asırlar boyu, bu inançla gelişti, büyüdü. Düşman üzerine sefer, toy, bayram bilindi... Seferden sefere koşuldu. Ve Türk'ün sınırı, öyle akıl almaz bir genişliğe ulaştı ki.. Batılı tarihçiler bir asrı, 16 ıncı asrı; «Türk Asrı» veya «Kanuni Sultan Süleyman asrı» diye isimlendirdiler.

E. konuşmacı : Fakat bu akıl almaz genişlikteki sınırları, çok uzun süre elde muhafaza edebilmek güçtü... Tarih, nice güneşlerin doğmasına, yükselmesine, sonra batmasına şahit olmuştur. 16 ıncı asırda, zirvede olan Türk İmparatorluğu, 17

inci asrın eşiğinde sarsılmaya başladı. Bugün sizlere, işte bu sarsılma devrinden, 1601'lerden bir yaprak açalım, sevgili dinleyiciler.....

K. konuşmacı : 1601 yılının sonbaharı. Osmanlı İmparatorluğu'nun başında, III. Mehmet bulunuyor ve Türk - Avusturya savaşı 1593'den beri devam etmekte... Müstakbel Alman İmparatoru Arşidük Ferdinant, Kanije kalesine, bir kış seferi düzenliyor. Kendisinden emin, Türklere, kesin bir darbe indireceğine, son derece inanmakta....

E. konuşmacı : Çünkü, Almanlardan başka; İtalyan, Papalık, Maltız ve Fransız kuvvetlerinden teşkil ettiği 100 bin kişilik ordusu ve 47 ağır muhasara topu var.. üzerine yürüdüğü Kanije kalesinde ise, Kale kumandanı yetmiş yaşındaki Tiryaki Hasan paşa, 9 bin asker ve yüz kadar küçük kale topu... Kuvvetler arasındaki bu çok büyük maddi farkı, ancak kale kumandanının iradesi; kâh kendi askerine, kâh düşman askerine uyguladığı piskolojik propaganda dengeleyebilecek....

K. konuşmacı : Düşman kuvvetleri, Kanije önlerine, 9 Eylül'de geldiler. Ve günde bin, iki bin gülle yağdırarak, Türk kalesini dövmeye başladılar. O sırada Sadrazam Hasan Paşa kumandasındaki Türk Ordusu, Kanije'den az uzakta, Belgrat yakınlarındaydı ve kaledekiler için, büyük umut, tek umuttu.

E. konuşmacı : Sarsılmaya başlayan düzenlerde, ne yazık ki, umutlar kırpışan yıldızlara benzerler.. çabuk parlarlar, çabuk sönerler! Sadrazam Paşa, bir türlü harekete geçemedi, yağış mevsimi geldi çattı. Bunun üzerine, Tiryakî Hasan Paşa'ya, yardıma gelemiyeceğini, resmen bildirdi.

K. konuşmacı :

«Söğüt dallarında hasta serçeler,
Eski akın destanını heceler...
Tuna ağlıyormuş bazı geceler:
Göğsünde kefensiz şehitler varmış!»

(Geçiş müziği, bir serhat türküsü olabilir)

Hasan Paşa : Baka Ömer Ağa, Serdar Hazretleri, imdadımıza gelemiyeceğini bildirmiş, bizi Allah'a ısmarlamış... (İçini çeker) Akıncılarımızın, sefer toyu ettikleri bu topraklar, kefensiz şehitlerimizin kanı ile kazanılmıştır.

Ömer Ağa : Öyledir Paşa Hazretleri.

Hasan Paşa : (Öfkeli) Şimdi ben bu kaleyi, harcında dedelerimin kanı olan bu kaleyi, düşmana teslim edeceğim, ha?!

Ömer Ağa : Allah göstermesin Paşa! Paşa hazretleri, bu kale bizim kanımızı da içer, ancak ondan sonra düşmana teslim olur.

Hasan Paşa : (Öfkeli) Baka, Ömer Ağa, düşmana teslim sözünü bir daha duymayacağım senden, elbet bulacağız bir çaresini... Şimdi tez otur bir mektup yaz, Serdar Hazretlerinin ağzından, imdada koşacağını müjdele! Ben askere geleni değil, senin yazdığını okuyacağım. Bu sır, ikimiz arasında kalacak, bırak Kanije ordunun yetişeceğini sansın, umudunu kesmesin.

Ömer Ağa : Emredersiniz Paza Hazretleri.

Hasan Paşa : Başka mektuplar da yaz Kara Ömer Ağa, onlar benim ağzımdan Serdara hitaben olsun, söylekim, kuvvetimiz yerindedir, keyfimizde! Düşman ise zayıftır ve kışta kıyamette bizim topraklarımızın önünde kırılıp gidecektir... Evet

aynen böyle yaz. Sonra bu mektupları, şehitlerimizin ceplerine yerleştirt. Düşmanın eline geçsin onlar da.. Anladın mı Ömer Ağa?

Ömer Ağa : Anladım efendim.

Hasan Paşa : (Öfkeli) Zayıf bellediler bizi! Öyle ya, kocamış bir kale kumandanı, bir avuç asker, bir avuç top.. kolay yem! Türk kolay yem olmaz, olmadı.. olmayacaktır da! Gelmesin Serdar Hazretleri, düşman, benim askerimden on misli, yüz misli kuvvetli olsun, ne çıkar? Yeise kapılmayalım... Ömer Ağa, çıkmadık canda, düşmedik kalede ümit vardır... Kara Ömer Ağa?

Ömer Ağa : Buyurun efendim?

Hasan Paşa : Elimizde kâfir esirleri vardır, değil mi?

Ömer Ağa : Var Paşa Hazretleri.

Hasan Paşa : İçlerinden gözüpeklerini seç, bizimkiler yoldaş olsun onlarla, dostluk kursunlar, kuvvetimizin çok olduğunu, ordunun da pek yakında yetişeceğini söylesinler... Sonra, anladın değil mi, kaçırıverin bu kâfirleri.. Kaçsınlar, kumanlarına yanlış malûmat versinler.

Ömer Ağa : Derhal harekete geçeyim.

Hasan Paşa : Daha dururşun!

(Geçiş müziği)

K. konuşmacı : Tiryakî Hasan Paşanın bütün istedikleri yapıldı. Serdarın ağzından yazılmış uydurma mektup, Türk askerine okundu. Şehitlerimizin koynuna ise, güya Hasan Paşanın yazdırdıkları kondu... Bir kaç düşman esirine de yanlış bilgi verilerek kaçmaları sağlandı.

E. konuşmacı : Kış da gelip bastırmıştı, Kanije ovası, göz alabildiğine bir beyazlığa bürünmüş, düşman tedirgin fakat dayanıyor; Müsahara iki aydan beri devam etmekte ve daha da edecek gibi görünmekte... Kale içinde ise, Tiryakî Hasan Paşa, yaralı bir ihtiyar arslan gibi dolaşmakta, kükremekte....

Hasan Paşa : Bu düşman, sözü dolaşan kendi görünmeyen bir ordu masalına, daha ne kadar inanacak Ömer Ağa? Ben konuşmasam, bizim asker bile kesecek umudunu. Fakat düşman içine gidip, Serdar mektubu okuyamam ya.... Peki sana ne oluyor bu sabah Kara Ömer ağa, adına uygun düşsün diye mi kararttın yüzünü?

Ömer Ağa : Haberim kötü, paşa hazretleri.

Hasan Paşa : Bu halden, daha kötüsü ola mı ki?

Ömer Ağa : Barudumuz tükendi Paşa Hazretleri, toplarımız susacak!

Hasan Paşa : (Çok üzgün) Yaaa! Daha ne kadar devam eder?

Ömer Ağa : İki, en çok üç gün.

Hasan Paşa : Tez adam sal asker içine, barut yapacak birini bulurlar mı?

Ömer Ağa : Paşa Hazretleri?!

Hasan Paşa : Daha durursun!

(Geçiş müziği)

Hasan Paşa : Adın ne senin çeri?

Uzun Ahmet : Kulunuza, Uzun Ahmet derler efendim.

Hasan Paşa : Baka Uzun Ahmet, barut yaparım demişsin... Yapacaksın! Tez adamlarını topla, iş başına geçin. Uyku haramdır, ekmeği ayakta yiyeceksiniz. Barut yetiştireceksiniz toplara. Şimdi söyle, ne istersin bu barut için?

Uzun Ahmet : Kömür, kükürt, çokca güherçile.

Hasan Paşa : Ömer Ağa, Topçu kumandanı İnce Kara geçsin bunların başına. Askere, köylüye haber salın, tez bulsunlar kömürü, diğerlerini..

Ömer Ağa : Emredersiniz Paşa Hazretleri.

Hasan Paşa : Bir hafta veriyorum size, günlük barut yetişecek, çokça da depo edilecek. Bir hafta sonra....

(Geçiş müziği)

K. konuşmacı : Bir hafta sonra, 17 Kasım 1601! Belki o kışın en soğuk günü, düşman, çadırlara, barakalara sığınmış. Kalede ise, barut imalâthanesi hummalı bir faaliyet içinde. Yetmişlik kale kumandanı, son teftişini yaptıktan sonra, Ömer Ağayı, odasına çağırttı:

Hasan Paşa : O yeniçerinin neydi adı, neyse.. çalışmasından memnunum. Kendisine bildirirsin. Gezdim, gördüm yeteri kadar barut var. Bu gece harekete geçmek isterim, ne dersin?

Ömer Ağa : Münasiptir Paşa hazretleri.

Hasan Paşa : Kaç altın var?

Ömer Ağa : Sekiz yüz.

Hasan Paşa : İyidir, kaleden ilk siz çıkacaksınız, ilk safta dövüşmek üzere. Ardınızdan öbürleri gelecek, sizler kaleden çıkar çıkmaz topları ateşlettireceğim, sanki ordu yetişmiş de, onu kar-

şılıyormuş gibi, «Serdar Hazretleri yetişmiştir» naraları etrafı çınlatacak, Mehter takımına emredeceğim, çalacağı havalar yeri göğü inletecek. Kara Ömer Ağa, bütün umudum sendedir. Bu huruç hareketi ile, düşmanı perişan kılacaksın. Unutma bütün topları ateşleyip, son barutu da harcayacağım... Bu gece Kanije'nin yahut **düşmanın** son gecesi olacak!

(Efekt : Top sesleri, mehter marşı, «Allah Allah» nidaları, «Serdar Hazretleri yetişmiştir.» naraları ile kısa bir süre savaş)

K. konuşmacı : Onlar sekiz yüz atlıydılar!» Şair:

Onlar gecenin soğuğunda **«İlk hücumun aşkıyla kanatlıydılar!»**

E. konuşmacı :

«Bin atlı akınlarda çocuklar gibi şendik,

Bin atlı o gün dev gibi bir orduyu yendik..»

K. konuşmacı : Diyor. Onlar sekiz yüz atlıydılar ...Ve yendikleri ordu, gerçekten dev gibiydi.

E. konuşmacı : Beklenmedik yarma hareketi ile, düşman karargâhı birden karışmış, kaleden yükselen top sesleri ile avâzlar; Türk Ordusunun yetişmiş olduğunu haber vermişti. 18 Kasım günü, düşman siperleri tamamen işgal edildi. Başkumandan Arşidük Ferdinant, gecelik kıyafeti ile, bir ata atlayıp kaçmıştı...

K. konuşmacı : Kanije Zaferini anlatan tarihçi;

E. konuşmacı : «80 bin zaiyat veren düşman, bir tek top ve tüfek bile götüremedi. Üzerlerinde İmparatorun arması bulunan korkunç büyüklükte

47 muhasara topu, 14 bin tüfek, 60 bin çadır, 14 bin kazma ve kürek, binlerce araba dolusu yiyecek, ilâç, barut ve silâh Türklerin eline geçti. Ancak en büyük ganimet, müstakbel İmparator Arşidük Ferdinant'ın otağındaydı. Bir altın ve gümüş taht, 12 kürsü, mücevherler, altınlar ve ordu hazinesi, olduğu gibi Tiryakî Hasan Paşaya teslim edildi...» Bu sırada Kara Ömer Ağa ise, atlı atsız 3 bin askerle düşmanı kovalamaktaydı, bir kaç bin Alman köyü de Türk toprakları içine alındı.»

K. konuşmacı : diyor.. Fakat o gün, Kanije kalesinde zafer topları atılmadı, çünkü ganimet barut kaleye taşınmamış, kalede ise barut tükenmişti.. Ve, İmparatorluğu tıpkı eski günlerdeki gibi bir zafere götüren barutu yapan o yeniçeri, bir haftalık uykusuzluğunu gidermek için, imalâthanenin bir köşesinde, kaputunu başına çekmiş, uyuyordu!

E. konuşmacı :

«Vatanın bağrına düşman dayasın hançerini
Bulunur kurtaracak bahtı kara maderini.»

Topçu Yüzbaşı

Erkek konuşmacı :

«Kore dünyanın bir ucu
Orda güneş doğarken burda batar
Kore'de vurulur Mehmetçik
Burada yatar
Kore dünyanın bir ucu»

Kadın konuşmacı : Sevgili dinleyiciler, geçen programlarımızın birinde, sizlere Kore'den bahis açmıştık.. (Düşünceli) Kore deyince... anlatacak olaylar, kahramanlar tükenmez. Şairimiz diyor ki:

E. konuşmacı :

«Kahramanlar can verir,
Yurdu yaşatmak için:»

K. konuşmacı : Oysa Mehmet, yurdundan kilometrelerce uzaktaki bir başka yurt için, Kore

için savaşmış, canını vermiştir. Kore Savaşı'nda sembolleşen; şüphesiz Türk'ün «insanlara hürriyet, milletlere istiklâl» ilkesine inancı ve bu inancı boğmak istiyenlere karşı verdiği amansız mücadele idi. Bugün sizlere Kunuri'de bir Türk Yüzbaşısını anlatmak istiyoruz. Bu adsız kahramanımıza Hasan ismini verelim. Hasan Bey, topçu yüzbaşısıdır.

(Geçiş müziği)

Komutan : Çok fena, çok fena kıstırdılar bizi.. Evet arkadaşlar, piyade alayımız geri çekilecek, biz onu destekliyeceğiz. Başarabilirsek, hem düşmana büyük zayiat verdirmiş olacağız, hem piyade alayımızı kurtacağız. Bizim işimiz ise... Evet, ne diyordum, yüzbaşı Hasan!

Hasan : Buyrun komutanım.

Komutan : Ateş Destek Koordinasyon Merkezi'nde ben kalacağım. Sizin, top ileri gözetlemede bulunmanızı istiyorum. Tespit edilen esas istikamet açısından bize bilgi verin.

Hasan : Emredersiniz komutanım.

Komutan : Telefonu kullanın, telsizi bozabilirler, hiç olmazsa karıştırırlar.

Hasan : Emredersiniz komutanım.

Komutan : Sizi yalnız göndereceğim yüzbaşı, Tanrı yardımcınız olsun.

Hasan : Sağ olun komutanım.

(Geçiş müziği, fonda silâh sesleri)

Teğmen : Alayın vadiye sıkışıp kalması, büyük talihsizlik komutanım.

Komutan : Tam can alacak noktayı buldular, bizim desteğimiz olmasa, alayın tümü burada yok olabilir.

(Efekt : Telefon zili)

Hasan : (Telefondan) Yükseklik 1600 milyen sağ, açısı 2200. Tamam.

Komutan : Tamam... Evet.

Teğmen : Fakat yüzbaşı atışları gittikçe kendi merkezine yaklaştırıyor.

Komutan : Komutu bataryalara bildirin teğmen.

(Geçiş müziği)

(Efekt : Fonda silâh sesleri)

E. konuşmacı :

«Annesinin dizindedir
Mehmetçiğin yanan başı
Anne uzatmış ellerini
Kore dağlarına
Bu kadar zamanda
Bu kadar büyümüş insanoğlu
Kore dünyanın bir ucu»

Komutan : (İçini çeker) Evet teğmenim haklısınız atışlarımızı gittikçe bulunduğu merkeze doğru çekiyor... Demek ki, düşmanın hedefi, doğrudan doğruya tepeyi ele geçirmek ve bizimkileri sağ yandan sarmak.

Teğmen : Atışlarımız tam isabet kaydediyor, hedeflerine varmaları biraz zor.

Komutan : Öyle, öyle... Fakat o kadar çoklar ki, sanırsın yerden bitiyor bu adamlar, yüzbaşının durumu da pek iyi değil.

Teğmen : Kendi üstünü bombalatmaz ya, değil mi efendim.

Komutan : Ümit ederim.

Teğmen : Yoksa... Yoksa mümkün mü?

Komutan : Daha çok gençsin teğmenim, Hasan yüzbaşıyı da iyi tanımıyorsun, ondan her şey beklenir.

Teğmen : Fakat bu cesaret değil, delilik olur komutanım...

Komutan : (Alaylı) Öyle mi teğmenim? (sert) Yüzbaşı Hasan cesaretle, deliliği ayırabilecek durumdadır.

Teğmen : (Heyecanlı) Komutanım, yani.. demek istedim ki...

Komutan : Seni anlıyorum oğlum, kendini yorma.

(Efekt : Telf. zili)

Hasan : (telefondan) Komutanım, 1600 milyen sağ, açısı 2000. Tamam.

Komutan : Senin merkeze yaklaşıyoruz Hasan.

Hasan : 1600 Milyen sağ, açısı 2000, evet komutanım, tamam.

Komutan : Komutu veriniz teğmen.

(Geçiş Müziği)

Teğmen : Yüzbaşının yakınına hedef kaydediyoruz komutanım.

Komutan : Bir kolayını bulacaktır Hasan Yüzbaşı.

Teğmen : O kadar soğuk kanlı, o kadar rahat ki... Siz de öylesiniz komutanım.

Komutan : Savaş bu teğmenim, mecburuz soğukkanlı olmağa. (acı acı güler) Sen savaşı, ro-

manlarda okuduğun, filmlerde gördüğün gibi mi belledin?! İşte bu yaşadığımız şey, savaştır. Burada, şehitliği önceden kabul etmek gerekir. Aksi halde soğukkanlı olamazsın. Ve şunu unutma teğmen, bu önceden kabul, seni genellikle şehitliğe değil, gaziliğe götürür.

Teğmen : Anlıyorum komutanım.

(Efekt : Telefon zili)

K. konuşmacı :

«Sen Hasan'sın, yüreciği susamış topraklara açılan
Görüyorsun sana koştuğumu zaferlerin
Hür Türkiyemiz canlanıyor gözünde...»

E. konuşmacı : Hasan yüzbaşı, kızılların kendi tepesine doğru, hiç kırılmayan dev dalgalar halinde ilerlediğini görüyordu. Verdiği komutlarla, atışlar tam hedef kaydediyor, fakat mütecaviz kuvvetler dağılmak, tükenmek bilmiyorlardı. Memleketi geçiyordu Hasan Yüzbaşının aklından. O memlekette bir ev.. bir kadın!

Kadın : «Bitsin artık şu savaş, dön gel yuvana Hasan. Seni ne kadar özledik bir bilsen. Biliyor musun kızın, babacığım, demesini öğrendi. Kimbilir nasıl bir baba var kafasında, yalnız fotoğraflarda gülümseyen... Sen, kocam, birtanem, yetsin artık şu resimlerde gülümsemen, gel! Gel.. Gel. Seni çok ama çok özledik.»

Hasan : Ya ben sizi karıcığım, ya ben sizi nekadar özledim. Resmi olmasa, kızımın yüzünü hatırlamıyacağım. Seni karıcığım? Seni, yüzünü.. hatırlayabiliyor muyum? (içini çeker) Sen... Ankara garında, çocuğunu sıkı sıkı göğsüne bastırmış duran, öyle duran bir bir hayâlsin, bekleyen. (İçini çeker) Hayâlsin artık benim için karıcığım...

(Efekt : Telefon zili)

Hasan : (Telefondan) Komutanım 1600 milyen sağ, açısı 1800. Tamam.

Komutan : Hayır hayır yüzbaşı!

Hasan : Tartışacak tek saniyemiz yok komutanım, tepe ancak verdiğim açıdan kurtarılabilir. Yoksa tepe de, vadideki piyade alayı da gider. Tamam.

Komutan : (Yorgun, bıkkın) Komutu ver teğmen.

Teğmen : Komutanım?!

Komutan : Komutu ver teğmen.

(Efekt : Top sesleri kısa bir süre ön planda, sonra uzaklaşır)

Komutan : (Çok üzgündür) Başın sağ olsun teğmenim.

Teğmen : Sizin de komutanım... Kaçıp gelemez miydi, kendi üstünü bombalatacağına.

Komutan : Sen de dinledin söylediklerini, kaçıp gelseydi, kendi kurtulacaktı şüphesiz, fakat tepe gidecekti elden. Tepenin gitmesi ise.. (içini çeker)

Teğmen : Yine de...

Komutan : Yine de'si yok bunun teğmen, Yüzbaşı Hasan çok acıklı bir seçme yapma zorundaydı; ya kendi hayatı, ya alayın hayatı... Seçimini yaptı!

E. konuşmacı :

«Döktüğüm mübarek kanla beraber
Toprağa attığım hürriyet tohumundan
Hür insan doğarsa doğacak
Sen yükselttin başlarımızı
Göklerden eğilip
Cesaretle
Sulara bakacak kadar.»

Kore'de
Bir Tutsak

Kadın konuşmacı : Sevgili dinleyiciler... Tarihte ilk kez, hür dünya milletleri KORE savaşında birleşip, tecavüz edenlere karşı ortak bir cephe teşkil ettiler. Beraberce savaştılar. Türkiye, Kore Savaşı'na bir Tugayla katılmıştı. Bütün tarihinde olduğu gibi Mehmetçik, burada da destanlar yarattı... Meşhur ve adsız kahramanları ile Kore tarihine, unutulmaz bir isim bıraktı. Şairimiz, Kore'deki Mehmet'in annesine yazdığı mektubu, şöyle ifade ediyor:

Erkek konuşmacı :
«Gahirlenme kele ana,
Durma, sallanı sallanı
Bir mücdem var bunda sana
Edem ballanı ballanı
Alay hücuma kalktı dün

Kuvveti denendi Türk'ün;
Kele ana öğün, öğün,
Oyna pullanı pullanı....
Ana esirgeme duan
Türk yoluna adak bu can
Kore'ye hücuma kalktı,
Dört bin beş yüz Türk, kahraman.

K. konuşmacı : Kore Savaşı süresinde kızıl kuvvetler, müttefik birlikler üzerine yalnız maddî güçle değil, fakat maneviyat bozucu çeşitli propaganda ile de tesir etmeye çalıştılar. Cephede ve cephe gerisindeki askerlere, radyo, telsiz, hoparlörlerle hitap ediyorlar, savaşanları moral yönünden çökertmeye çalışıyorlardı... Hitaplar, çeşitli dillerde yapıldığı gibi, Türkçe de yapılıyordu. Ancak bu türkçe zayıf, şive son derece bozuktu. Konuşmalar, askerimiz üstünde, düşmanın beklediği etkiyi göstermiyor tam aksine bir hava yaratıyordu. Meselâ farkında olan düşman propaganda komutanlığının istediği ise bir Türk esirini kendisine âlet etmek, hazırlanmış yazıları ona okutmaktı.....

E. konuşmacı : Sizlere bugün Kore'den tutsak edilmiş bir Türk onbaşısından bahis açalım, ve Mehmet, diyelim ismine...

(Geçiş müziği, Kore müziği olabilir)

Çavuş : Arkadaşlar, saat tam sekizde yani on dakika sonra keşfe çıkacağız. Pyönyang civarındaki muharebe ileri karakolumuzu geçerek, Şang-Şi'ye kadar gitmek, yol durumunu araştırmak ayni zamanda düşmanın faaliyetini ve kuvvetini tespit etmektir. Çünkü, dün gece dost keşif uçakları, bu köye doğru ilerleyen, topla takviyeli bir düşman yürüyüş kolu görmüşler.

Mehmet : Emredersin çavuşum.

Çavuş : İlk hedefimiz, ileri karakolun 900 metre kadar kuzeyinde, suyun yolu kestiği yerdir. İlk toplanma yerimiz, suyun güney batısındaki küçük tepedir.

Mehmet : Parola nedir çavuşum?

Çavuş : Parola barut, işaret nehirdir. Ömer, Ahmet siz yürürken daima sağ tarafı gözetliyeceksiniz, Yusuf Naci siz sol yanı gözetliyeceksiniz. Şaban, Bekir sizler de dururken yürürken düşmanın tank ve uçaklarını araştıracaksınız. Ali, benimle olacaksın. Mehmet onbaşı, sen de manganın gerisinde yürüyerek ve geriye göz kulak olacaksın.

Mehmet : Emredersin çavuşum.

Çavuş : Ben daima önde yürüyeceğim, hiç kimse emrim olmadan kendiliğinden ateş açmayacak. Evvelâ düşman ateşinden korunacak ve hemen bana bildireceksiniz. Düşmanın bir pususuna düşersek, herkes olduğu yerde kendisini, sonuna kadar savunacak. Düşmanın tuzaklarına karşı uyanık bulunun, bilirsiniz bu Çin'liler, ağaç üzerine tüneyip, atlayıveriyorlar insanın üstüne. Soracağınız bir şey var mı?

Mehmet : Yoktur çavuşum.

Çavuş : Saatlerinizi ayar edin, benimki tam 7.55. Yarın saat on ikiye kadar vazifeyi, Allah'ın izni ile yapıp geri döneceğiz. Süngü Tak... Ali, yürü bakalım, seni takip ediyorum.

K. konuşmacı : Keşif kolu, hedefe doğru, araziden istifade ederek yürüdü. Açık arazide main düzeni, ormanlık arazide avcı kolu, dar geçitlerden geçerken emniyet tertibi alarak ve yolların her iki yanından, avcı kolu düzenini koruyarak ilerledi... Dost keşif kolları ve muharebe ileri karakolunun yanından geçerken, parola ve işareti

sordu. Hava kararıncaya kadar her şey iyi gitmişti. Keşif kolu, yollar, köprüler hakkında bilgi edinmiş fakat bahsi geçen düşman yürüyüş kuvvetlerinin izine raslamamıştı. Şang-Si Köyünün pek yakınlarına kadar ilerlediler, sık ağaçların arasından sessizce yol alıyorlardı. Çavuş, Ali, Ömer, Ahmet... diğerleri, hepsi... Hedefe pek az kala, Mehmet Onbaşı'nın başına kalın bir sopa indi, biri vücuduna destek olup, düşmesini önledi... Her şey çok sessiz olmuştu. Önde gidenler hiç bir şey duymadılar.

E. konuşmacı : Toplanma yerine gelip, beklediler... Sabırsız, sinirli bir bekleyişti. Mehmet Onbaşı, birden sır olup kaybolmuş, kimse bir şey farketmemişti. Ali, «Suyun yakınındaki ağaçlığa daldığımızda, arkadan geliyordu.» dedi. Çavuş, düşünceliydi;

Çavuş : Silâh sesi duymadığımıza göre, arkadan bıçaklayıp şehit ettiler onu.. (çok üzgün) Ah anam, nice ki bi yiğitti! Gitti delikanlı!.. Ya düştüğünü falan nasıl işitmedik?... Madem Çinliler ormana saklandılar, niçin hepimize ateş açmadılar? Kuş gibi düşerdik avuçlarına... Neden ateş açmadılar hepimize, neden?

K. konuşmacı : Türk Keşif Kolu'nun Çavuşu, sualine cevap bulamıyordu amma, düşman yürüyüş kolu istediklerini elde etmişti. Yaralı olmayan bir Türk esiri! Hem de Onbaşı! İşte onu mikrofonda konuşturabilirlerse... O'nun sesi ile hitap edebilirlerse Türk Birliklerine!..

(Geçiş müziği)

Düşman Komutanı : Ne demek istediğinizi iyice anladı mı acaba?

D. Subayı : Anlamamasına imkân yok efendim, tercüman kaç kere izah etti, ayrıca verdiği cevap da... Anladığını, iyi anladığını gösteriyor.

D. Komutanı : «Eğer bu dilim arkadaşlarıma; beyhude ölmeyin, memleketinize geri dönün, savaşı bırakın diyecekse, ben keserim o dili!» (kızgın) Ha?.. Böyle demiş, ha?... İnsanlık için, insanlığın hürriyeti için savaşıyorlarmış, kutsal bir gaye imiş, haa!.. Ben senin insanlığına da, kutsal gayene de gösteririm... Yüzbaşı, biz galiba hatâ ettik, çok iyi davrandık bu adama, altına yatak verdik, önüne pirinç koyduk, gel konuş dedik...

D. Yüzbaşı : İyi konuşması için, hırpalanmaması gerektiğini...

D. Komutanı : (Sözü keser) Evet.. evet öyle dedim, fakat görüyoruz ki, lâftan anlayan biri değil. Hırpalayın... Senin özel metotların vardır. «Konuşacağım» deyinceye kadar, bırakma onu. Ölmesin kâfi.Şimdi git, ne istersen yap, serbestsin.

D. Yüzbaşı : Siz bu müsaadeyi verdikten sonra, ben onun cesedini de konuşturururum komutanım.

D. Komutanı : Haydi bakalım, bütün metotlarını dene...

(Geçiş müziği)

D. Komutanı : (Öfkeli) Halâ mı, halâ mı dayanıyor.

D. Subayı : (İçini çeker)

D. Komutanı : Konuşsana be adam, yoksa öldü mü?

D. Subayı : Ölmedi, fakat... Garip, çok garip, ölüme de, konuşmamaya da direniyor, direnebiliyor!

D. Komutanı : Ölüme direnmesi iyi, aç da, değil mi?..

D. Subayı : Aç, susuz günlerden beri, bütün işkence metotlarımı da denedim.

D. Komutanı : Söze bak, bütün metotları denemiş! Yenilerini bul efendim. Ne yaparsan yap, razı et şu adamı. Komutanlığa bildirmiş bulundum bir kere, konuşacak adamı buldum, dedim. Sonra ne cevap veririz? Sonra ne cevap veririz, ha? Bak yüzbaşı, sen mesulsün. Adam ölürse ya da konuşmayı kabul etmezse ben de, seni öldüreceğim. Söylediğimi de yaparım, bilirsin. Şimdi def'ol!

K. konuşmacı : Artık sesler, yüzler birbirine karışmıştı Mehmet Onbaşı'nın kafasında. Tavan alçalıyor, yer yükseliyor. Büyük büyük kayalar, üstüne yığılıyordu. Bazen bayılıyor, birliğinde buluyor kendisini, birlik bombalanmış, ateş içinde, Bazen bayılıyor, köyünde buluyor kendini; dereye koşuyor, dere ondan kaçıyor. Uzak olan su. Ateşse dışında, içinde, dört bir yanında!... Sonra, köyünü, birliğini, Kore'yi, memleketi tümünü unuttu. Kendini unuttu. Karşısında, «Konuşacak mısın» diye soran tercümana, şuursuzca baktı. Onu göremiyordu. Ne demek istediğini anlamıyordu.. Sesi çıkmadı ama başını eydi.

E. konuşmacı : Yüzbaşı, sanki savaş kazanmanın müjdesini iletti komutanına.

D. Subayı : Konuşacak, konuşacak komutanım, kabul etti.

D. Komutanı : İyii, demek başardın. Pekalâ getirin onu buraya.

D. Subayı : Fakat komutanım....

D. Komutanı : (Sabırsız) Eeee?

D. Subayı : Şimdilik gelecek hâli yok, tabii konuşacak da.

D. Komutanı : Çabuk, çabuk hastahaneye, doktora söyle, emrediyorum derhal iyileştirsin onu. Yarasına beresine aldırmasın, sesini çıkartsın, doğru dürüst çıkartsın yeter bizim için.

D. Subayı : Emredersiniz.

K. konuşmacı : Şimdi doktor, hastabakıcılar, yüzbaşı dört dönüyorlardı Mehmet Onbaşı'nın yatağı başında. İlâçlar, melhemler, iğneler... Yüzbaşı, doktoru tehdit ediyordu.

D. Subayı : Bu adamı kurtarmazsan, seni öldürürüm doktor.

K. konuşmacı : İki gün sonra kendine geldi Mehmet Onbaşı. Başında şiddetli bir sancı duyuyor, kollarını bacaklarını kıpırdatamıyordu ama yavaş yavaş hatırladı.

Mehmet Onbaşı : (Dalgın) Canımı çıkartıyorlardı, şimdi etrafımda pervane olmuşlar. Bir şey istiyordu bunlar benden... Bir şey... Konuşacak mısın, konuşacak mısın... Haa evet... evet radyoda bunların yazdıklarını okuyacaktım, bizimkilere karşı... ben?!... Ben ha? Gidinin komünisti... Fakat bunlar şimdi böyle... Yoksa hay Tanrım, kabul mü ettim? Öyle olması gerek. Kabul etmesem böyle uğraşırlar mıydı benim için... Cesedimi atar bir çukura... Vay canım, vay Mehmet Onbaşım ne kadar aklın varmış senin ki, kızıl işkencesi görünce kaçıp gitti... Vay Mehmet Onbaşı! Vay! Demek kabul ettin ha?!...

E. konuşmacı : Bu kez içinde duyduğu ateş, hiç bir ateşe benzemedi. Mehmet Onbaşı utancın ağırlığı ile ezildi. Kendine küstü, işkence esnasında uçup giden aklına küstü. Bir şeyler yapması gerektiğini hissediyor, fakat ne yapacağını bilemiyordu... Şimdi, «konuşmam» dese, her şey yeniden

başlıyacak. Onların yazdığı şeyleri okuması ise, düşünülecek konu değil!

Mehmet Onbaşı : Olmalı bunun bir çaresi... olmalı. Yoksa yazık senin onbaşılığına, bul bir çaresini be Mehmet Onbaşı... Bul.

K. konuşmacı : Ve buldu çaresini Onbaşı Mehmet... Bir zaman daha geçip kollarını kıpırdatacak hale gelince, odada bekleyen tercümanı, yüzbaşıyı çağırmaya yolladı. Derken tüm gücünü toplayıp, baş ucunda duran su bardağını kaptı, karyolanın demirine vurup kırdı bardağı, sonra besmele çekip **bileklerini kesivermesi pek çabuk oldu.** Kafasından, «Ölüler konuşamaz..» gibi bir şeyler geçti, son düşüncesiydi.

E. konuşmacı :

«Babama selâmım söyle
Milletime mücde eyle
Türk Tugayı kırdı düşman
Kore şanlanı şanlanı...»

Borazancı

Erkek konuşmacı :

«Bu vatan toprağın kara bağrında
Sıra dağlar gibi duranlarındır.
Bir tarih boyunca onun uğrunda
Kendini tarihe verenlerindir.»

E. konuşmacı : Evet sevgili dinleyiciler, bu vatan pek çok adsız ve meşhur kahramanın, tarihimiz boyunca, tarih olmasından dolayı bizimdir, bizim kalacaktır.... Şurada güneyde bir tepe, orada batıda bir düzlük, doğuda dağlar, velhasıl yurdun her karış toprağında, dünyaya bedel bir yurt!... Ve bir memleket türküsü çağrılmakta; fedakarlık, emek, alın teri ve kan kokan. Biz, adsız kahramanlarımızla, sizlere memleket türküsünden parçalar sunuyoruz. Bugün yaşayan bir adsız kahramanımızdan söz açacağız. İbrahim Çavuştan.

E. konuşmacı : Onu Gülnar'da tanıdık. İnce çizgilerle çizilmiş yüzünde bir bir çilenin damgası vardı. Gözleri uzaklara dalıp, diyordu ki.....

İbrahim : (Yaşlı ses) De heyy! O zamanlar....

Kadın konuşmacı : O zamanlar! 1920 yılının Haziran ayı. Yunanlılar, Uşak'a doğru ilerlemekte, üçüncü tümenimiz ağır kayıplar almış, geri çekiliyor. İbrahim çavuşun bulunduğu tabur, alayla irtibatını kaybetmiş.

İbrahim : (İhtiyar ses) Tabur da denmezdi ona, erlerin bir çoğu şehit olmuş, bir çoğu da yaralıydı, daha fenası, başıbozukluktan olacak, yüreğimizde umut kalmamıştı. Alay nerde?... Tümen ne yana doğru çekildi, hiç bilemiyoruz. Umudumuz gibi, yerimizi de kaybetmişiz anlayacağınız. Ben borazancıydım, yüzbaşı seni çağırıyor dediler, gittim....

(Geçiş müziği)

İbrahim : (Genç ses) Buyurun komutanım.

Yüzbaşı : İbrahim çavuş, gel bakalım, gel.

İbrahim : Buyurun komutanım.

Yüzbaşı : Sana.... İstirahat borusu çal diyecektim.... Vaz geçtim İbrahim çavuş. Buralarda bir yerde düşman olabilir, sesimizi duyurmayalım.

Teğmen : Zaten asker olduğu yerde duruyor komutanım, bu karanlıkta ilerlemeye de imkân yok.

Yüzbaşı : Gidebilirsin İbrahim çavuş, yalnız pek uzaklaşma, asker içine haber salın, gayet sessiz fakat tetikde beklesinler, yaralılar sıhhiyeye baş vursun.

İbrahim : Emredersiniz komutanım.

Yüzbaşı : (içini çeker) Şu sessizlik yok mu, büsbütün asabımı bozuyor, İbrahim çavuşu da galiba onun için çağırdım.

Teğmen : Sabah ola, hayır ola komutanım, elbet bir yol bulacağız.

Yüzbaşı : Bulacağız... Bulacağız teğmen, fakat nasıl? Arazinin yabancısıyız, düşmanın nereye kadar ilerlediğini bilmiyoruz. Alayla irtibatımızı kaybetmemiz çok fena oldu.. çook.

Teğmen : Hücumun coşkusuyla öyle bir ileri atılmışız ki....

Yüzbaşı : Halâ daha içimde o coşku, fakat çaresizlik belimizi büküyor.

Teğmen : Belki de alay ilerledi, önümüzdeler.

Yüzbaşı : Ya geridelerse? Bu kadar askerin sorumluluğunu taşıyorum, onları ateş içerisine nasıl atarım?

Teğmen : Düşmanın ne tarafta olduğuna dair bir belirti olsa.

Yüzbaşı : Olsa, olsa o zaman kolay tabii. (Öfkeli) Kör karanlık! Ne yana dönsen karanlık, ne düşünsen karanlık!

Teğmen : Beklemekten gayri yapılacak şey yok gibi komutanım.

Yüzbaşı : Hayır, elbet asker içinde buraların çocukları vardır, sabah olunca onlarla konuşup, bir karara varmalıyız... Memleket elden gidiyor, her dakikamız, hattâ saniyemiz önemli, nasıl bekleriz?

Teğmen : Çok zayiat verdik, kalanların bir çoğu da yaralı.

Yüzbaşı : Biliyorum Teğmen, biliyorum. Böyle anlarda yarısı gitmiş bir taburun değil, bir tek erin bile önemi, büyük önemi vardır. (İçini çekti) Tatbikat yapmıyoruz ki, mantık kuralları içinde kalalım, topraklarımız ölüm kalım gerçeği içinde. Biz bu gerçeği yaşıyoruz.

Teğmen : Haklısınız.

Yüzbaşı : Çılgınlık bile yapabiliriz, bile bile ölüme gideriz ancak memleketin kurtuluşuna bir faydamız dokunsun. Beni üzen şey, adeta karanlığın ve bilgisizliğin tutsağı olup, burada bekleyişimiz. Hiç bir şey yapamadan bekleyişimiz!

Teğmen : Keşif kolları çıkarsak?

Yüzbaşı : Ancak gün biraz ışıdıktan sonra. Bunun için de, gönüllü isterim.

Teğmen : Gönüllü çok çıkar komutanım, hele buralı erlerden. Böyle bekleyip durmak, eratın da sinirini bozuyor.

Yüzbaşı : Sabahki heyecandan sonra, bu bozukluk.. elbet gerer sinirlerini. Hem de beklemek... Toprağımıza düşman ayağı basalı bir yıl oldu Teğmen, bir yıl!

Teğmen : (İçini çeker) Dile kolay!

Yüzbaşı : Dile kolay belki, fakat asırlardır tutsaklık yüzü görmemiş bu millete zor, çok zor.

(Geçiş müziği)

İbrahim : (İhtiyar ses) Sabaha karşı, daha gün ışımadan, yüzbaşı askerleri topladı, hepimizin yüreği arslanlar gibi çarpıyordu... De heyy o zamanlar! Gençtik, güçlü kuvvetliydik, memleketi düşmandan kurtarmak istiyorduk, başka bir şey düşündüğümüz yoktu. Bunun için yüzbaşı gönüllü isteyince....

Sesler : Ben, ben ben....

İbrahim : (İhtiyar ses) Çok, çook kişi istedi, ben öyle bir fırlamışım ki yerimden, tam yüzbaşının önüne düştüm. (Genç ses) Komutanım, müsaade et, ben gönüllü çıkayım,

Yüzbaşı : Çok heyecanlandın çavuş, bilir misin buraları.

İbrahim : İyi bilirim komutanım, hem borazanım da var.

Yüzbaşı : Borazanla mı bize haber iletecek-sin çavuş?

İbrahim : Kusura kalma yüzbaşım, ama ben bu borazanın hep faydasını gördüm, bana yârdır. Bu kez de yâr olur. Sen müsade et.

Yüzbaşı : Şimdiye kadar hiç keşif yaptın mı?

İbrahim : Yapmadım... (üzgün) hep borazancılık yaptım, hücum.. yat, kalk, istirahat... bunları söyledim askere... Yetmedi komutanım, bırak bu kez ben keşfe çıkayım. Şöyle bir faydam dokunsun, bu yolda bir faydam.

Yüzbaşı : Pekalâ çavuş, pekalâ.... Yanına adam seç.

İbrahim : İznin olursa yalnız çıkmak istiyorum, iyi bilirim bu yerleri, söyledim. Siz tetikte bekleyin yeter....

(Geçiş müziği)

İbrahim : (İhtiyar ses) Yüzbaşı gencecik bir delikanlıydı, benden de genç. Bu yüzden olacak, yaşıma hürmeten olacak, bazı patavatsızlıklarımı hoş görürdü... Yoksa öyle emir verir gibi, siz tetikde bekleyin denir mi, koskoca yüzbaşıya!.. Denmez! (İçini çeker) De heyy o zamanlar, neyse...

E. konuşmacı :

«Bu ıssız, gölgesiz yolun solunda
Gördüğün bu tümsek Anadolu'da
İstiklâl uğrunda, namus yolunda
Can veren Mehmet'in yattığı yerdir.

Bu tümsek, koparken büyük zelzele
Son vatan parçası geçerken ele
Mehmet'in düşmanı boğduğu sele
Mübarek kanını kattığı yerdir.»

İbrahim : (İhtiyar ses) Tetikte bekleyin deyişim, biraz da şey yüzünden, şey... Hani söylemiştim ya, umudumuzu kesmiştik diye, ee umudu giden askerden ne beklersin, savaş zamanı di mi, ha canını almışsın, ha umudunu. İkisi de bir... İstedim ki, şöyle bir rüzgâr essin, kuvvetli. Beklesinler beni, yani bir şeyi beklemiş olsunlar, bir canlılık düşsün içlerine... Neyse böyle düşüne düşüne ve dahi yarı aydınlıkta yolumu seçmeye çalışırken, (heyecanlı) birden ne göreyim, burnumun dibinde, aha oracıkta... düşmanın karargâhı. Nöbetçi dönse, bir dönüverse, tuttuğu gibi yakalıyacak beni. N'aparsın İbrahim Çavuş diye düşünmeme kalmadan, baktım borazanımı almış elime **hücum borusu** çalmıyor muyum...

Yüzbaşı : (Heyecanlı) Hücum borusu! İbrahim Çavuşun borusu.

Teğmen : (Heyecanlı) Düşman pek yakınımızda demek ki...

Yüzbaşı : Hücum emri ver teğmen.

Teğmen : Süüüngüüü takkk. İleriiii, hücum...

Yüzbaşı : (bağırır) Haydi arslanlarımm, haydi yiğitlerimmm, ileriii...

(Geçiş müziği)

İbrahim : (İhtiyar ses) (hafifçe güler) Düşman neye uğradığını şaşırdı, meğer onlar, alayla bizim aramızı açan kuvvetlermiş, bizimkiler benim borazanın sesi ile öyle bir atılış atıldılar ki ileri, bir saatin içinde darmadağınık ettik kâfirin karargâhını, sonra bizim alaya ulaşmak güç olmadı, de heeey eski günler!

E. konuşmacı :

Düşün ki, haşrolan kan, kemik, etin
Yaptığı bu tümsek, amansız, çetin
Bir harbin sonunda bütün milletin
Hürriyet zevkini tattığı yerdir.

Ölmeyi Bilmek

Erkek konuşmacı :

«Ey milletimin lâhzada halkettiği ordu
Baktın ki bütün memleket elden gidiyordu
Boğdun coşarak düşmanın gayzını kanda.»

Kadın konuşmacı : Şair, memleketimizin elden gitme hâlinde, tüm milletimizin harekete geçiverdiğini, erkeği, kadını, ihtiyarı çocuğu ile askerleşerek, tek nefes, tek güç halinde, düşmanı boğduğunu anlatıyor. Aslında tutsaklık halkası geçmeye görsün kişinin ,milletlerin boynuna, onu söküp atabilmek, her kişinin değil, er kişinin kârıdır. Bazen de şartlar o kadar gayri müsait şekilde gelişir ki, er kişiler bile tutsaklık halkasını kırmakta aciz kalır... Bugün sizlere, bu gayri müsait şartları bir gün içinde değiştiriveren bir adsız kahramandan söz açmak istiyoruz, sevgili dinleyiciler.

E. konuşmacı : 30 Ekim 1918'de Mondros mütarekesi imzalanmış.... Düşman gemileri topu, tüfeği ile yarıp geçemediği boğazlarımızdan, salına salına geçip, yurdun bağrına hançerini saplıyor. 1. Dünya Savaşından yenik çıkmış milletimiz ise, o günlerde bitkin, perişan en önemlisi şaşkın!

«Geçmiş de boynuna zincirli yıllar
Tan üzre utanç kızılı toprak,
Birer kırbaç izi bağrında yollar
Irmak ırmak ağlar sızılı toprak.»

K. konuşmacı : 1919 yılının Ocak ayında, güney illerimiz işgal edildi. Urfa, Maraş, Gaziantep toprakları sızım sızım inlerken, halk şaşırakalmış vaziyette. Evlerine kapanıyorlar... Düşman, evlere de girmeyi beceriyor. İşte bu sırada Mehmet, bizim Mehmet, arkadaşları ile bir küçük müfreze teşkil ediyor. Silâhları az, birkaç mavzer, dededen kalmış iki üç tabanca, hançerler... Mesele, cephane temin edebilmekte.

E. konuşmacı : Mehmet ve arkadaşları, düşmanın silâh depolarından birini basmakla işe başlıyorlar. Bir kaç sandık mermi ele geçiyor, buna karşılık iki arkadaşları yakalanıyor, işkence ile öldürülüyorlar. Olay, küçük güney kasabasında dehşet yaratırken, düşman yakın merkezden takviye kuvvetleri istetiyor.

K. konuşmacı : O gece Mehmet, arkadaşlarını tek damlı odasında topluyor....

(Geçiş müziği)

Mehmet : Arkadaşlar, düşmanın Antep'ten takviye kuvvetleri istediğini haber aldık. Haberi getiren, güvenilir bir arkadaş, yalan olması mümkün değil.

Ali : Ben yine de bu haberin halkı ve bilhassa bizi korkutmak için ortaya atılmış bir balon olduğunu sanırım. Çünkü buradaki kuvvetleri de, cephanesi de tüm kasabayı havaya uçurmaya yetecek kadar bol.

Mehmet : (Sert) Haberi getiren güvenilir bir arkadaş dedim, mümkün değil. Ayrıca bu, gizli tutulan bir haber, balon olsaydı, çoktan halk arasında sözü dolaşmaya başlardı. Açıkcası, düşman baskınımızdan korktu, bizi olduğumuzdan çok, çok daha güçlü sanıyor.

Ali : Arkadaşların konuşmadığını kabul ediyoruz öyleyse...

Mehmet : Sen olsan konuşur muydun?...

Ali : Hayır, hayır zannetmiyorum... Fakat öyle işkence etmişler ki çocuklara... (çok üzgün) cesetlerini, halka ibret olsun diye sokağa fırlattıkları zaman... tanıyamadım yüzlerini, bu bizim Selim miydi, bu bizim Mustafa mıydı...

Mehmet : Onlar, şehitlik katına ulaştılar... Ben konuşmadıklarına eminim, hattâ belki göz dağı olsun diye, bizi güçlü gösteren onlardır... Şimdi arkadaşlar, bu durum karşısında biz ne yapacağız?..

Ali : Ne yapabiliriz ki... Onlar topu ile tüfeği ile geliyor. Bizse... Selimle, Mustafa da gittikten sonra... Kaç kişi kaldık? Kaç mavzerimiz var? Sen söyle ne yapabiliriz?....

Mehmet : (Düşünceli) Takviye kuvvetlerinin kasabaya girmesine mani olmak.. Evet, yapabileceğimiz tek şey bu.

Ali : Bu mümkün değil.

Mehmet : Çocukların cesetlerini görmek, seni adamakıllı bozdu Ali, bu hâlin hiç hoşuma gitmiyor..

Ali : Ya benim, benim hoşuma mı gidiyor sanıyorsun? İçim yanıyor be Mehmet, na şuram cayır cayır yanıyor. Fakat bir de düşünüyorum ki...

Mehmet : Düşüneceğin tek şey, bu durumda ne yapabileceğimizdir, elbet mücadeleyi kesip, karılarımızın yanına dönmeyeceğiz... Bunu aklından çıkar bi kere. Çocuklar siz hiç bir şey söylemiyorsunuz? Fikriniz nedir?

Osman : Sen ne dersen kabul edeceğiz Mehmet, bu yolda ölmek var, dönmek yok. Andımız, böyle değil miydi...

Mehmet : Sağ olun, işte istediğim cevap... Ali'nin dediği gibi, elbet takviye kuvvetlerinin şehre girmesine mani olamayız, fakat... Mani olmak için de, elimizden geleni ardımıza koymamalıyız... Kaç mavzerimiz var? (Acı acı güler) bu da soru mu, bıçaklarımız var, zencirlerimiz var... Hepsi de elden giderse, yumruklarımız var! Daha ne istersin Ali?

Ali : Haklısın Mehmet... Deminki sözlerim için kusura bakma, gerçekten... Gerçekten arkadaşlarımızın cesetleri... (içini çeker) bre imansızlar, bre kâfirin piçleri, yüreğinizde hiç merhamet yok mu? Onlar da insandı be, insan, nasıl bu hâle koydular, nasıl?...

Mehmet : Düşünme artık, çıldıracaksın. Benim aklımda değil mi sanırsın onların yüzleri, vücutları, resim gibi gözümün önünden gitmez. Lâkin umutsuzluğa düşmüyorum, onları düşündükçe, içimdeki kin biraz daha alevleniyor, tutuşuyor...

Osman : Haklısın.

Mehmet : Halk da ürktü. Şimdi bize iki görev düşüyor arkadaşlar, iki büyük görev; biri köprü başını tutup, düşmana mümkün olduğu kadar çok zayiat verdirmek, ikincisi; bu ürken halka, şaşkın halka güven vermek, bir şeyler yapılabileceğini göstermek... Başı çekmek, anlıyacağınız.

Osman : İyi anlıyorum.

Mehmet : Öyleyse harekete geçiyoruz, tamam mı?

Sesler : Tamam, tamam...

Mehmet : Ne zaman geleceklerini bilmiyoruz, iki üç gün içinde yetişmeleri mümkün. O halde, bu sabaha karşı harekete geçebiliriz... Köprü dolaylarında, siper kazıp bekleyeceğiz. Mermi sandıklarını, bizim katıra yükleriz, siz şimdi evlerine varıp, helâlleşin. Ama zinhar ağzınızdan kaçmasın nereye gideceğimiz, isterseniz bir yalan atın, Ankara'ya dolaylarına gidip, orduya iltihak edeceğimizi söyleyin... Böyle yayılsın haber... Şimdiden kuşkulandırmayalım düşmanı, aksi halde bizi arkadan sarmaları mümkündür.

Ali : Peki Mehmet, dediğin gibi olsun ,aklım yattı... İnanır mısın, bir serinlik düştü içime...

(Geçiş müziği) — Güney Anadolu ezgisi olabilir —

E. konuşmacı :

«Kahramanlık ne yalnız bir yükseliş demektir
Ne de güneşler gibi parlayıp, sönmemektir.
Bunun için ölüme bir atılış gerektir...
Atıldıktan sonra da bir daha dönmemektir.»

Böyle düşündü Mehmet, böyle düşündü Mehmet'in arkadaşları... O gece sabaha karşı kasabadan ayrıldılar. Sessiz, sakin ve kararlıydılar....

hiç konuşmadan, yürüdüler. Gayri konuşacak bir şey de kalmamıştı ya! On beş kişiydiler, kararlı ve cesaretleri ile on beş dev! Duyguları ile, geride kalmış bir yâr hâyalinde, bir ihtiyar anada... toprak damlı, kerpiç duvarlı bir yuvada delikanlılardı.

K. konuşmacı : Akşam üzeri ulaştılar köprüye; siper kazıp, yerleşmek uzun sürmedi. Gayeleri kuvvetlerini, mümkün olduğu kadar güçlü göstermekti düşmana. Köprünün iki yanını tuttular, aralıklı siper kazdılar. Mehmet son emrini verdi:

Mehmet : Cephanemiz tükenince, hançerlerinizi çekip yakından dövüşe gireceksiniz. Burada ne kadar zaiyat verirsek düşmana, sözü onca dolaşır kasabada... Bize lâzım olan da bu sözler. Haydin şimdi haklarınızı birbirine helâl edin, siperlerinize gidin.

K. konuşmacı : Sonra bekleyiş başladı... Uzun, sabırlı bir bekleyiş... Neler düşündüler, neler geçti gönüllerinden?

E. konuşmacı : Belki şöyle düşünüyorlardı:

«Yırtıcılar az yaşar... Uzun sürmez doğanlık...
Her ışığın altında gizlidir bir karanlık;
Adsız sansız olsa da en büyük kahramanlık:
Göz kırpmadan saldırıp bir daha dönmemektir.»

K. konuşmacı : Serin fakat güneşli bir bahar günü. Mehmet toprağa uzanmış, gözleri, kayıp giden bulutlara takılı, farkında olmadan toprağı avuçlayıp sıkıyor. Bu nasırlı eller, pençe gibi! Düşünüyor ki:

Mehmet : (Dalgın) Galiba, çocukların hepsine şehitlik kefenini göstermekle iyi etmedim... Bir kaçımız kalmalı... Kalmalı ki, bir heyecanla ayağa kalkacak halkı teşkilâtlandırabilsinler... Başsız akıp giden su, toprakta yitip kalır... Kasaba hal-

kına can vereceksek, bu canı, iyi kullanmayı da öğretmek gerek onlara... Yeni birlikler teşkil edilmeli... Dağlara çıkmalı... Ordu ile irtibat kurmalı... 9 uncu tümen, şu dağların ardında bir yerlerde olacak....

K. konuşmacı : İşte tam bu sırada sesler duyulmaya başladı, gözcü Ali'ydi, bağırdı:

Ali : Düşman göründü, top yüklenmiş arabalar geliyor, ardında askerler yüzlerce.. Atlılar....

Mehmet : Yatın aşağı, bırakın toplar geçsin köprüden, bizden uzaklaşsınlar, askerlere ateş açacağız. .Emri duymadan tek silâh patlamasın...

(Efekt : Motor sesleri ile derin bir uğultu... Fondadır, bir süre ön plâna geçer, sonra uzaklaşır)

Mehmet : Ateşş! Haydi yiğitlerim, durman yiğitlerim, durman yiğitlerim, ateşşş!

E. konuşmacı : Birden mermi yağmuruna tutulan düşman erleri ne yapacaklarını şaşırdılar... Bir kısmı kaçmaya başladı, bir kısmı körlemesine ateş ediyordu...

(Efekt : Silâh sesleri..)

Ali : (Çok heyecanlıdır) Al sana kâfirin çocuğu, al sana... Bu Selim için... Bu Mustafa için... Bu anam için... Ahhh.. bu yanan yüreğim için... Bu Mehmet için...

K. konuşmacı : O beklenmedik taarruz, şaşkınlık anı, düşmana büyük zaiyat verdirdi. Ancak toparlandılar... Bizimkilerin mevzilerine doğru ateş kusmaya başladı silâhları.... Mehmet; Osman'ın, Bekir'in, Veli'nin düştüklerini gördü... Daha ilerde Galip'gilin siperi ise susmuştu! Yanıbaşında bağırıp duran, bağırıp da mavzerini ateşleyen Ali'yi sarstı:

Mehmet : Ali, Ali... Dur bi kez..

Ali : Ne diyon be, ne diyon?

Mehmet : Çocukların yarısı gitti...

Ali : Eee gidecekler tabiî, biz de gideceğiz....

Mehmet : Hayır Ali, kalanları toparla, dağ yoluna vurun. Yarın varırsınız kasabaya. Olanları anlatırsınız, kıpırdanmalar başlar. Hepiniz bir baş olup, yeni birlikler kurun, 9 uncu tümenle irtibat sağlayın.

Ali : Ya sen?

Mehmet : Ben burada kalacağım, son kurşuna kadar. Sonra üzerlerine atlarım, boğuşuruz, şenlik!

Ali : Deli misin, öldürürler seni, o dakka.

Mehmet : Yok, pek o dakka değil. Hançerim keskin, yumruklarım da kuvvetlidir, bilmez misin? Merak etme çok can almadan, can vermem düşmana.

Ali : (Çok üzgün) Mehmet... Mehmet!...

Mehmet : Burada öleceğim Ali, ölmem lâzım ki, kasaba halkına istiklâl uğruna can verilebileceğini anlatayım. Bu topraklar için, toprağa düşmelerini öğrenmeleri gerek.

Ali : Fakat?!!!

Mehmet : Bu emirdir Ali, tez çocukların hepsi kırılmadan, toparla. Haydi, (Sert) daha durursun!

K. konuşmacı : Ve Ali koştu, saklanıp gizlenerek, geri kalanları toparladı. Yaralıları sırtladılar... Mehmet, ateşe devam ediyordu... Onlar, dağ yoluna vurdular! Mehmet, kurşunları tükenince, tıpkı söylediği gibi, kayanın üstünden, kaya gibi düştü düşman askerinin içine. Hançeri gidince elinden, yumrukları, tekmeleri ile boğuştu... Düşman,

onun parça parça cesedini çiğneyip geçerken, halâ şaşkındı.... Bu olaydan sonra, Kasaba halkından dokuz yeni müfreze doğdu. Yeni baskınlar, yeni muharebeler ve **zafer!** Sonradan Mehmet'i hatırlayanlar oldu mu, bilinmez.....

E. konuşmacı :

«Atsız sansız olsa da, en büyük kahramanlık
Göz kırpmadan saldırıp, bir daha dönmemektir.»
(Antepli Şahin Bey'in Türküsü)

Vaka-i Hayriye

Erkek konuşmacı :

«Tecemmû eyledi Meydan-ı Lahm'a
Edip küfran-ı nimet nice bagi
Koyup kaldırmada ikide birde
Kazan devrildi, söndürdü ocağı.»

Kadın konuşmacı : Sevgili dinleyiciler, bu dörtlük 1926'ların bir meşhur şairi tarafından, Yeniçeri Ocağının kapatılması ile ilgili olarak söylenmiş ve ebcetle kapanış tarihi kaydedilmişti. Sizlere bugün Yeniçeri ocağından söz açmak ve kapatılışını anlatan bir hikâyeyi sunmak istiyoruz... Adsız kahramanımız genç bir topçu yüzbaşısı, arkadaşları ona «Karacehennem» lâkabını takmışlar, biz de öyle diyelim.

E. konuşmacı : Yeniçeri Ocağına gelince.. 1362 yılında 1. Murat tarafından, yaya askerî teş-

kilâtına ek olarak, iyi yetiştirilmiş bir eleman gurup olarak düşünülmüş, 1363 yılında Gelibolu'da, ilk acemi ocağı kurulmuştu. Çabuk gelişen ocak, Türk ordusuna kahraman askerler yetiştirdi. Onların varlığı ile zaferler büyüdü, zaferler paylaşıldı. Yeniçeriler daima padişahla birlikte sefere katılırlar ve savaş esnasında, ordunun kalbi denen merkez kısımda bulunurlardı. Onlara bugünkü anlamda, Hassa Piyade Kuvvetleri, demek mümkün.

K. konuşmacı : Yıllar sonra, ocak bozulmaya başladı. Çünkü Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları, akıllara durgunluk verecek kadar genişlemiş ve tabii olarak cemiyet bünyesinde bazı çatlaklar ve bozulmalar meydana gelmişti. Bu zayıflık ,Yeniçeri ocağını etkiledi, öyle ki, zaman zaman ocak, kendini devlet içinde, «devlet» olarak görmeğe başladı. Ayrıca ocağın içinde de sarsılmalar, türlü anlaşmazlıklar ve huzursuzluk baş gösterdi. Kuruluşun törelerine itaat kalmadı, disiplin bozuldu.

E. konuşmacı : Yeniçeriler, Devlet idaresine karışmaya kendilerinde hak görüyorlar, hattâ bazı büyüklerin başlarını istiyorlardı. İmparatorluğun kaderine tesir edecek en büyük darbeleri ikinci Osman zamanında oldu ve tarihte «Genç Osman» namıyla maruf, bu kudretli, akıllı hükümdarın Yedikule zindanında boğulmasıyla sonuçlandı... Ocağın silâh kabul etmez durumunu kabul eden Üçüncü Selim ise, Osmanlı Ordusunu yeniden düzenlemeye karar vermiş, «Nazım-ı Cedid» teşkilâtını kurmuştu. Bu olay da, Yeniçerilerin isyanı, zamanın tabiri ile «kazan kaldırma» sı ile neticelendi ve Üçüncü Selim tahttan indirildi. Devletin ileri gelenleri artık asker olmaktan çıkıp, başına buyruk kaba kuvvet haline gelen Yeniçerileri ürkütmeme-

ye çalışıyorlardı. Ancak 1826 yılının 14 Haziran gecesi...

K. konuşmacı : Yeniçeri zorbaları birer ikişer Etmeydanına toplanmaya başladılar.. Bu kez sebeb, İkinci Sultan Mahmut'un, «Eşkinci Ocağı» üç gün önce talimlere başlamıştı. O gece, Beşiktaş Saray-ı Humayûn'unda oturan Sultana haber gitti.

(Geçiş müziği)

Bir ses : Hünkârım, Şevketlû Hünkârım, ocak kazan kaldırdı, kapıkulları beşer onar Etmeydanına toplaşırlar.

II. Mahmut : Tez kayığım hazırlansın, Topkapıya çıkalım. Sadrazam ve Devletimiz erkânına haber salınsın, bizi orada bekler olsunlar... Anadolu kıyısından İzzet Mehmet Paşaya, Rumeli kıyısında Ağa Hüseyin Paşaya emrimi götüresiz, cümle kuvvetlerini toplayıp, şehre insinler..... (İçini çeker) Baka paşa, kudretlû atalarımızın yadigâri olan bu devletin bekası olacaksa, isyan eden habisleri vurur, dağıtırız. Olmayacaksa, biz dahi bu devletle batıp gideriz. Başka ihtimal kalmamış gibi görünür ve içime doğar kim, o gün bugündür.

(Kısa bir geçiş müziği)

II. Mahmut : Paşalar, ağalar! Cülusumdan bu yana, ne kanun, ne şeriat ve ne dahi ananeden ayrılmadık. Bize Hak'ın emaneti olan milletimizi ve tebamızı esirgemek için ne kadar gayret gösterdiğimiz, her birinizin malûmunuzdur. On sekiz yıllık saltanatımızda, Yeniçeriler defalarca isyan ettiler, şimdiye kadar sabrettikse, kan dökülmesinden çekindiğimiz içindi... Bu defa ihsanlarımı alarak, yeni askerin teşkil edilmesine rıza gösteren Yeniçeriler, Eşkinci Ocağını bahane ederek, yine isyana kalkmış. Paşalar, ağalar! Ocak yemininden

dönmüş, ve devletimizin bekası için mutlak şart olan yeni orduya karşı harekete geçmiştir... Ordularına, devletlerine ve Sultanlarına karşı ihtilâl eden bu zümreye karşı, artık af tanımayız! Kan dökmekten ve katliamdan çekinmeziz! (İçini çeker) Şimdi, Hırka-i Şerif dairesine gideceğiz, Hazreti Peybamberin bayrağını çıkaracağım, Sultanahmet Meydanına dikilsin ve dört bir yana haber salasız kim, vatanını seven her İstanbullu Sancak-ı Şerif'in altına toplansun..

(Geçiş müziği)

K. konuşmacı : 15 Haziran 1826 günü, öğlene doğru, Ahmet ağa, Topçu yüzbaşısı Karacehennem'in yanına gelip, telâş ve heyecanla konuştu:

Ahmet : Bu yaşa geldim, İstanbul şehrinde böyle kalabalık görmedim ağam.

Karacehennem : Biz görmedik, bir gören de olmamıştır sanırım.

Ahmet : Halk, padişahımız efendimizin emirlerini dinleyip, eline ne geçerse almış, yollara dökülmüş.

Karacehennem : Dârendeli İzzet Paşamızla, Ağa Hüseyin Paşamız askerleriyle Etmeydanını sardılar, halk da arkalarından gidiyor... Fakat Ahmet Ağa, ocak kışlalarının demir kapılarına bunların hiç biri tesir edebilmez. Ocak kendini savunuyor, iyi savunuyor.

Ahmet : O demir kapıları çiğner geçerler.

Karacehennem : Hayır çiğneyemezler! O demir kapıları geçmek için, top lâzım, Ahmet ağa, top lâzım.

Ahmet : Ağım, ağam, sana boş yere karacehennem dememişler!

Karacehennem : Neden böyle söylersin?

Ahmet : Ee ağam, şimdiye kadar âsi de olsalar, her bir kötü işi görseler de, ocağı topa tutmayı kimse düşünmemiştir.

Karacehennem : İşte bu yüzden değil mi, bu belâyı başımızdan silkip atamadık. Şimdiye kadar Yeniçerilerin izni olmadan, kışlalarına girmek de, kimseye nasip olmamıştır.

Ahmet : Değil mi, değil mi...

Karacehennem : (İçini çeker) Ahmet ağa, gençsin, ama şunu iyi bilesin ki; orduya, devletimize karşı isyana kalkan hiç kimsenin yaşamaya hakkı yoktur!

Ahmet : Benim diyeceğim...

Karacehennem : (Öfkeli) Hiç bir şey diyebilmezsin! Biz asırlardır, dinü devlet, mülkü Millet inancı ile yaşadık. Milletimizi ayakta tutan, bu inançtır, bundan sonra tutacak olan da.

Ahmet : Evet, öyle.

Karacehennem : Öyle.. Biz, her bir Türk, millet, vatan, devlet ve dine; kendimizi ve kendi çıkarlarımızı bir kalemde silip atan bir duygu ile bağlandık. Bu duygu, bize ata mirasıdır. Yoksa bu devlet, bunca asır ayakta durabilir miydi?... Eğer şimdi, bir iki soysuz çıkıp da, devletimiz içinde, devlet olma iddiasını taşırsa.. biz onları yakarız.

Ahmet : Elhak, yakarsın ağam!

Karacehennem : Topu bizzat ben ateşliyeceğim Ahmet ağa ve dahi Tanrı izin verirse, o âsilerin kışlalarına ilk ben girmek isterim.

Ahmet : Aman, kendini koru ağam.

Karacehennem : Biz deminden beri ne anlatırız, sen ne söylersin be!

Ahmet : Demek istediğim şu ki...

Karacehennem : Biz kendimizi değil, devletimizi korumak isteriz ağa. Eğer senin de düşüncen buysa, arkamızdan gel. Yok, önce kendim diye fikreyliyorsan, geç pencerenin başından seyreyle kıyameti.

Ahmet : Amma yaptın be Karacehennem! Ağam, benim demem, sen bize, devletimize lâzımsın... Elbet geleceğim arkandan, koca İstanbul kalkmış ayağa, ben mi duracakmışım.

(Geçiş müziği)

(Efekt : Silâh sesleri ve halkın uğultusu)

Karacehennem : Ben sana demedim mi, top olmadan o demir kapılar kırılmaz diye, bak hainler kışladan nasıl da ateş kusmakta..

Ahmet : Sanarsın kendi milletine değil, düşman üstüne sıkar kurşunu.

Karacehennem : Devlete isyân eden, elbet düşmandır millete!.. Onlar haindir gayri, gayri her biri düşmandır bize... Haydin ağalar, ateşş!

(Efekt : Top sesleri)

Ahmet : Tam isabet! Tam isabet!

Sesler : Kapılar yıkılıyor... Topa tutuyorlar... Top.. Yıkılıyor kapılar....

Karacehennem : Haydin arslanlarım, haydin şahbazlarım ateşş!!! Ahmet ağa, sen geç topun başına, ben gidiyorum.

Ahmet : Ağam, ağam sen yaralısın, ayağın kan olmuş.

Karacehennem : Bırak beni be adam, geç topun başına!...

(Kısa bir geçiş müziği)

K. konuşmacı : Top seslerini duyan ve demir kapılardan açılan gedikleri gören asker, halk bir an şaşaladı. İşte o yıkılmaz denilen kapılar yıkılı-

yor, işte o açılmaz denilen kışlalar açılıyor! Yeniçerilerle, halk bir an yüzyüze geliverdiler. Ve aynı anda, ayağından yaralı birinin topallıyarak koşup, en öne geçtiğini gördüler.

Karacehennem : (Bağırır) Ne durursuz, yürüyün hain üstüne!.. Yürüyün âsi üstüne!..

Efekt : **(II. Mahmut konuştuğu süre fonda müzik)**

II. Mahmut : Ordularına, devletlerine ve Sultanlarına karşı ihtilâl eden bu zümreye karşı, artık af tanımazız! Kan dökmekten ve katliamdan çekünmeziz!

K. konuşmacı : 15 Haziran 1826 günü, akşamüstü... artık Yeniçeri Ocağı diye bir şey kalmamıştı... Kışlaların demir kapıları, Karacehennemin toplarıyla yıkılmış, askerle İstanbul halkı, tek nefes, tek güç halinde isyanı bastırmış, âsileri yok etmişti... Sonradan akıl edip soranlar oldu, «Kimdi o topal topal koşan yiğit, kimdi ilk giren kışlaya?» Karacehennemi hatırlayan da çıktı, hiç tanımayan da. Hattâ kendilerini yüreklendiren sesi unutan da oldu.

E. konuşmacı : Fakat olay, tarihe «Vaka-ı Hayriye» ismiyle geçti, «Kışlalar top ateşine tutulmasaydı, imkânı yok, isyan bastırılmazdı.» dendi.

Tayyar Rahmiye

Kadın konuşmacı : Sevgili dinleyiciler, «Türk vatanının her köşesinde bir adsız kahramanın öyküsü dile gelir.» demiştik.. Yalnız **bir** mi, **yüz** mü, **bin** mi? Yoksa binler, binler mi? Bir tarih ki, sayfalarında Anavatan Orta Asya'dan, Avrupa içlerine kadar, kara toprağı, Türk'ün kanı **al** etmiş... dağlar, taşlar, akan sular, esen rüzgâr; akıncıların nal seslerini tekrarlamış.

Erkek konuşmacı :
«O zaferler getiren atların
Nalları altındanmış
Gidişleri akına,
Gelişleri akındanmış.»

K. konuşmacı : Bir tarih ki, nice bilinen veya isimsiz kahramanının fedakârlığı ile destanlaşmış, bir tarih ki, Mustafa Kemal'e,

E. konuşmacı : «Ne mutlu Türküm.»

K. konuşmacı : Dedirtmiş. Şair de, adsız kahramanlarımız için:

E. konuşmacı :

«Yattığı toprak, belli.
Tuttuğu bayrak, belli.
Kim demiş, meşhul asker diye?»

K. konuşmacı : Soruyor.. Haklıdır. Meçhul askerlerimizin, adsız kahramanlarımızın bayrağı, belli,uğrunda can verdikleri toprak da bellidir. İsimleri, Mehmet, Hasan, Selim yahut Ayşe, Fatma, Rahmiye olsun, ne çıkar? O Türk Milleti'nin çocuğudur ve yalnız Türk Milleti'ne sevdalıdır. Bayrağını çiğnetmemek, toprağını düşmana vermemek için toprağa düşmüş, şehit veya gazidir. Bugün, sizlere, meselâ bir Rahmiye'den bahis açalım....

E. konuşmacı : Yıl 1920, Nisan'ın son günleri! Güney Anadolu tutuşuyor.. Adana, Urfa, Maraş ateşler içinde. Fakat bu yangın, Güney'in bildik, sarı sıcağı değil! Bu yangın, düşmanın her adımında, bir daha fazla tutuşturduğu Türk'ün ezik gururu. Yaralı yüreklerin kanı!

K. konuşmacı : Orada, şu kentte, bu kasabada, bizim köyde... erkek kadın demeden, çocuk ihtiyar demeden, eli erdiğince, gücü yettiğince silâha sarılanlar var. Dağlara çıkanlar, mağaralarda gruplaşanlar, evlerini kale edenler var!

E. konuşmacı : Dokuzuncu Tümen kuruluşuna, gönüllü çeteler katılıyor. Hedef tek: Güney illerini, düşmandan temizlemek, yeniden al bayrağın gölgesine kavuşmak.

K. konuşmacı : İşte Rahmiye, bu gönüllü çetelerin birinde, bir er! Eskiden bebek kundağı tu-

tan elleri, şimdi tüfek tutuyor. Eskiden oyalı yazmasının süslediği nazlı yüzü, şimdi güçlü kararın vurduğu çizgilerle, sert ve yanık!

(Geçiş müziği)

Komutan : (Üzgün ve sinirli) İkinci, Üçüncü, beşinci tabyalar düştü yüzbaşı. Birinci tabya hepten gitti. Dördüncü dayanıyor, bir kaç gönüllü müfreze sağ cenahtan hücuma geçtiler.. fakat çok geçmeden onlar da susacaktır. Yüzbaşı, yüzbaşı! Doğruca tepeye, düşman karargâhının can damarına hücum etmezsek, hiç ümit kalmaz.. Şu ölüm kusan topu susturmak gerek. Süngü takıp, yarma hareketine geçeceğiz, aksi halde, tümden mahfolmamız, gün meselesidir. Ve biz de erirsek yüzbaşı.....

Yüzbaşı : Evet komutanım, emredersiniz komutanım.

Komutan : Emredersiniz komutanım, fakat hangi güçle? Hangi kuvvetlerle? (Öfkeli) Evet, ne diyorsun? Kim kalkacak süngü hücumuna? Asker bezgin ve aç. Bir de şu sıcak yok mu.. Sıcak! Su az, kurşun sayılı! Attığın zaman, vurmalısın diyoruz erata, boşa harcanacak bir tek mermimiz yok, bir tek!

Yüzbaşı : Komutanım, üç gün önce aramıza katılan çetenin erleri yiğit çocuklar, disiplinli, heyecanlı gençler, emirlerinizi bekliyorlar.

Komutan : (Düşünceli) Ha şu gençler.. aralarında bir de kadın vardı, değil mi?

Yüzbaşı : Evet komutanım.

Komutan : Kimmiş bu kadın, hangi köyden, ismi ne?

Yüzbaşı : Bilmiyorum komutanım bacı, diye çağırıyorlar onu.

Komutan : Evet yüzbaşı, belki de haklısın, bacının çetesi, elimizdeki tek taze kuvvet o. Eğer bu gece, onlar topu susturursa, asker, süngü hücumuna geçebilir. O zaman da evelallah, tepeyi aldık demektir. Sabahı hayır, üçüncü alay, Fırat dolaylarında, onlara iltihak edebiliriz.

Yüzbaşı : Emredersiniz, çete komutanını çağırayım.

(Geçiş müziği)

Komutan : Gel bakalım oğlum, sen Birecik'tensin değil mi, adın da...

Ali : Ali, komutanım.

Komutan : Ali, yirmi adamın vardı.

Ali : Yirmi eriz komutanım, yirmimizin de silâhı var.

Komutan : bir de, kadın var aranızda.

Ali : O da erdir komutanım, bir çoğumuzdan daha yiğit!

Komutan : Ali, sen ve erlerini önemli bir görev bekliyor, daha doğrusu şehitlik kefeni bekliyor!

Ali : Hazırız komutanım!

Komutan : Güneş batmak üzere.. üç saat sonra, tepeye, düşman karargâhının merkezine, karşıdan hücuma geçeceksiniz. Göreviniz bir; dikkati üzerinize çekmek, iki topu susturmak. Sağ ve sol kanatlardan ise, asker süngü hücumuna kalkacak. Anladın mı Ali?..

Ali : Anladım komutanım. Biz, düşmanı merkezde oyalayıp, topu telef edeceğiz, bu sıra askerler yandan bastırıp imansız tepeyi ele geçirecekler.

Komutan : O imansız tepe değil, bizim öz toprağımız Ali, ateş kusuyorsa, düşmanın topu üzerin-

de olduğu içindir... Topu da telef etmeyeceğiz, onu susturup, ele geçireceğiz. Top değil bir tabanca, üç kurşun bile alsak kârdır....

Ali : Anladım komutanım, emredersiniz....

Komutan : (Düşünceli) Ali, bak baştan söyledim, bu basit bir görev değil, tepeyi askere açmak demek, şehitlik kefenini giymek demektir, kabul edip etmemek de serbestsiniz.

Ali : (Heyecanlı) Komutanım, komutanım, biz senin yanına ayak basarken şehitlik kefenini çoktan kuşanmıştık, böyle bilesin. Şimdi müsaden varsa, gidip erlerimle konuşayım...

Komutan : (Heyecanlı) Sağol oğlum Ali... Git konuş erlerinle, hareket saatini yüzbaşı size bildirecek.....

(Geçiş müziği)

(Efekt : Silâh sesleri konuşmacının sözlerine göre uzaklaşır veya yakınlaşır)

K. konuşmacı : Güney gecelerinde yıldızlar sanki bir daha iri, bir daha parlaktır... Mehtap günün çiğ aydınlığındaki bütün çirkinlikleri örter, dağlar, taşlar tepeler bir gümüş masalının nurdan süzülmüş kahramanları olurlar....

E. konuşmacı : İşte Güney'in yirmi yiğidi nefes nefese ve coşku ile tepeyi tırmanırlarken, gerçek nurdan süzülmüş birer kahramandılar, hemen farkedildiler.. düşman mermileri yağmur gibi dört bir yanlarına düşmeye başladı.

Ali : Şurdan, kayaların ardından... Topa doğru.... (Bağırır) Ateş!.....

(Efekt : Silâh sesleri sürünen insanlar hızlı nefes sesleri birbirine karışmakta)

Bir ses : Ali, eyvah Ali vuruldu....

İkinci ses : Ah imansız kurşun, ah gâvurun kurşunu, kesin be kesin...

Rahmiye : Durman arkadaşlar, yukarıya daha yukarıya....

Birinci ses : Ali, Mehmet, Hasan.... Hepsi de düştüler... delilenmiş bu mermiler delilenmiş...

İkinci ses : Ulaşamıyacağız galiba topa, Ahh, yandım anam.... anam...

E. konuşmacı : Vurulanlar, teker teker yuvarlanırken taş, toprak, mermiler uçuşuyor. Topun ağzındaki kızıllık ise, o gümüş aydınlığı boğmakta... Yağmur değil, tipinin en haini bu mermilerin şenliği!.. Gönüllü müfreze başsız, beş yiğitleri şehit, kalanlarda bir şaşkınlık... İşte tam o sırada Rahmiye fırlıyor ayağa. İnce bedeni, alev gibi, sesi sert:

Rahmiye : (Bağırır) Ben kadın olduğum halde ayakta duruyorum, siz erkek halinizle yerlerde sürüklenmeye, utanmıyor musunuz?... Hadin yukarı... Ateşş!..

E. konuşmacı : İşte bu ses, öne fırlayıp koşan Rahmiye.. O anda siliveriyor şaşkınlığı. Erlere erliklerini bir kez daha hatırlatıyor bacı... Taze bir nefes, yeni güç.. O hızla fırlıyorlar, gayri onları hiç bir şey durduramaz... Topa yirmi adım kala, Rahmiye vurulup düşüyor... Mehmet, Hüseyin Mahmutda...

K. konuşmacı : Yıl 1920. Nisanın son günleri... Güneyde bir gönüllü çete... Bu çetede bir kadın!... Türkün adsız kahramanlarına taze, tazecik bir şehit daha....

«Şehitler tepesi boş değil
Biri var bekliyor.....»
E. konuşmacı :
«Yattığı toprak belli
Tuttuğu bayrak belli
Kim demiş meçhul asker diye.»

İzmir'li Çavuş

Kadın konuşmacı :

«Çekil bu gölgeli yolda gezinme
Bahar, bakışların yeni pek sarhoş!
Yanılıp gönlüme misafir inme,
Kapısı kilitli, mihrabı bomboş!»

Erkek konuşmacı : Sevgili dinleyiciler 1919 yılının acı dolu mütareke günlerinde şair, güzelim bahar aylarına böyle seslenmişti. Vatanın üstüne, tutsaklığın karanlığı çökerken, o, ışıklı bahar günlerine isyan ediyordu... Sonra bir bahar, bir bahar daha geçti; yıl 1921'e, ay Temmuz'a ulaştı... Nasıl ağır yıllar, nasıl kara mevsimlerse, her günü değil, her anı bir ayrı yük, bir ayrı azap oldu Türk'e...

K. konuşmacı : 1921 yılının Temmuz ayı demiştik, Batı Anadolu'da, Yunan zulmü dalga dal-

ga ilerliyor... Türk Ordusu Kütahya - Altıntaş'da mevzilenmiş. Afyonkarahisar'da iki, Geyve ve Menderes bölgelerinde birer tümenimiz var. Buna karşılık, düşman son derece güçlü. Bursa ve Uşak dolaylarındaki iki kolordu ile taarruza hazır.. ve düşman, o günler kendisini «Megalo İdeası» na, büyük idealine **kavuştu, kavuşuyor** sanıyor! Düşmanın büyük ideali; yani bütün Ege kıyıları, güzel İstanbul, Karadeniz bölgesinden bir büyük kısım ve adalar, cümlesi Türk'ün elinden alınacak, Yunan'ın olacak!

E. konuşmacı : Türk'ün ölüm fermanı olan Megalo İdea'nın coşkusu ile beslenen düşman, bütün kuvvetleri ile, 10 Temmuz'da taarruza geçti... Türkiye Hükümeti, genel seferberlik ilân etmiş, ordunun yanında sivil halk da kadını erkeği, çoluk çocuğu ile, gücü yettiğince bir şeyler yapabilme, direnme çabasında.

«Neydi damarlarımızda çoğalan çoğalan
Neydi bu tepenin ardı
İçimizde sadece vatan değil
Yeryüzü kadar bir şey vardı.»

K. konuşmacı :Ne yazık ki, Yunan çok çok güçlü. Bir çılgın fırtına gibi kopuyor, her adımında; sellerce al kan akıyor, yüzlerce ocak sönüyor. 13 Temmuz'da Afyon düşüyor, sonra Kütahya... ve Eskişehir! Mustafa Kemal, Türk Ordusuna, Sakarya'nın doğusuna çekilme emri veriyor. Büyük kurtarıcı nutkunda, o günleri şöyle anlatmıştı :

E. konuşmacı : «Orduyu Eskişehir Kuzey ve Güney'inde toplattıktan sonra düşman ordusu ile araya büyük bir mesafe lâzımdır ki, ordunun düzenlenmesi ve kuvvetlendirilmesi mümkün olabil-

sin. Bunun için Sakarya Doğu'suna kadar çekilmek caizdir. Düşman Türk ordusunu hiç durmadan takip ederse, hareket üs'lerinden uzaklaşacak, yeniden menzil hatları kurmak zorunda kalacaktır; herhalde düşünmediği zorluklarla karşılaşacak, buna karşılık bizim ordumuz toplu bulunacak ve daha elverişli şartlara malik olacaktır. Bu tarzı hareketimizin en büyük mahzuru, Eskişehir gibi mühim bir mevkii ve geniş bir araziyi düşmana terk etmekten dolayı umumi efkârda hasıl olabilecek manevi sarsıntıdır. Fakat az zamanda istihsal edebileceğimiz muvaffakiyetli neticelerle bu mahzurlar kendiliğinden kaybolacaktır. Askerli ğin gerektirdiğini tatbik edelim. Diğer çeşitli mahzurlara, karşı koyarız.»

K. konuşmacı : İşte bu toparlanma ve kuvvetlenme zamanında, Ankara dolaylarında, 57 inci taburun, hücum bölüğünde bir çavuş var. İzmirli çavuş! Dimdik çivi gibi bir delikanlı. Az boyu kısa, bu yüzden onu «küçük» diye çağırdıkları da oluyor.... Biz, onu, İzmir'in Çamlıçay'ında tanıdık. Altı yazlık evin bekçiliğini yaptyordu.... Şimdi, beli bükülmüş, yüzünde yılların biriktirdiği çizgiler.. Mavi gözleri, mavi denize dalıyor. Sesinde bolca hüzün, biraz kırgınlık...

Halil çavuş : (İhtiyar sesi) Şimdi masal bunlar... Şimdi masal bunlar..

K. konuşmacı : Diyor, hikâyesini anlatırken, kendisi bir gerçeğin içinden süzülüp gelmiş bir masal kahramanı gibi. Ama, «Şimdi masal bunlar» derken, o gerçeği, bize istediği gibi duyuramamanın acısı ve kırgınlığı içinde. İsyanı; gerçekleri, masal eden **zamana**! Yine de anlatıyor:

Halil Çavuş : (İhtiyar ses) Ankara'nın ötesinde, hani Mamak derler ya, işte oraları olmalı. İzmir'de esir düştüğümün ertesi günü kaçmıştım, anlattım ya... yürüyerek geldim Ankara'ya. Oraya buraya, yol sora sora.. şunun bunun yanında çalıştım. Nerde olsa bir kuru ekmek bulurdum karnımı doyuracak. İllâ içimdeki ateş koymadı beni, yüreğim, var git Ankara'ya dedi, yüzbaşını bulursun, dedi. Evelallah, sende bu can varken, bu vatana adamazsan, yediğin bir lokma ekmek haram, dedi. Biz bilmeyiz öyle kahramanlık falan, o ki düşman çıkmış toprağımıza, varıp süreceksin onu. Bulacaksın yüzbaşını, katılacaksın taburuna, ölen şehit, kalan gazi! Başkasını bilmeyiz biz. Çünkü böyle öğrendik atalarımızdan hani... Uzatmayalım, kaç ayda ulaştım Ankara'ya bilemem. İlkbahar kış oldu, tekrar bahar geldi. Ulaştım Ankara'ya. İşte Mamak var ya, oradaki Karargâha verdiler beni. Halil çavuşum ama, İzmir'li derler bana, komutanım da küçük, der. Neyse... Bir haber dolaşıyor, Gazi Paşa Polatlı'ya geçmiş, bugün yarın taarruza kalkacakmışız. Öyle hazır, hani tetikte bekliyoruz. Gündüzleri hepten ayaktayız, geceleri ise hiç uyku tutmaz... O sabaha karşı, baktım uzaktan biri geliyor, şöyle tabancamı yokladım, yaklaşageldim yanına; bir yüzbaşı! İyi ya dedim kendikendime. Dedim amma, dönemedim ki yerime. Çünkü bu yüzbaşının yüzünü daha önce hiç görmemişim. Diyeceksin ki, o kargaşalık zamanında her bir subayın, askerin yüzünü tanıyabilmenin mümkünü olur mu? Olmaz, Olmaz! Lâkin düştü mü içime bir kurt. Şöyle bir bakıyorum, kılığı kıyafeti, rütpesi tam bir Türk Subayı, hem de yüzbaşı! Var git işine İzmir'li diyorum, yoo, yüre-

ğimdeki ses bırakmıyor beni. Neyse şöyle uzaktan uzağa düştüm adamın peşine. Aaa, bakıyorum bir oraya, bir buraya seyirtiyor, sankim yokluyor. Gayri dayanamadım, gün de ışıdım ışıyacağım diyor, vardım yanına, bir selâm çaktım. (Ses gençleşir) Komutanım, kâğıtlarınızı görmek isterim.

D. subayı : Sen kimsin?

Halil Çavuş : 57 inci tabur, hücum bölüğünden Halil Çavuş.

D. Subayı : Görmüyor musun, yüzbaşıyım ben.

Halil Çavuş : Görüyorum, görüyorum emme, sen hele kusura kalma, gösteriver hüvviyetini.

D. Subayı : Def'ol, def'ol burdan.

Halil Çavuş : Bir yerlere kımıldama yüzbaşı, göreyim hüvviyetini.

D. Subayı : Belâ mısın be adam, yoksa belânı mı arıyorsun, şimdi hapsettiririm seni.

Halil Çavuş : Nizamiye na şurda yüzbaşım, buyur gidelim, göster kâğıtlarını, sonra boynum kıldan ince, ister hapsettir, ister vur beni,

D. Subayı : Birliğim Ankara'da, gizli bir görevle gece geldim buraya, bir kaç saat sonra da döneceğim çavuş. Sen benimle uğraşacağına, erlerinin yanına git, hücuma geçeceğimiz gün yakındır, bilmiyor musun?

Halil Çavuş : Biliyorum, biliyorum emme yüzbaşım, senin kâğıtlarını görmeden bir yere gitmem.

Komutan : Ne oluyor orada? İzmirli?!

Halil Çavuş : Komutanım, bu yüzbaşı...

Komutan : Selâm yüzbaşı, ne var İzmirli?

Halil Çavuş : Komutanım ben kuşkulandım bu yüzbaşıdan, çünkü kendisi yeni, kâğıtlarını gör-

mek istedim, göstermedi.

Komutan : Hüvviyetiniz yüzbaşı?

D. Subayı : Buyrun.

Komutan : Eksik.

D. Subayı : Binbaşım, sanırım bu zamanda kâğıtları eksik olandan değil, tamam olandan şüphelenmek gerekir. Sizin vesikalarınız tamam mı, ya senin çavuş?

Halil Çavuş : İzmirli dedin mi, şu dağlar taşlar tanır beni yüzbaşı, kâğıda ne hacet. Adımı bilmezler belki ama İzmirli çavuşu tanırlar.

D. Subayı : Beni de Gazi Paşa tanır İzmirli, iyi tanır. Halâ kuşkun varsa, git ona sor.

Halil Çavuş : Burada olmayanı şahit tutmak, pek kolay iş yüzbaşım!

Komutan : Kes sesini İzmirli, şöyle Nizamiye'ye gidelim, siz önden buyurun, (Seslenir) Mehmet Onbaşı, yol göster!.. Siz yürüyün yüzbaşı, geliyorum.

(Efekt : Toprakta yürüyen ayak sesleri)

Komutan : Ne o küçük, neden kuşkulandın bu adamdan?

Halil Çavuş : Yenidir diye düştüm peşine, karargâhta her bir tarafa burnunu soktu, kâğıtlarını göreyim dedim, göstermedi. Nasıl kuşkulanmam komutanım.

Komutan : Bu gece nöbette miydin?

Halil Çavuş : Hayır, görevim nöbet değildi. Lâkin, muharebe içinde, her askerin, her daim nöbette olduğunu siz söylemediniz mi? Uyku tutmamıştı, sabahı bekliyordum, uzaktan geldiğini görünce, yaklaştım.

Komutan : Bak çavuş, kâğıtları eksik ama, söylediği de doğru, bu sıra kimin kâğıtları tamam?

Elinde Ankara'dan imzalı kâğıt var, gizli görevi olduğunu söyleniyor, kendisine yardım edilmesi emrediliyor.

Halil Çavuş : Düzmecedir o kâğıt.

Komutan : Kıyafeti tamam, dili düzgün.

Halil Çavuş : Bizim İzmir'de öyle Rumlar vardır binbaşım, senden benden düzgün laf eder.

Komutan (İçini çeker) Peki küçük, her sözüme bir cevap buluyorsun, ancak şu anda kendisine hiç bir şey yapamam. Ya kâğıdı düzmece değilse, adamın görevine engel olursak, sonra ne cevap vereceğiz? Ha küçük, Ankara bizden sormaz mı?

Halil Çavuş : Binbaşım, sen bu adamı salıverirsen, ben alay komutanına çıkarım.

Komutan : Höst! Çavuş sen kiminle konuşuyorsun?!

Halil Çavuş : Seninle konuşmuyorum binbaşım, binbaşı Ahmet Beyimle. İstersen beni şimdi vur lâkin o adamı da vur. Çünkü kuşkulandım bi kez, bilirim bu yüreğim doğru söyler. Aha böyle deli deli çarptı mı, bilirim bir iş var demektir, İzmirli'nin yüreği....

Komutan : Kes bakayım, kes çeneni. Bırak düşüneyim.... O kadar çok yeni subay geliyor ki, mektebini bırakan Anadolu'ya koşuyor, hangisini eleyip, sık dokuyoruz, bir görev veriyoruz...

Halil Çavuş : Ona da vermişler bir görev, diyeceksin binbaşım...

Komutan : Ya İzmirli, ona da vermişler bir görev.. Senin kuşkun üzerine, adama mani olursak..

Halil Çavuş : Tahkik edin binbaşım.

Komutan : Nasıl, neyle?.. Bugün Ankara'ya döneceği yazıyor kâğıdında. Adam mı salalım on-

dan önce, telgraf çekip cevap mı bekliyelim, Bizim çavuş, sizin görevlinizden kuşkulanmış, diyelim ha?

Halil Çavuş : Vardır bunun bir kolayı binbaşım.

Komutan : Neymiş kolayı?

Halil Çavuş : Şey... Şey binbaşım, yani derim ki muayene ettirin. (Mahçup) Hani, sünnet...

Komutan : Ha?!

(Geçiş müziği)

Komutan : Bak İzmirli, hele şu adam temiz çıksın, sana bir dayak atacağım ki!

Halil Çavuş : Sen sağ ol komutanım.

Komutan : Üç gün katıksız hapis!

Halil Çavuş : Sen sağ ol komutanım.... (Ses ihtiyarlar) Böyle söylüyorum, böyle söylüyorum ya, içimden Tanrı'ya yalvarıyorum, yanılmış olmayım diye. Dayağı, hapisi falan düşündüğüm yok. Bir, komutanın önünde mahçup düşmek var, iki, şu yüreğime olan güvenim yitecek. O zaman kendi kendimden şüphelenmeye başlıyacağım. Dimdik, sallanmadan duruyorum ya komutanın önünde, aslında tiril tiril titriyorum... Derken, bizimki iki nöbetçinin arasında gözüktü, yüzü pancar gibi kızarmış, sanki boyu da küçülmüş, başı yerde. Nöbetçinin biri, bana göz attı, o dakka anladım. Yüreğime soğuk sular düştü, ferahladım! Binbaşım da bana bir komut çekti, hemen askerin içine daldım.. Sonradan sözü dolaştı ki, düşmanın çok zorlu bir casusu imiş, Ankara'da ve bizim orda her bir durumumuzu öğrenmiş etmiş, adamın ceket astarında bile harita bulmuşlar, eğer yakalanmasaymış... Neyse.. Masal şimdi bunlar! İki gün sonra bizim bölük harekete geçti, kendimizi ateşin içinde bulduk...

Afyon'dan İzmir'e gelişimiz tam dokuz günde oldu, dokuz! Na şu dağlarda vuruldum... Hastahaneye gelip, söyledi binbaşı, bizim arkamızdan komutanlık beni aratmış, madalya verivereceklermiş ancak künyemi bilmemiş kimse... İzmirli çavuş demişler de.... adımı hatırlayamamışlar. Yaa, şimdi masal oldu!

K. konuşmacı : İzmirli çavuş, «Masal oldu» diyor. Şairse:

«Nerde kaldı o çağlar ki
Analar kurt doğururdu
Hilkat insan çamurunu
Destanlarla yoğururdu.»

diyor. Biz, masalı ve destanı ile, meşhur ve adsız kahramanları ile bu büyük tarih bizim, diyoruz.. Övünüyoruz, güveniyoruz.

Çiçek Aşısı

Erkek konuşmacı : Sevgili dinleyiciler, biliyorsunuz tıpda ilmî usûllerle aşıyı ilk tatbik eden zat; İngiliz doktoru Edward Jenner'dır. Fakat tıp ilminin bu büyük buluşu kazanmasında Türklerin büyük yardımı dokunmuştu... Bugün sizlere, leydi Montegü tarafından yazılmış bir mektubu sunmak ve yurdumuzda çiçek aşısının hikâyesini anlatmak istiyoruz... Leydi Möntegü, 1717 - 1718 yılları arasında, İstanbul'da İngiliz Elçiliği yapan Edwart Vortli Montegü'nün eşidir. Mektubun tarihi; 1 Nisan 1818, ve Edirne'den, İngiltere'deki Bayan Sarah Cisyil'e yazılmış.

Kadın konuşmacı : «... Bizde çok yaygın ve çok zalimâne olan çiçek hastalığını burada keşfettikleri bir usûlle önlüyorlar. Birçok ihtiyar kadının sanatları, sırf bu ameliyatı yapmak. Aşılan-

mak için en uygun zaman, sıcakların sonu. Sonbaharın başlangıcı. O zaman aile reisleri, ailelerinde çiçek hastalığına tutulmuş kimse olup olmadığını öğreniyor ve bir kaç aile toplanıyorlar. Sayıları on beş ile on altıyı bulan aile toplulukları bu aşıcı kadınlardan birini çağırıyorlar. Ve ceviz kabuğu içine doldurulmuş çiçek hastalığı aşısını, hangi damardan açılmasını isterlerse, o damarı büyük bir iğne ile açtıktan ve iğnenin ucu kadar aşıyı buraya koyduktan sonra yarayı bağlıyor ve üzerine bir ceviz kabuğu yapıştırıyorlar. Bütün bu ameliye sırasında en küçük bir acı bile hissedilmiyor. Sonradan bu ufak yaralar yer ediyor. Onun için, aşıyı kapalı yerlere yapıyorlar. Aşılanan çocuklar, sekiz gün kadar oynuyorlar, bir şey olmuyor, daha sonra bir sıtmaya tutuluyorlar ki, iki üç gün yatakta yatıyorlar, yüzlerinde yirmi otuz sivilce çıkıyor. Fakat bir hafta içinde hastalığa tutulmamış gibi oluyorlar. Açılan yaralar, hastalıkları boyunca akıp, çiçeğin zehrini atıyor, başka taraflara yayılmasına mani oluyor. Her yıl, binlerce çocuğa aynı ameliye yapılıyor. Aşının faydasına inandığım için sevgili yavruma da yaptırmaya karar verdim. Vatanımı çok sevdiğim için, aşının oraya da girmesini çok isterim....»

E. konuşmacı : Mektup böyle uzayıp gidiyor sevgili dinleyiciler, Dr. Jenner, böyle bir şeyin mümkün olup olmadığını anlamak için, denemelere başlamış ve 1796 yılında, çocuklar üzerinde çiçek aşısında muvaffak olmuştu... Biz yine Edirne'ye, 1700 yıllarına dönelim ve Türklerin aşıyı keşfetme hikâyesini dinleyelim....

(Geçiş müziği)

Gelin : Ah anacığım nedir bu başımıza gelen,

Ana : Tanrı'nın takdiri kızım, ne yapacaksın.

Gelin : Tanrı'nın takdiri, evet öyle... Fakat ben diyorum ki İstanbul'a gitmeseydik bu iş başımıza gelmiyecekti, çünkü buralarda hiç yok bu hastalık, hiç görülmemiş...

Ana : A be orda olan şey, burda da olur elbet.

Gelin : Yok anacığım yok, biz buraların adamıyız, hiç gördük mü bu hastalığı, görmedik... Ah zavallı kızım, ah yavrum! A be keşke ben hastalansaydım onun yerine, heşke ben...

Ana : Sus gelin sus, günaha girme.

Gelin : Ama anne bi görsen bu hastalığı geçirenlerin suratlarını, çopur çopur, çirkin mi çirkin, yazık değil mi benim güzel Elif'ime, onun gül yüzü bozulacağına, benim ki bozulsaydı, benim ki... Ah ne ettik de gittik, ne ettik...

Ana : Evlâdım üzülme, belki vardır bir çaresi.

Baba : Gelin haklı hanım, bizim buralarda hiç görülmemiş bir hastalık bu.

Ana : E peki efendi, o halde olmalı bunun bi sebebi.

Baba : Ben de onu düşünüyorum ya.

Ana : İstanbul'un suyundan mı, havasından mı?....

Baba : Ne ondan, ne bundan..

Ana : Öyleyse neden?

Baba : Bilmiyorum, (içini çeker) ah bilebilsem... Mamafih bu gece köy odasında açacağım bu konuyu, akıl akıldan üstündür, elbet bir şey söyleyen olur.

Gelin : Aman babacığım, söyle ki İstanbul'da var bu hastalık, buralarda hiç görmedik, ateş oluyor, sivilceler oluyor...

Baba : Biliyorum kızım, biliyorum. Merak etme, Elif kızın yüzü için, senin kadar benim de yüreğim yanıyor, ama ne yaparsın, elden ne gelir.

Ana : Hasan dayıya danış bi, bi iyce anlat, onun ilmi derindir...

(Geçiş müziği)

Hasan : Vallaha aretlik senin bu anlattığın şey, içi irin dolu sivilceler, bazen bizim ineklerin memelerinde oluyor.

Baba : Doğru dedin be Hasan dayı, bizim inekte de olmuştu, bak aklıma gelmedi.

Hasan : Sende, bende, burada aşağı yukarı herkesin ineğinde olur bu hastalık.

Baba : Peki ama, burada ineklerde oluyo, İstanbul'da çocuklarda.

Hasan : Vardır bir hikmeti.

Baba : İşte âretlik, nedir bu hikmet...

Bir Ses : A be hikmetinden sual olunmaz.

Hasan : Yoo, yoo Mehmet emmi, Tanrı bize akıl vermiş, yol göstermiş ve dermansız dert vermemiş.

Baba : İşte, iş bu dermanı bulmakta... Bizim hatun sana güvendi a be ahretlik, Hasan dayı'nın ilmi derindir, ona danış dedi...

Hasan : Sağ olsun ya, benim de pek aklım yatmıyo ahretlik, acep şimdi köyde sivilceli bi inek var mı, ona baksak....

Bir ses : A be benim inek, memleri hepten cerahat içinde sivilce dolu.

Hasan : Sabah olsun hayır olsun, bi gündüz gözü ile bakalım şu ineğe, a be sen de dikkat et, kızanın sivilceleri benziyor mu inektekilere.

(Geçiş müziği)

Hasan : A be gözümle gördüm hatun, ineğin sivilceleri, na şu kızanın sivilceleri gibi, irin akıp duruyo..

Ana : A be öyleyse nedendir çocuktan çocuğa geçiyor da, inekten insana geçmiyor.

Gelin : Değil mi ya, sağmıyor muyuz inekleri, irin elimize bulaşmıyor mu?....

Baba : Ben de anlamadım be gelin.

Ana : Hasan dayı ne diyo, a be ne diyo?...

Baba : O da düşündü kaldı.

Ana : Yavu, bulun bi çaresini, şimdi Elif kızdan, cemi cümlenin çocuklarına geçer bu hastalık, köyümüzde güzel kızan kalmaz...

Gelin (ağlamaklı) Ah yavrumm, ah Elif'im!..

Baba : Kadın kısmı ile iki lâkırdı edilmez ki, a be hemen ağlamaya başlıyorsunuz.

Ana : Yavu biz ağlamasak, sizin kalkacağınız yok yerinizden.

Gelin : Efendi baba, bizim inek sivilceli olduğu zaman, hep ben sağıyordum sütünü, hani dikkat ediyordum cerahat süte karışmasın diye, ama elime falan çok bulaştı irin.

Baba : Eee?

Gelin : Ne bileyim, işte, derdimden söylüyorum, belki çareye faydası dokunur diye.

Ana : Efendi, gelin derdinden söylüyor amma, doğru diyo. İstanbul'da bu hastalık geline bulaşmadı, Elif kıza bulaştı... A be neden?..

Baba : Varma üstüme hatun, düşünüyorum.

Ana : Sen bi kalk da, köy odasına git, böylece anlat. A be sen söyledin akıl akıldan üstündür diye...

(Geçiş müziği)

Baba : İşte âretlik böyle böyle, bizim gelinin ellerine bulaşmış, çok bulaşmış, kızan ise hiç sokulmaz ineklerin yanına, daha küçük, korkar..

Hasan : İstanbul'da o hastalıklı kızanın yanına gelin de varmış mı?

Baba : Varmaz olur mu, akraba, çocuğa hep gelin bakmış, zaten yufka yüreklidir pek bakar hastalara..

Hasan : Yine de geline bulaşmamış, Elif kızana bulaşmış ha?...

Baba : Öyle.

Hasan : Yavu, bak âretlik ne geliyo aklıma.

Baba : Ha söyle, söyle!

Hasan : A be dur, heyecanlanma, bakma ağzıma öyle... Nefes alayım...

Baba : Al, al.

Hasan : Bak şimdi ne derim senin gelinin eline bulaşmış bu irin, ee burada inek sağan herkesin eline bulaşıyor, yalan mı?

Baba : Doğru...

Hasan : Sonra senin gelin, hastalıklı bi insana dokunuyor ediyor, hastalanmıyor.

Baba : Tamam, tamam!

Hasan : Öyleyse, senin gelin ve de biz hepimiz, az çok geçiriyoruz bu hastalığı.

Baba : Anlamadım.

Hasan : Yani ineklerden bize geçiyor, elimizdeki çatlaklardan falan, içimize işliyor, vücudumuz alışıyor, alışınca da bi da hastalık bulaşmıyor bize...

Baba : A be âhretlik yattı bu işe aklım. Ama biz öyle hastalanıp etmiyoruz ki...

Hasan : Az bi şey bulaşıyo bize, az bi şey öyle hastalandırmıyor da, vücuda dayanıklılık kazandırıyor belki...

Baba : Galiba çok doğru söylersin be ahretlik, bizim hatun demedi mi Hasan Dayıya danış, onun ilmi derindir diye...

Hasan : İyi ama, biz sebebini bulduk a be, çaresini değil...

Baba : O ohoo, sen de bu akıl varken, bu ilim, Hasan dayı, sen çaresini de bulursun! (güler)

Hasan : (Güler) Tanrı yardım ederse!.. (Dalgın, ses uzaktan gelir) Madem diyorum, az bi şey bulaşınca bu irin.. yani vücudumuza girince, hem hastalanmıyoruz ...Hem bir daha yakalanmıyoruz... Acaba biz, kendimiz, kendimize bulaştırsak... Bir yara açıp falan, ineklerden alıp da cerahati.....

K konuşmacı : «... Ve ceviz kabuğu içine doldurulmuş çiçek hastalığı aşısını, hangi damardan açılmasını isterlerse, o damarı bir iğne ile açıp ve iğnenin ucu kadar aşıyı buraya koyduktan sonra, yarayı bağlıyor.. üzerine bir ceviz kabuğu yapıştırıyorlar... Vatanımı çok sevdiğim için, aşının da oraya girmesini isterim...»

Penisilin

(Efekte : Estergon kalesi türküsü fondadır.)

Erkek konuşmacı : Yıl, 1543! Osmanlı İmparatorluğu'nun en şaşaalı zamanı. Nisan'nı 23'ü, bir devre ismini veren Padişah Kanûni Sultan Süleyman, Batı seferine çıkmada... O günlerde dünyanın en büyük şehirlerinden biri olan Edirne'de, erkekler yollara düşmüş, çoluk - çocuk ağaçların üstüne tünemiş, kadınlar kafeslerin ardında... Büyük, saygı dolu bir heyecan dalgası bütün kenti sarmakta: «**Orduy-u Hümayun**» geçit resmi yapıyor. Bu, görkemli ve vakûr bir gösteriştir.

Kadın konuşmacı : Resmi geçit'i seyretmek için İstanbul'dan gelmiş olan yabancı diplomat ve tacirleri en çok şaşırtan ise, orduya ve halka tamamen hâkim olan mutlak sessizlik. Atların nal sesleri bile sanki duyulmuyor. İşitilen tek şey; mehterin çaldığı cenk havaları... Merasimden sonra, ordunun yaşlı hekim başısı, yardımcısını çağırıyor,

(Geçiş müziği)

Hekim Başı : Gördüm ki, peynir tenekeleri yalnız beş katıra yüklenmiş, en az on demiştim.

Yardımcı : Öyle buyurmuştunuz, fakat efendim kime küflü peynir diye baş vursak bizimle eğlenir. Padişahımız efendimiz, ordusunun karnını küflü peynirle mi doyuruyor diye, yüzümüze karşı gülecek olurlar.

Hekim Baş : Fesüphanallah! Fesüphanallah... Akçesini tam sayıp almıyor muyuz, sonrası kime ne, ister yer, ister atarız.

Yardımcı : Pek doğru söylersiniz efendim, akçesini tam sayıyoruz, hattâ fazla bedel bile ödediğimiz oluyor, yine de bulmak kabil olmadı.

Hekim Baş : Tez adamlar sal kentin içine, köylere, ne kadar küflü peynir bulurlarsa alsınlar.

Yardımcı : .....

Hekim Baş : Ne beklersin?

Yardımcı : Kusurumu bağışlarsanız bir sualim var.

Hekim Baş : Ee sor bakalım.

Yardımcı : Yanınıza bu seferde katıldım, usûl ve adabını bilmem; alacağım tabiî.. Ancak bir haftadır kafamı yoruyor, gece gündüz aklımda...

Hekim Baş : Neymiş bu aklını yoran?

Yardımcı : Küflü peynir efendim, küflü peynir, acep ne gibi bir lüzumu ola?

Hekim Baş : Haa, doğru ya doğru! Sen yeni katıldın aramıza, usûllerimizi bilmezsin. Küflü peynirin ne lüzumu ola? Haa (Güler) Çok lüzumu var, çook! Devâdır o, pek çok askerin yarasını onunla iyileştirdim. Peynirle değil tabii, peynirin küfü ile Allah'ın ne hikmetidir bilinmez, küfün içine öyle bir

devâ koymuş ki... yaralara iyi gelir. Ateşi düşürür.

Yardımcı : Hikmetinden sual olunmaz.

Hekim Baş : Öyle, şimdi koş bakalım, kente, köye haber sal, en azından on katıra yüklemeliyiz tenekeleri.

Yardımcı : Hemen efendim, şimdi.

(Geçiş müziği)

E. konuşmacı : Yıl 1928, bu kez Edirne'de değil Londra'dayız. Kahramanımız Kanuni Sultan Süleyman'nın ismi unutulmuş hekim başısı değil. Gayretli bir tıp adamı; Aleksandır Fleming, Sen Mery Hastahanesinde çalışıyor, bakterioloji ile uğraşıyor....

(Geçiş müziği)

Fleming : O kadar önemli bir haberim var ki karıcığım.

Karısı : (Sinirli) Zaten lâboratuvarında bir gece geçirdikten sonra, önemli bir haberle dönmediğini, hiç görmedim.

Fleming : Ah afedersin, şu dâvet değil mi, tamamen unutmuştum. Üzüldüm canım, gerçekten büyük bir hatâ. Nasıl da unutmuşum, anlamıyorum.

Karısı : Anlamayacak ne var, gayet basit, sevgili bakterilerin sana dâveti.. hattâ beni de unutturuyor!

Fleming : Böyle söyleme yavrucuğum, haksızlık ediyorsun. Unutmamak için defterime not bile almıştım, fakat olayı görünce.. o kadar şaşırdım, o kadar sevindim ki...

Karısı : (Alaylı) Nedir kuzum, bu çok şaşırtıcı, çok sevindirici olay?

Fleming : Geçen gün, sıtafilokok kültür kaplarından birinin, ağzını kapamayı unutmuşum, havadan küf kapmış, ne dikkatimi çekti biliyor musun, bu kapta, bakteri üremesi âni şekilde durmuştu. Garip fakat çok ilgi çekici bir olay.

Karısı : (İlgili) Eee sonra?

Fleming : Demek ki küfün salgısında bir hassa var, öyle bir hassa ki sitafilokok bakterilerinin çoğalmalarına durduruyor, bu hassa nedir? Önemli değil mi.

Karısı : Evet, evet gerçekten önemli, fakat emin misin?

Fleming : Eminim, ama görüyorsun, bu iş bana senin gitmek istediğin dâveti unutturdu.

Karısı : Oo ziyanı yok Aleksandır, ziyanı yok. Yalnız...

Fleming : Ne var?

Karısı : Sıtafilokok cinsi bakterilerin çoğalmasına engel olmak. yani.. Nasıl bir fayda sağlayacak?

Fleming : Şu anda kesin bir şey söyleyemem ancak bunlar insan vücudunda çeşitli iltihaplı hastalıklar meydana getiren bakterilerdir. Eğer benim küf, bunların üremesine mani olacaksa...

Karısı : İltihaplanmaya mani olacaksa, bir çok hastalık için şifa bulunacak demektir.

Fleming : Oo sevgilim, çok ileriyi görüyorsun! Daha pek çok tecrübe gerek.

Karısı : Aleksandır... Bir şey geliyor aklıma, fakat çıkaramıyorum.

Fleming : Nasıl bir şey?

Karısı : Çok eskiden okuduğum bir şey, hay Tanrım!..

Fleming : Yine tarih mi yoksa?

Karısı : Tarih, pek tabii tarih! Senin bakterilerin, benim de tarihim var, biliyorsun.

Fleming : Peki ama tarihle, benim yeni keşfimin ne ilgisi olabilir?

Karısı : Ben de onu düşünüyorum, küfle ilgili bir şey okumuştum, mutlak okumuştum.

Fleming : Lütfen hatırlamaya çalış, benim için çok önemli bir şey olabilir.

Karısı : Şey.. bu şey.. yaralılara, yaraya tatbik edilebilir mi?

Fleming : Mümkün, yaraların iltihaplanmasını önler sanırım.

Karısı : Evet... Evet, tabî ya, tabi, hatırladım.

Fleming : Nedir, ne?

Karısı : Osmanlı tarihi! Büyük Sultan Kanuni'nin zamanında, katıldıkları savaşlara, küflü peynirlerle giderlermiş. İyi hatırlıyorum, biraz alaylı bir dil kullanılmıştı, Türkler'in hurafelere inandıklarını, peynirin, küfünden çare aradıkları filân yazılmıştı. Türlü kocakarı ilâçlarının bahsi geçiyordu.

Fleming : Hangi kitapta?

Karısı : Bilmem ki hangisi, gençliğimden beri o kadar çok tarih kitabı okudum ki..

Fleming : Bir tuhaf oldum, demek benim keşfim, daha önce bilinen ve tecrübe edilen bir şeyi, yeniden bulmak gibi..

Karısı : Fakat Aleksandır, sadece Osmanlılar kullanmışlar savaşlarında, dünyaya hediye edilmiş bir buluş değil, oysa senin çalışman böyle olmayacak.

Fleming : Evet benim çalışmam, müspet netice verirse, ki şimdi kesinlikle inanıyorum vere-

ceğine, madem Türkler kullanmışlar, değil mi kim bulmuş acaba? İsmi biliniyor mu?... Neyse o zat bu işin tecrübesini yaptığına göre, demek doğru yoldayım ve başaracağım.

Karısı : Tabii başaracaksın Aleksandır, o, ilim alanında belki bir adsız kahraman, sen ise meşhur olacaksın, insanlığa ikinci kez hediye edeceksin bu buluşu, küfün önemini.

(Efekt : Fonda Estergon Kalesi türküsü)

Hekim Başı : (Gülerek) Çok lüzumu var, çook! Devâdır o, pek çok askerin yarasını onunla iyleştirdim, peynirle değil, peynirin küfü ile....

Yapağı

Erkek konuşmacı : Asırların gerisinden Bilge Kağan, bize şöyle sesleniyor sevgili dinleyiciler, «Ey Türk! Düşmanın tatlı sözlerine, hediyelerine kanacak olursan, bir gün mahvolursun.»

Kadın konuşmacı : Bu mahvoluş, Büyük Hun İmparatorluğunda kendini gösterdi. Büyük Hun İmparatorluğu?... Bir zamanların Orta Asya'sı, işte burada yaşayan atlılar vardı; yiğit delikanlılar, kumru bakışlı, arslan yeleli kızlar... Onların adı Hun'du. Gök Tanrı'ya inanırlar, ak köpükler gibi çoşup, göğe uzanırlardı. Fakat hile bilmez, dürüst karakterleri Hunlar'ı, düşmanın güleryüzüne, armağanlarına, hiylelerine çabuk kandırdı. Hun İmparatorluğu parçalandı, ve Kuzey Batı, Güney Doğu Hunlar diye ikiye ayrıldı. Bu iki milletdaş devlet arasında bitip tükenmeyen savaşlar oldu.. düşman gönlü huzur buldu. Nihayet Batı Hunlar dayanamadı, atlılar, batıya aktı...

K. konuşmacı :
«Sarsarak köprüleri
Devler geçti bu yollardan:
Dudaklarında Hun türküleri..
Tulgalı Başbuğlar
Ve rüzgârda
Bayrak, uğultular, tuğlar...»

K. konuşmacı : Ve işte bayraklar, uğultular, tuğlarla... Ve dalga dalga köpürüp, al kısraklarla, Türk ayağı Batı'ya ayak bastı. Başbuğları Attila'ydı...

(Geçiş müziği)

Attila : Görüyorsun ya kumandan, günlerdir yol aldık, karşımıza bir tek düşman çıkmadı. Nerde bu adamlar? Kuş olup göğe mi uçtular, yoksa solucan olup, toprağa mı gömüldüler.

Komutan : Gücümüze karşı koyacak ordu kalmadı Attila, düşman askeri çözüldü, şehirlerde halk bizi çiçeklerle, zafer şarkılarıyla karşıladı. Bir istilâ ordusu değil, kurtarıcıydık onlar için.

Attila : Doğrudur sözün kumandan, çok doğru. Halk kurtarıcı gibi karşıladı bizi. Çünkü iyi bilirler, Türkler'den onlara zarar gelmez, kötülük gelmez. Bilâkis yiğitlik bulaşır onlara da, insanca yaşamayı öğrenirler.

Komutan : Bunu dünya öğrendi Attila, dost düşman Türkler'i tanıdı artık.

Attila : Öyle kumandan, şimdilik ismimizi altınla yazarlar. Ancak şunu unutma, bu altına pas düşerse, çabuk çok çabuk yok ederler onu. Bizden öğrendikleri kendilerine kaldı, kendilerinin olur!.. İsmimizi anmazlar, yahut da çok kötü anarlar, meselâ barbar diyebilirler bizim için, anlıyorsun de-

ğil mi, uygarlığı kendilerine mal etmenin başka yolu yoktur, bizi karalamak. Öyle de yaparlar.

Kumandan : Fakat Türk ismi, dünya durdukça yaşayacaktır Attila.

Attila : Yaşayacaktır kumandan, fakat o altın isme pas düşürmemek gerek. Artık hedefimiz başkent kumandan, Roma!

(Geçiş müziği)

E. konuşmacı :

«Bir dünya doldu boşaldı..
Yazık ki adları, destanlardan
Masallara kaldı!
Sağa, sola, ileri...
Devler geçti bu yollardan,
Kaldı ayak izleri.»

Kumandan : Attila, bir haberci.

Attila : Neymiş?

Kumandan : Kötü haber, kötü...

Attila : (Sabırsız) Ne diyor?

Kumandan : Başkente varan iki yol da kuvvetli Roma birlikleri tarafından tutulmuş, bize geçmek için kala kala, uçsuz bucaksız bataklık kalmış Attila.

Attila : Gelen haberci kimdir, ondan emin misin?

Kumandan : Benim has adamlarımdan biri, tamamen eminim.

Attila : Yaa! Demek doğruyu söyler... Demek düşman bataklıkta boğmak ister bizi.

Kumandan : Belki de geçitlere varıp, iki ateş arasında kalmamızı diler.

Attila : Savaş bu, gayet tabii en iyi şekilde vurmaya çalışacaklar.

Kumandan : Şimdi ne yapacağız Attila?

Attila : Başkente ulaşacağız kumandan, bu muhakkak. Ama nasıl, düşüneceğim... Sen de bu arada erlerin arasına adam sal, bak bakalım bataklığı geçmek için bir yol bilirler mi?

Kumandan : İmkânsız bir şey.

Attila : Şimdiye kadar pek çok imkânsızın, imkânını bulduk kumandan.

Kumandan : Orası öyle, fakat bu....

Attila : Hiç farklı değil, bu da bir imkânsızlık, o kadar. Git dediğimi yap. Akıl akıldan üstündür, belki bir bilen vardır bu işi.

Kumandan : Peki Attila, araştıracağım.

(Geçiş müziği)

E. konuşmacı :

«Halâ nabızlar atıyor :
Şu çamlı, meşeli dağların
Altında devler yatıyor.
Yıllar yığın yığın o günden beri
Ne bir destan parçası,
Ne bir zafer kemeri!»

Kumandan : İşte bahsettiğim yiğit bu Attila.

Attila : Yaa, adın ne senin yiğit?

Emekö : Sanırım anam Emekö diye çağırırdı beni Başbuğum, sonra büyüyüp ad alacak bir yiğitlik yapamadım, beş ağam vardı, hepsi birer ad aldılar. Ben yollara düştüm ,adsız oldum.

Attila : Pekalâ adsız, belki bu savaşımızda, ad alacak bir yiğitliğin olur, adını ben koyarım.

Emekö : Emret başbuğum.

Attila : Bataklık geçilebilir demişsin. Bir bildiğin mi var, nasıl geçilir?

Emekö : Bildiğim, tecrübemden gelmedir Başbuğum. Sırtımda yükle, çok adam yemiş bir bataklığı geçtim, taa bizim oralarda.

Attila : Peki nasıl?

Emekö : Koyunlarım vardı, onları kırptım, yapağı serdim önüm sıra, yapağının üzerinden sırtımda yükle ben ve dahi kırpılmış koyunlarım rahatça geçtik.

Attila : Ya akıncılarım? Onlar da geçebilirler mi?

Emekö : Emret ben deneyim.

Attila : Fakat ya yapağı, atınla seni çekemezse, gömülürsen bataklığa?

Emekö : O zaman, geçmek için başka bir çare ararsınız Başbuğum.

Attila : Pekalâ adsız, dene bakalım.

(Geçiş müziği)

Sesler : Yaşa, adsız; hay koca adsız!.. Aferin, geçti bataklığı!. Yaşa be adsız!..

Kumandan : Başardı Attila, başardı.

Attila : Evet görüyorum, işte ad kazanacak bir yiğitlik bu kumandan, kol gücü değil, **amma kafa gücü,** koskoca orduya yol açan bir güç. Yolumuz açıldı Kumandan, düşman geçitlerde bekleyedursun, biz bataklığı geçip, arkadan sararız.

Kumandan : O'na isim verecek misin?

Attila : Evet O'na kardeşimin ismini vereceğim, Bileda, diyeceğim.

Kumandan : Bir adsız kahraman oldu ve kardeşinin ismini aldı, ne güzel!

E. konuşmacı :

«Sarsarak köprüleri
Devler geçti bu yollardan :
Dudaklarında Hun türküleri..
Fırtınalara armağan olsun
Göğüsler dolsun Hun
Türküleri!»

Biz
Sağsak

Kadın konuşmacı :

«Üç bıçak, üç çığlık, üç ölü çocuk
Ve bir yalçın dağın varılmazlığı
Kana katmış taşır uykusuz oluk
Düşman kinindeki durulmazlığı»

Erkek konuşmacı : Balkan Savaşı, 1912 yılının Sonbahar'ında başladı sevgili dinleyiciler... Müttefik düşman kuvvetleri, yüreklerinde tutuşan bir kin ateşi ile ve çoşku içinde taarruza geçtiler. Evet! Bu, önüne çıkanı kana bulayan bir kin seliydi... Kan, seller gibi akıyordu. Kan, bizden akıyordu!

K. konuşmacı : Osmanlı ordusu şaşılacak kadar gafil avlanmıştı. Ayrıca yüksek rütbeli subaylar arasında anlaşmazlık baş gösteriyor, yeni terhis edilmiş askeri, tekrar silâh altına almak işle-

mi de bir hayli vakit alıyordu. 23 Ekim'de, düşman, üstün kuvvetlerle Doğu Trakya'ya girdi.

E. konuşmacı : Bu sanki savaş değil, plânlı bir katliam hareketiydi. Çünkü düşman, şehir ve köylere dehşet saçıyordu... Ordu nerede? Devlet ne yapıyor?

K. konuşmacı : İşte bütün mesele bu sorularda çözülüyor, Devlet var, fakat son derece güçsüz, siyasî çekişmelerle yıpranmış. Hava orduya da tesir ediyor, üst rütbelerden, aşağı kademelere kadar çeşitli fikir ayrılıkları askerleri bölüyor. Aziz vatan toprakları elden giderken.. ne acı ki, bazı kimseler politika çıkarına takılmış yalnız kendi çıkarları peşinde. Ötede çoluk çocuk, kız kadın düşman avucunda tutsak, yanıp yakılmada.

E. konuşmacı :

«Bademgözlerini kısıp da öyle
Acı acı bakma, arım var kardaş!
Susma, «suçlusun» de, kız ağır söyle;
Ne cevabım ne sorum var, kardaş.»

K. konuşmacı : İşkencelere katliamlara, yangınlara nihayet toparlanan Türk ordusu cevap veriyor. Düşmanı 22 Kasım'da Çatalca hattında kesin olarak durduruyor... Ne çare, birbirinden güzel, birbirinden sevgili pek çok ilimiz işgal altında. Bugün sizlere o günlerin Edirne'sinden bahis açmak istiyoruz. Edirne, tutsak. Selimiye'ye Bulgar çizmesi ayak basmış. Halk çılgın bir öfkenin, kırılan gururun ıstırabı içinde, çaresiz.

E. konuşmacı : Edirne kalesini kahramanca müdafaa ettikten sonra, birliklerimizin çoğu telef olmuş, bir kısım asker geri çekilmiş. Geride kalan; yaralılar. Bazı evlerde saklanıyorlar. Bu evler onlar için hem sığnak, hem hastahane. Doktor Meh-

met Ali Bey'in evi de öyle. Selâmlığı boşaltmışlar, evdekiler yetmemiş, konu komşudan yatak almışlar. Yaralılar, yere serilen şilteler üzerinde yatıyor. Evin hanımı, kızları da faaliyet içinde.

K. konuşmacı : İki kızın özene bezene işledikleri çeyizlik çarşaflar, yol yol kesilip sargı bezi oluyor. Bir zamanlar düğün çorbası pişirilen kazanlarda, bu bezler kaynatılıp, mikroptan arıtılıyor. Evin hanımı ile büyük kız daha ziyade bu işlerle meşgul olurken, küçük kız Zehra yaralılar arasında dolaşıyor, babasına yardım ediyor, askerlerin mektuplarını yazıyor, onlara gelenleri okuyor...

(Geçiş müziği)

(Efekt : **Arada sırada inlemeler**)

Mehmet : (İztırap içindedir) Zehra bacı! ohh anam, ohh... Bacım şu mektubu okur musun bana, zahmet olacak amma... Anamdan olmalı.

Zehra : Okurum ağam, niye zahmet olacakmış, nerede?

Mehmet : Yastığın altında... şurada, çekiver, hah o işte.

Zehra : Evet annenden geliyor, o yazdığımız mektuba karşılık olacak.

Mehmet : Bi okuyuver bacı.

Zehra : (Kâğıt hışırtısı) Oğlum Mehmet, evvelâ selâm ederim. Mektubunu yazan bacına da selam ederim. Yattığın evde sana bakan doktor beye de selâm ederim. Oğlum Mehmet, muharebede yaralandığını yazmışsın, ağrından sızından şikâyet eder olmuşsun. A oğul, ben seni savaşa yaralanasın diye salmadım. Mektubunu okuyan Kadir ağanın karşısında yüzüm yere geçti. Başımı kaldıramadım. Ben seni askere uğurlarken, Tanrı'nın

verdiği can emanetini, vatanın uğruna adayasın istedim. Edirne'yi düşmana vermişsiniz de, sen yarandan berenden sızlanır olmuşsun! Edirne'nin acısını duymazsın da, kendi acını mı duyarsın oğul? Öyle yazmağa edep etmez misin?

Mehmet : (İçini çeker)

Zehra : Devam edeyim mi ağam?

Mehmet : Oku bacı, oku... Siz de dinleyin kardaşlar, ak saçlı anacığım benden, öz oğlundan utanmış! Ahh, ah. Beni rezil edip komuş.. yedi kat yerin dibine geçirmiş. Duydunuz mu arkadaşlar, Edirne'nin acısını duymazsın da kendi acından mı şikâyetlenirsin, diyor. Doğru söylüyor be, doğru söylüyor. (İçini çeker) Edirne'yi unuttuk, can derdine düştük. Aslında beni rezil eden anam değil, ben kendi kendimi rezil etmişim de...

Zehra : Tasalanma ağam, tasalanma. Zaten ateş içindesin. Bah Mehmet ağam, duyduğun acı, yalnız yaralarının acısı mı, Edirne bu hâle düşmeseydi, bunca duyar mıydın bu sızıyı. İkisi karıştı birbirine, iki acı.

Mehmet : (Bitkin) Bilmem, öyle mi bacı, doğruyu mu söylersin? Yoksa.. yoksa beni teselli etmek mi istersin? Off, off, küçücük kızsın ama aklın büyük.

Zehra : Aklım büyük mü bilmem ya, doğru söylerim ağam, çünkü yalnız sende görmedim bu acıyı, hepiniz bütün ağalar, kendilerinden çok Edirne için kıvranırlar. Bak bir kaç satır daha var, okuyayım dinle, «Oğlum Mehmet, evimin dayağı, gönlümün muradı idin, utandırdın beni... Edirne gitti diye duyduğum zaman oğul, sandım ki düşman senin üzerinden geçti. Çünkü Mehmet'im sağken, dedim, düşman girebilmez Edirne'ye. İçime

taş gibi bir ağırlık çöktü, göz yaşı dökemedim, kalakaldım. Sonra dedim ki, Tanrı şehitlik nasip etmiş oğluma, şehit babasına kavuşmasını nasip etmiş, kalk kadın, yâsinini oku! Sonra mektubun geldi... Oğul madem ki hayattasın, şükürler olsun, duam ki, yaraların bir an önce şifa bulsun, yine askerin içine karış, Edirne'yi kurtarmadan dönme kasabaya. Sana, ana nasihatim budur.»... Bu kadar, cevap verelim mi Mehmet ağa?

Mehmet : (Bitkin) Ne cevabı be bacım ne cevabı?

Zehra : (Düşünceli) Doğru cevabı yok bunun... Belki de var. Var; Edirne'nin kurtuluşu, bu müjde.

Mehmet : Yahut da...

Zehra : Ağa, ağam kurtuluş müjdesini sen vereceksin anana, şehit haberin gitmeyecek, sakın!

Selim : Sen erden de ersin be Zehra bacı, küçükmüşsün, çocukmuşsun ne çıkar, bir yüreğin var ki hepimize bedel.

Zehra : Aman be Selim ağa, utandırma beni. Yaşım ne başım ne, ar ederim sizlerle ölçülmeğe.

Selim : On üçünde var mısın Zehra?

Zehra : Bu yıl on dördümü dolduracağım.

Selim : Vay vay, gelinlik kızmışsın da, haberimiz yokmuş!

Zehra : Eğlenme benimle Selim ağa, savaş zamanı hiç gelinlik kız olur mu?

Mehmet : Ya ne olur Zehra bacım?...

Zehra : (Düşünceli) Ne mi olur?... Şey ... İşte böyle benim gibi olur, erlerin bacısı olur, onların yaralarını sarar, mektuplarını okur... Hattâ tüfeği omuzladığı gibi...

Selim : Silâh kullanmayı bilir misin?

Zehra : (Güvenle) Evelallah uçan kuşu vururum! Anam bana çeyiz işletti ya, babam da silâh verdi elime, bağda... at üstünde.. Neyse. Hepsi işte bugünler içinmiş.

Mehmet : (Bitkin) Aferin bacı, sen anama lâyık bir kızmışsın.. o da ata biner, silâh kullanır... Ama ben... Gördün a, anama lâyık oğul olabilmedim.

Zehra : O nasıl söz Mehmet ağa! Şu sargını değiştirelim, bak kan bezin üstüne çıkmış.

Mehmet : Boş verr, geberip gitsem daha iyi of! of!

Selim : Bak hele, bak hele burda şilte üstünde murdar gebermek istersin, düşmana karşı çıkıp şehit olacağına.

Zehra : Böyle deme Selim ağa, bak ateş içinde, sayıklıyor, gözleri kapanıyor, kendinden geçti garip.

E. konuşmacı : Zehra'nın sesi bir sükût getirdi odaya. Sıkıntılı, ümitsiz bir sükût. kinin taşması, çaresizliğin burukluğu:

«Umudun bıçağı paslanmış kinden
Ne kına oturur, ne çıkar kından
Nice ki, zaman çift kapılı zindan
Yarınlar kilitli, dünler kilitli.»

(Geçiş müziği)

K. konuşmacı : Zehra, Mehmet ağasının sargısını değiştiredursun, Selim şöyle bir çevresine bakındı, yaralılar ...yaralılar, gözler kapalı, dudaklar kilitli, birden kendini tutamadı, taştı:

Selim : Aman be Zehra bacı, bir de Edirne'nin kurtuluş müjdesinden bahsedersin. Kiminle olacak bu kurtuluş? Bizimle, mi ha? Şu hale bak, şu

hale... Kiminin gözü yok, kiminin bacağı, kolu, hepimiz sakatız... Hepimiz. Edirne gitmiş, (acı acı güler) bütün memleket gidecek elden, ordu mu kaldı, devlet mi var? Ha?!!!

Zehra : (Çok kızgın) Sen ne diyorsun be Selim ağa, utan! Eğer biz varsak, sen, ben, onlar, biz! Varsak, **sağsak halâ, devlet de var, ordu da var demektir.** Tutsağız şimdi, fakat geçicidir bu, çünkü biz yaşıyoruz, anladın mı Selim ağa, **biz yaşıyoruz, Devlet de yaşıyacak, kurtulacak birgün Edirne..**

(Geçiş müziği)

E. konuşmacı : Ve Zehra'nın dediği oldu, bir iki ay sonra, kahraman Türk Ordusu, Edirne'ye girdi... 21 Temmuz 1913, o gün kurtuldu Edirne, düşmandan temizlendi. Zehra'nın baktığı yaralılardan bir çoğu vardı kurtuluş ordusu içinde, Mehmet de vardı, Selim de....

«Allahın seçtiği kurtulmuş millet
Güneşten başını göklere yükselt
Avlanır kim sana atarsa kement
Ezel kuşatılmaz, çevrilmez ebet.»

Aziziye

Erkek konuşmacı :

«Bir şimşek çakıyor, yine bir şimşek
Çakıyor Erzurum tabyalarından
Dizilmiş dâneler, nineler tek tek
Bakıyor Erzurum tabyalarından»

Kadın konuşmacı : 1877 - 78 savaşında, Ruslar, Doğu Anadolu cephesinde hızla ilerliyordu. Gerçi Türk Kuvvetlerinin komutanı Ahmet Muhtar Paşa, bir kaç muharebede başarı sağlamıştı. Ancak ordumuzun büyük gücü Tuna boylarındaki savaşa katıldığı için burada zayıftık. Ve maalesef düşman, doğunun kalesi olan güzel Erzurum'un pek yakınlarına kadar ilerledi.

E. konuşmacı : 3 Kasım sabahı, Kop Dağı'na çıkan Ahmet Muhtar Paşa, feci gerçekle karşılaştı. Düşmanla, Erzurum arasında perde vazifesini gören Aziziye tabyalarından ikisi susmuş, yalnız birinden ses gelmekte....

(Geçiş müziği)

(Efekt : Çok uzaktan gelen silâh sesleri, konuşma boyunca devam eder.)

Paşa : Dürbünü ver Kâzım Bey.

Kâzım : Buyurun Paşam.

Paşa : (Büyük bir üzüntü ile) Eveeet... Eveeet... Maalesef!... Birinci ve üçüncü tabyalar telef olmuş.... Düşman tamamen duruma hâkim.

Kâzım : Felâket! Büyük felâket.

Paşa : İkinci tabyada da savunma zayıf. Kâzım, Kâzım düşmanın hedefi artık burası, Kop Dağı, sonra da Erzurum! Erzurum elden gidiyor Kâzım.

Kâzım : Efendim, sabaha karşı Erzurum Kaymakamı Bahri Bey'in yolladığını söyleyen bir çocuk geldi, sizi görmek istedi.

Paşa : Niçin derhal yanıma getirmediniz, niçin?

Kâzım : Gençti, çok yorulmuştu, bayıldı hemen. Sıhhiyeye teslim ettim, sonra heyecandan unutmuşum.

Paşa : Tez getirin onu bana.

(Geçiş müziği)

Paşa : Bahri Bey'in yolladığı çocuk sen misin?

Fatma : Evet efendim.

Paşa : Hımmm, söyle bakayım sen oğlan mısın, yoksa kız mısın?

Fatma : .....

Paşa : Kaldır başını, doğru söyle.

Fatma : Kız olmuşum, erkek olmuşum ne farkeder paşam, buraya bir vazife ile geldim.

Paşa : Yaa! İsmin nedir?

Fatma : Fatma efendim.

Paşa : (kendi kendine söylenir gibi) Bahri Beyin buraya bir kız çocuğu göndermesi, garip.

Fatma : Çocuk değilim paşam, on yedi yaşındayım. On yıldır da Bahri Babanın yanındayım, ata binişime, silâh kullanışıma güvenir, ağzımın sıkılığına güvenir. Düşman eline düşersem, fazla kuşkulanmasınlar diye beni gönderdi.

Paşa : Mektup nerede?

Fatma : Mektup yazmadı efendim, düşman içine düşersem...

Paşa : Eee, peki?

Fatma : İşte bu yüzük paşam, babam onu tanıdığınızı ve benden şüpelenmiyeceğinizi söyledi.

Paşa : Hımm, evet tanıyorum. Söyle bakalım şimdi.

Fatma : Efendim, top sesleri şehirden duyulmaya başladı, halk panik içinde, ne yapacağını bilmez durumda, Bahri babam, vaziyete hâkim olamıyor. Sizden emir bekliyor. Emrinizi ben ileteceğim ona, müsade ederseniz.

Paşa : (Öfkeli) Halk ne yapacağını bilmez durumda mı? Bilmez durumda mı?!.. Fesüphanallah! Ne yapacaklar? Düşman gelmiş burunlarına dayanmış, onlar daha düşünürler! Tez herkes silâhlansın, kadın erkek demeden, eli silâh tutan herkes tabyalara doğru, Aziziye'ye doğru koşsunlar, anladın mı çocuk?

Fatma : Anladım efendim, ancak şehirde pek silâh kalmadı.

Paşa : Sopa da mı yok, bıçak da mı yok? Kazma da mı yok, haa?!..

Fatma : Emredersiniz paşam.

Paşa : Dur, at değiştir. Bahri Bey, Kaptan Mehmet paşayı bulsun, o da toparlar halkı, ben de

geleceğim. Müezzinler camilerden seslensinler, böylece haber ulaştır Bahri Beye. Koştur atını, yine bayılıp etme, ha! Haydi tez yola düş.

Fatma : Emredersiniz paşam.

(Efekt : Koşan bir atın nal sesleri)

Paşa : Şu hale bak Kâzım, bir kız çocuğundan medet umacak duruma düştük!

Kâzım : Milletimizin kızı da, erkeği de, çocuğu da bir paşam, hepsinde ayni vatanseverlik, ayni mertlik.

Paşa : Eyvah, düşman ikinci tabyaya da giriyor, Tanrım, Erzurum'u kurtarabilsek, (bağırır) topçuu...

(Geçiş müziği)

Müezzin : (Bağırmaktadır) Ey ahali.. duyduk duymadık demeyin, eli silâh tutan herkes Kars kapısına.... Aziziye'ye hücuma geçeceğiz... Ey ahali, duyduk duymadık demeyin, Kars kapısına.... Erler, kadınlar silâhlarınızı, sopalarınızı alın koşun... Ey ahali düşman Erzurum kapılarına dayandı, vatan müdafasına koşun....

E. konuşmacı :

«Yediden yetmişe, tek vücut tek can
Erzurum bir tabya, Erzurum vatan.
Taptaze bir yara, bir yara gibi o kan,
Akıyor Erzurum tabyalarından...»

K. konuşmacı :

«Ahmet Muhtar Paşam! Al bizi yürüt,
Küffarın göğsünü yeniden kurut!
Dün, bugün misâli, hâlâ kan barut,
Kokuyor Erzurum tabyalarından...»

Müezzin : (Bağırmaktadır) Ey ahali, duyduk duymadık demeyin düşman Erzurum'a geliyor....

Erzurum halkı, er, kadın koşun... Koşun vatan müdafaasına...

E. konuşmacı : Yalnız silâhlar, sopalarla mı? Eline bir kazma, bir çapa, bir kürek almış bütün Erzurum halkı; şurada bir ihtiyar, orda bir çocuk, altmışlık nine! On sekizlik gelin, Erzurum halkı, yanyana, omuz omuza Kars Kapısı'ndan çıkıyorlar!

K. konuşmacı : İşte Ahmet Muhtar Paşa, kılıcını çekmiş, en önde! Erzurum ayakta, Erzurum coşku içinde!... Askerin içinde kızlar, albaylar, binbaşılarla, çocuklar yanyana! Bir yanda Nene Hatun bağırmakta, öbür yanda Fatma, bizim Fatma!

E. konuşmacı : Erzurum koşuyor!... Erzurum şahlanıyor!.....

(Efekt : Allah allah sesleri)

K. konuşmacı : Renkler ve seslerle bir çığ düşüyor düşman içine, Aziziye tabyalarına:

«Dadaşım artık ha ateş, ha kar,
Burada savaşın adı, «Kanlı bar»
Ovaya sis değil, Mücahit ruhlar
Çöküyor, Erzurum tabyalarından»

Paşa : (Bağırmaktadır) Haydi Erzurumlular, haydi arslanlarım koşun... Ateş, Ateş... Asker! Süngüü tak!.... Koman yiğitlerim, vurun ha, vurun ha!

Kâzım : İki numaralı topçu sustu.

Paşa : Ben bakarım.

Kâzım : Paşam!

Paşa : Şimdi paşanın sırası mı, süngülülerin önüne düş.

(Geçiş müziği)

K. konuşmacı : Akşama doğru, Rus ordusu cesetlerini bırakarak kaçmaya başladı.. Aziziye tabyalarını, zaferin ak bulutu sarıyordu... İki numaralı topun başında, hâlâ Ahmet Muhtar Paşa.

Paşa : Düşman kaçıyor, artık kolay kolay geri dönemez. Halkı durdurun, yaralıları toplayın.

Kâzım : Paşam!

Paşa : Ha sen misin Kâzım, yaşıyorsun! Tanrı'ya şükür! Seni kaybettim bir ara.

Kâzım : Siz topa geçerken, beni süngülülerin başına yollamıştınız.

Paşa : Hatırlıyorum elbet! Burada topu ateşlerken de, gözüm üstünüzde değil miydi sanki! Son bir saat içinde seni göremedim, şehit düştün sandım, neyse, şükür.

Kâzım : Ben şehit olmadım paşam, ama çocuk!

Paşa : Ne çocuğu? Her yan çoluk çocuk doluydu, sanki bütün Erzurum'u gördüm.

Kâzım : Bizim çocuk paşam, haberci kız.

Paşa : Eee?

Kâzım : O şehit olmuş paşam. Bir ara askerin içinde silâh atarken görmüştüm, şimdi yanımıza gelirken....

Paşa : (Çok üzgün) Eyvahh! Vah çocuk! Vah kız!.... Vah kara kız! (içini çeker) Adı neydi kuzum?

Kâzım : Ayşe mi, Fatma mı, öyle bir şey!

Paşa : O, işte bir kahramandı Kâzım.. Adını unuttuk ama, Aziziye'nin kahramanıydı o kız! Halka bizden haber ulaştırdı, emrimizi iletti, Tanrı rahmet eylesin.

Kâzım : Vatan sağolsun Paşam, Erzurum kurtuldu ya, onun isteği de buydu.

Fedakârlık

Erkek konuşmacı :

«O zaferler getiren atların
Nalları altındanmış.
Gidişleri akına,
Gelişleri akındanmış.
Yolları eline dolayan
Beldeler ülkeler avlıyan
Süvariler varmış ki
Oğuz, Bilge, Süleymanmış.»

Kadın konuşmacı : Sevgili dinleyiciler, bugün izlere büyük bir Türk İmparatorluğu'ndan bahis çmak isteriz. Sultan Babür'ün, Hint Yarımadasın-a kurduğu Babür İmparatorluğu, ki hâkimiyeti ört yüz yıl devam etmiştir... Sultan Babür, bir andan fütuhatla uğraşırken, öte yandan bu güel yarımadayı zenginleştirmek, güzelleştirmek, nu zamanın medeniyet seviyesinin en yüksek taakasına ulaştırmak için, durmadan imar ediyor-

du. Yaptırdığı yollar, kurduğu köprüler, yükselttiği saraylar, inşa ettirdiği hamamlar, vücuda getirdiği bahçeler, devrin benzeri olmayan birer sanat şahaserleriydi.

E. Konuşmacı : Babür Sultan, usta bir kumandan, iyi bir siyaset adamı, kudretli bir şair, ehliyetli bir idareciydi. Ehliyete önem verir, iyi ve kudretli adam seçmekte büyük bir isabet gösterirdi... Çevresinde bilim adamları ve değerli kumandanlar yetiştirmiştir. Biz size, bu değerli kumandanlardan birinin Bayram Han'ın ve onun samimi arkadaşının hikâyesini sunmak istiyoruz. Bu silâh arkadaşının ismine, Kâsım diyelim.

K. konuşmacı : Babür sultan, yalnız Hindistan'ı fethetmekle kalmıyor, bu arada Kuzey'deki Afganlılarla da mücadele ediyordu. İşte bu savaşlardan birinin kumandanı Bayram Han'dı... Muharebe çetin geçti, bir öğle vakti kızgın güneşin altında Afgan ordusu kaçar, Bayram Han kovalarken, arkadan taze güçlerin saldırısına uğradılar... Akşama doğru, Türk ordusu dağıldı, Bayram Har ve Kâsım Bey esir düştüler.

E. konuşmacı : Düşman önce Bayram Han'ı esir değil misafir muamelesi yaptı. Kâsım Bey, zindanda otururken, Bayram Han; düşman komutanının ziyafet sofrasında ağırlanıyordu.

(Geçiş müziği)

D. Kom. : Bayram Han, sizi soframda ağırlamak bana şeref ve zevk veriyor.

Bayram : O zevki ben tatmak isterdim kumandan.

D. Kom. : Talih garip bir kuştur Bayram Har ne zaman, kimin başına konacağı belli olmaz.

Bayram : Evet, garip bir kuş! Tanrı'ya şükür ki, konduğu yerde sebat etmiyor, sık sık yer değiştiriyor.

D. Kom. : Bayram Han şaka etmekten pek hoşlanıyorlar galiba, (el çırpar) içkiler, içkiler dağıtılsın.

Bayram : Müsadelerinizle içki içmiyeceğim, komutan.

D. Kom. : Dinî yasaklarınıza bu kadar dikkat ettiğinizi bilmiyordum.

Bayram : Eğer dinim yasak etmeseydi, yine yanınızda içki içmezdim komutan.

D. Kom. : Niçin?

Bayram : Düşmanımın karşısında ayık kalmayı tercih ederim.

D. Kom. : (Gülmeye çalışır) Fakat biz sizi düşman değil, bir misafir kabul ediyoruz Bayram Han.

Bayram : O halde en iyi arkadaşım niçin zindanda? O halde ben niçin şimdi elimi kolumu sallayarak buradan çıkıp, kendi ülkeme doğru at sürmüyorum.

D. Kom. : Ooo, sizi ağırlamak şerefinden bizi mahrum etmek mi istiyorsunuz Bayram Han, sakın, sakın böyle bir şey düşünmeyin. Arkadaşınıza gelince... sanırım o bir kumandan değil, sadece bir askerdir ve şüphesiz ki yeri benim sofram olamaz!

Bayram : Evet Kâsım Bey, sadece bir erdir fakat emin olunuz ki komutan, sizin sofranızı süsleyen şu beylerden çok daha cesur, çok daha mert tir.

D. Kom. : Evet anlıyorum siz şakadan hoşlanıyorsunuz Bayram Han, yalnız şunu unutmama-

nızı rica ederim, karşınızdakiler şakadan hoşlanmıyabilirler.

Bayram : Şaka etmiyorum komutan ve karşımdakilerin de düşmanım olduklarını unutmuyorum.

D. Kom. : Size karşı gösterilen bunca nezakete rağmen, bize hâlâ düşmanca hisler beslemenizden rahatsız oluyoruz Bayram Han.

Bayram : Müteessirim komutan, bu nezaket samimi de olsa, hislerimi değiştiremezdi sanırım.

D. Kom. : Bayram Han! Soframa kabul ettiğim bir esirimin bu kadar küstahlaşmasını kabul edemem.

Bayram : Görüyorsunuz ya, misafirlikten, esirliğe pek çabuk geçiyorum.

D. Kom : Fakat... Bu muameleye siz zorladınız beni.

Bayram : Böylesi daha iyi, daha dürüst komutan. Karşıma geçip sahte nezaketle beni ağırlamanız yerine, arkadaşımın yanına zindana göndermenizi tercih ederim. Ben bir savaş tutsağıyım, lâyık olduğum muameleyi görmem gerek.

D. Kom : Siz bir çılgınsınız... Çılgınsınız Bayram Han, ömrünüzün sonuna kadar güzel bir köşkte vakit geçirmek varken, zindanlarda çürümeyi ve orada gebermeyi tercih ettiğinizi söylüyorsunuz.

Bayram : Kim demiş? Ömrümün sonuna kadar zindanda çürümek ve orada gebermek ha, (güler) o kadar değil komutan, o kadar değil, Bir gün bu şehre atımın üzerinde ve muzaffer olarak gireceğimi biliyorum...

D. Kom. : Çok şey biliyorsunuz!

Bayram : Bakın, eğer isterseniz o köşkü ben size hediye edebilirim, benim için tahâyyül ettiği-

niz köşkte, siz, istediğiniz kadar, ömrünüz boyunca ağırlanabilirsiniz.

D. Kom. : (Çok öfkeli) Artık bu kadar küstahlığa tahammül edemem! Hayır edemem! Kendi yerinizi kendiniz seçtiniz Bayram Han! Nöbetçiler!.....

(Geçiş müziği)

Kâsım : Size gösterilen bu itibardan sonra, buraya niçin atıldınız Bayram Han, anlayamadım.

Bayram : Kendim istedim Kâsım, özellikle tahrik ettim onları.

Kâsım : Fakat niçin?

Bayram : İki sebebi var, biri senin yanında olmak, savaşta kaderini paylaştığım arkadaşımın, tutsaklık çekişini de paylaşmak, ikincisi ise, kaçabilmek, beraberce kaçabilmek imkânını bulmak.

Kâsım : Bayram Han, benim için kendini feda etmişsiniz, keşke şehit olsaydım da gözlerim sizi burada görmeseydi.

Bayram : Kaçacağız Kâsım, buradan kaçacağız elbet.

Kâsım : Oradan kaçmak sizin için daha kolay olurdu.

Bayram : Hayır Kâsım, bazen altın parmaklıklar, demir parmaklıklardan daha sert, daha utanç verici oluyor. Hem orda mümkün olsa bile, seni bırakamazdım Kâsım.

Kâsım : Size minnettarım fakat bunu ifade edecek kelime bulamıyorum.

Bayram : Sakın, sakın Kâsım! Böyle şeyler söyleme, sen bir askersin ve benim en yakın dostumsun.

Kâsım : O halde Bayram Han, nasıl kaçabileceğimizi düşünelim... Ben şu tepedeki pencereye

çıkmayı başardım, duvarlar o kadar rutubetli ki, taşlar arasında oyuklar meydana gemiş, merdiven gibi onlara basa basa çıktım. Demir parmaklıklar sağlam, çok sağlam.

Bayram : Ben senin kadar güçlü kuvvetli değilim, belki parmaklıkları sökemem amma, sen Kâsım, sen de sökemez misin?

Kâsım : Belki sökebilirim Bayram Han, ancak pencere uçuruma bakıyor, düşündüm, fakat atlamam mümkün değil gibi geldi.

Bayram : İkimiz olunca, Kâsım, ikimiz bir şeyler yapamaz mıyız?

Kâsım : Sanmam Bayram Han, dik, kayalık ve dibi seçilmeyen bir uçurum.

Bayram : O halde zindancıyla anlaşmak gerekecek.

Kâsım : Zindancı kolay sanırım, şu elimdeki yüzük onu halleder, para için yapmıyacakları şey yoktur bu adamların, fakat koridorlardaki nöbetçilerden nasıl kurtulacağız?

Bayram : Beni getirirlerken dikkat ettim, bizim kapıya sapmadan, hemen sağda bir kapı daha var, paslanmış koca bir demir kapı, sanırım dışarı açılıyor, işte sen gücünle onu oynatabilirsen...

Kâsım : O halde önce zindancıdan o kapının dışarı açılıp açılmadığını öğrenelim, sonrası kolay Bayram Han, evelallah şöyle bir yüklendim mi, açamayacağım demir kapı olabilmez.

Bayram : Biraz sabredelim, günler geçsin, kaderimize razı olduğumuz sansınlar, şu nöbetçiler de gevşesin azıcık.

Kâsım : Haklısınız, ah bir....

Bayram : Şıışt, ayak sesleri, uyuklar gibi yap.

(Geçiş müziği)

K. konuşmacı : Günler ağır ağır geçti... Afganlı Komutan, her an Bayram Han'ın kendisini görmek isteyeceğini, özür dileyeceğini umuyor fakat böyle bir şey olmuyordu. Zindandan aldığı haberler, iki esirin de devamlı uyukladıkları, kendi aralarında bile hiç konuşmadıklarıydı. Komutan, bunun bir tuzak olabileceğini düşünemiyecek kadar emin, kibirliydi... Bayram Han'ın kaçacağına da pek ihtimal veremiyordu; onun, kendini yavaş yavaş ölüme terkettiğini sandı.

E. konuşmacı : Fakat işte bir akşam vakti, iri yakut yüzüğün pırıltısı ile içeri çekilen zindancı, ağır kapının kendi üstüne kapandığını duydu. O kadar şaşırmıştı ki, önce bağırıp çağırmayı akıl edemedi... O çığlıklarını duyuruncaya kadar da, paslı demir kapı, Kâsım Bey'in güçlü kasları karşısında devrilmiş, iki yiğit kentin karanlık sokaklarına dalmışlardı.

K. konuşmacı : Haber, bomba gibi patladı, komutan yerinde duramıyordu:

D. Kom. : (Çok öfkeli) Nasıl kaçarlar, nasıl? Uyuyor muydunuz, yoksa kör müydünüz, hemen askerler şehre dağılsın, diri veya ölü, anladınız mı, diri veya **ölü Bayram Han'ı istiyorum,** öbürü ne olursa olsun, aldırdığım yok. Bayram Han'ı istiyorum, yoksa hepinizi asarım, bütün nöbetçileri, nöbetçi kumandanlarını, hepinizi! Bayram Han'ı istiyorum, sabaha kadar dirisi veya ölüsü gelecek buraya!

K. konuşmacı : Askerler, o hızla ve kesinlikle emir aldılar komutanlarından, Bayram Han, görüldüğü yerde vurulacak, yanındaki adam önemli değildir. Karanlıkta, şehrin içinde çılgın bir av

partisi başladı... Bayram Han ve Kâsım Bey, nereye varsalar, biraz ilerde silâhlı gölgeler farkediyorlardı.

Kâsım : Galiba kaçamıyacağız Bayram Han

Bayram : Ah iki at bulsaydık, ah iki at!

Kâsım : Birine de razıyım, sizi bir sağlıcakla uçurabilsem, ben nasıl olsa kolayını bulurum...

Ses : Davranmayın, sarıldınız.

K. konuşmacı : Ses pek yakından gelmişti, emir sertti. Bir an sonra, düşman askerleri bu iki kahraman Türk'ü çeviriverdiler. Daire kısa zamanda daraldı. Karanlığın içinde, Kâsım Bey'in dev cüssesinin yanında, Bayram Han ufak tefek ve ince görünüyordu. Askerler, Kâsım Bey'i, Bayram Han sandılar, namlular Kâsım Bey'e çevrildi, Bayram Han bir an bile tereddüt etmeden bağırdı:

Bayram : Heyy durun, yanlışınız var, Bayram Han o değil, benim.

Kâsım : Şu budala sadık hizmetkârıma bakınız! Beni kurtarmak için kendi hayatını feda edecek, kim inanır senin Bayram Han olduğuna, bu zavallı askeri de yanıltıp, onların da mı canına kastediyorsun .Bayram Han benim, bırakın bu budalayı gitsin..

(Efekt : Silâh sesi)

K. konuşmacı : Silâhlar çok ani patladı, askerler zafer sevinci ile Kâsım Bey'in iri vücudunu yerde sürüklerlerken gözlerinden yaşlar süzüler Bayram Han, karanlığa daldı... Çok değil bir yı sonra, atının üstünde muzaffer bu kente girecek Kâsım Bey'in vurulduğu yere, onun adına bir tür be yaptıracaktı...

Görev

Erkek konuşmacı :

«Yaşayamaz ölümü göze almayan
Zafer, göz yummadan koşana gider
Bayrağa kanının alı çalmayan
Göz yaşı boşana boşana gider..»

Kadın konuşmacı : Sevgili dinleyiciler, bu kez sizlere bir genç kaptanın hikâyesini sunacağız. Kaptan, aziz bayrağımıza renk veren adsız kahramanlarımızdan biridir. İsmine Murat diyelim....

E. konuşmacı : Birinci Cihan Savaşında, Karadeniz Boğazının on mil kadar açığına mayınlar yerleştirmiştik, geceleri düşman mayın tarayıcılarının onları toplamaması için, boğazda karakol gemilerimiz nöbetleşe devriye gezerlerdi.

K. konuşmacı : 1915 yılının Aralık ayında, devriye nöbeti, Murat Kaptanın gemisi Nilüfer'e geçti. Nilüfer adı gibi güzel, zarif, ince yapılı bir tekneydi. Harp gemisi olarak yapılmamış fakat

günün şartları onu donanma emrine aldırtmış, silâhlar ve asker tayfa ile bezetmişti.

E. konuşmacı : Murat Kaptan ise genç yaşına rağmen cesur ve tecrübeli bir denizciydi. Nilüfer'i seviyor, onu bir sevgili gibi sakınıyordu. Bazen bir kızının olmasını düşünür, ona Nilüfer ismini verir, bazen kimbilir hangi iklimde boy vermiş bir Nilüfer gelin düşünür, onunla kuracağı mutlu yuvayı hayâlederdi.... O Aralık ayının bir soğuk günü emir aldılar; Nilüfer öğle vakti Büyükdere'den kalkıp, Karadeniz'e devriye çıkacak.

(Geçiş müziği)

(Efekt : Fırtına ve dalga sesi)

Hasan : Karayel bizi fena karşıladı kaptan.

Murat : Sanırım daha da fenalaşacak.

Hasan : Bu küçük tekne fırtına ile başedebilir mi acaba?

Murat : A evet sen Nilüfer'le ilk defa sefere çıkıyorsun değil mi?

Hasan : Evet efendim, ikinci kaptanlığımın ilk seferi!

Murat : Hayırlı olsun Hasan Bey, inşallah hepimize ve milletimize hayırlı olur bu ilk seferin. Nilüfer, küçüktür ama sağlamdır, merak etme.

Temel : Kaptan baba, kötü sallanıyor bu senin kız.

(Efekt : Gök gürültüsü)

Murat : Temel, dua et de bu bulutlar bize yağmur getirsin, o zaman denizin azgınlığı durur, dalgalar gevşer.

Temel : Bilirim da bilmez miyim, ancak bu Karadeniz'i de bilirim. Bu göğün yaptığı iş kuru gürültüdür, yağmur gelmez. Gelmez yağmur, onun için endişelenirim...

Murat : Temel, Temel benim yaşım kadar senin denizciliğin var, bu endişe niye? Yoksa korkuyor musun?

Temel : Haşâ, haşâ bu Temel korku nedir bilmez da! Endişem Karadeniz'i iyi bilmemden, ve de senin yaşın kadar denizciliğim olmasından kaptan baba, bunca gürültü, bu azgınlık iyice alâmet değil.

Hasan : Evet efendim, ben de çarkçıbaşının fikrine katılıyorum.

Murat : Pekalâ, pekalâ haklısınız durumumuz iyi değil, daha da kötüleşebilir. Fakat ne yapabiliriz? Bir emir, **görev** aldık!.. Değil mi?

Temel : Da canımıza kadar mı bu görev?

Murat : Askerin görevi, pek tabii canına kadardır.

Temel : Kusura kalma kaptan baba, onu da bilirim... Yine acaba bir tedbir alamaz mıyız derim.

Murat : Tedbir? Tedbir; bu gemi ile ancak geriye dönmek olur Temel, fakat «Geri dön» emrini almadıkça da, dönemeyiz.

Hasan : Boğaz istihkâmlarındaki nöbetçi âmirinin durumumuzu farketmemelerine imkân yok.

Murat : O halde geriye dön emrini verirler... Eğer gerekiyorsa. (İçini çeker) Çarkçıbaşı sen görevinin başına dön.

Temel : Emredersin kaptan baba.

Murat : Hasan Bey, biz de kaptan köprüsünün üstüne çıkıp, vaziyeti oradan kontrol edelim, ayrıca tayfanın bizi orda görmesi, iyi olur. Çocuklara moral takviyesi de vermek lâzım.

(Geçiş müziği)

K. konuşmacı : Bu korkunç bir fırtınaydı, gök-gürültüleri birbiri ardına top gibi patlıyor, kara-ran bulutların altında Karadeniz şahlanıyor, hor-tum gibi döne döne yükselen sular, geminin üstün-de çatlıyor ve güverteye yağmur sağnağı gibi dü-şüyordu. Murat Kaptan, köprünün üstünde dimdik duruyor, duruşu ile ikinci kaptana ve tayfaya ce-saret örneği olurken, içinden, ta içinden Nilüfer'e yalvarıyordu:

Murat : (Düşünmektedir) Güzel kızım, al martım benim, Nilüfer'im benim, dayan ne ne olur sun dayan! Biliyorum bu yük senin yükün değil bu dalgalar omuzlarına çok! Fakat bak kızım, bi askeriz, bize bir görev verdiler, anlıyorsun değ mi yavrum, bu görev bizim namusumuz, haysiyeti miz, şerefimiz, herşeyimiz, başarmak zorundayız Sen benim kızımsın, başaracaksın Nilüfer... N olur dayan kızım. Bak şu koşuşan çocukların d ümidisin sen! Vatan toprağı, ana kucağı, yâr sev gisinin, hayatısın onların Nilüfer, eğer sen daya nabilirsen...

(Efekt : Dalga ve fırtına sesi)

Hasan : Efendim pervane sudan çıkıp seğir dim yapıyor.

Murat : Evet seğirdimin gürültüsünü duyu yorum.

Hasan : Makinelere zarar vermesi mümkün

Murat : Mümkün Hasan Bey, fakat ne olurs olsun ilerlemek zorundayız, aldığımız görev, bun emrediyor.

Temel : Kaptan baba, kaptan baba ateşçil sallantıdan kazan dairesinde çalışamıyorlar.

Murat : (Öfkeli) Allah Allah, ilk defa mı denize açıldı bu ateşçiler, ilk defa mı fırtınaya tutuluyorlar!

Temel : Bu gemi ile böyle fırtına atlatılmaz da, herkes bilir bunu.

Hasan : Sanırım tayfa, «geri dön» emrini bekliyor efendim.

Murat : (İçini çeker) O emri ben de bekliyorum Hasan Bey. Deminden beri karşı tepedeki işaret gönderini gözlüyorum, daha «dön» emrini veren bayrak çekilmedi. Al dürbünü, sen de bak.

Hasan : Evet efendim gönderde bayrak yok.

Murat : O halde Hasan Bey, geri dönemeyiz.

Temel : Fakat....

Murat : Çarkçıbaşı sen de iyi bilirsin ki, emirsiz geri dönmek, cepheden kaçmak demektir.

Temel : Öyledir Kaptanım, haklısınız kaptanım.

Murat : Ateşçiler sık sık nöbet değiştirerek çalışsınlar.

Temel : Emredersin kaptanım.

Murat : Hasan Bey, Nilüfer bizi bırakmaz, merak etme.

K. konuşmacı : İşte tam o sırada Nilüfer'in purva direği güverteye devriliverdi. Bütün tayfa dışarı fırlamış, korku dolu gözlerle bir direğe, bir kaptana bakıyorlardı. Düşen direkse, sanki gemiyi değil, Murat Kaptan'ın yüreğini ikiye bölüvermişti... İçinden sızı gibi bir soru geçti:

Murat : (Düşünür) Ama neden kızım? Neden görevde yalnız bıraktın beni?

Temel : Da nasıl görmez bizi bu gözcüler de, geri dön demezler.

Murat : Hasan Bey, grandi direğine renkli bayrak çekilsin, geri dönmek zorunda olduğumuzu biz sahile bildirelim.

Hasan : Kararan havada bayrağı farkederler mi acaba?

Murat : Mors lâmbası ile de işaret vermeye çalışın.

Hasan : Emredersiniz.

(Geçiş müziği)

(Efekt : Fırtına ve dalga sesi)

Temel : Ne bayrak, ne Mors, ne canavar düdüğü hiç biri kâr etmedi kaptan baba, bizi unuttular da!

Hasan : Zaten böyle bir havada düşman da mayın toplamaya çıkmaz efendim.

Murat : (Sert) Hasan Bey! Askerlikte ilk öğrendiğimiz şey, emir almadan nöbet mahallini terketmektense, görev üzerinde ölmektir, bunu unuttunuz mu?.... Evet, bizi görmediler, duymadılar Temel (İçini çeker) artık çok geç, sabahı bekleyeceğiz...

(Efekt : Fırtına ve dalga sesi kısa bir süre ön plânda)

Temel : (Heyecanlı) Kaptan baba, Kaptan baba! Batıyoruz, kazan dairesine su giriyor.

Hasan : (Heyecanlı) Artık hiç umut yok efendim.

Murat : Makineler! Ağıryol!.... Terk-i sefine! Can filikasını mayna etmeye hazır ol!....

K. konuşmacı : Nilüfer'in dayanamayıp, pes ettiği fırtınaya, can filikaları ne etsin? Nasıl dayansın?.... Belki bir, belki iki saat daha boğuştular azgın denizle.... Murat Kaptan nöbet emri almıştı, nöbet yerini terketmedi!

E. konuşmacı :

«Bir mavi bayrakla kefenlenerek
Tanrı'ya yükseldin en büyük varlık
Hatıran ne bir taş, ne ot, ne çiçek...
Bir ruhsun sen ancak göklere lâyık.»

Yeşil Kıbrıs

(Efekt : Fonda «Akdeniz» marşı.)

Erkek konuşmacı :

«Korkma açıl şen yurdum
Dağlarda ordu kurdum
Açık denizlerine
Süngümle kilit vurdum
Varsın yansın ocağım
Kurtuldu al sancağım
Bayrağımın altında
Ben hür yaşayacağım.»

Kadın konuşmacı : Sevgili dinleyiciler, beş bin yıllık Türk tarihi, Orta Asya'dan, Anadolu'ya bir bayrak yarışı gibi devam eder. 16 büyük imparatorluk kurulmuş, sayısız irili ufaklı devletler... Bir yerde Türk Milleti dağılırken, hemen yanında, veya daha uzakta bir başka Türk topluluğu, bir başka isim-

le tarih sahnesine çıkmıştır. Evet, bu, bayrak yarışıdır; ocaklar söner, fani canından geçer fakat uzattığı elinde **al sancak** vardır.... Al Sancak, el değiştirir. Al Sancak, başı dik ve hür... sonsuza doğru dalgalanmağa devam eder.

E. konuşmacı : Bugün sizlere Kıbrıs Adasından bahis açacağız. Al bayrağın uzun bir süre tek başına, bağımsız dalgalandığı bu ada! masa başı anlaşmasıyla Türkiye'ye tâbi olmak şartı ile İngilizlerin idaresine bırakılırken, adadaki Rum azınlık, bir çılgın ümide kapılıyor. Adaya yalnız başına hâkim olmak!... Geçen yıllar bu ümidi besliyor. İngilizler, yüz milyonlar değerindeki Türk vakıflarına el koyuyor ve Rumları destekliyorlar.

K. konuşmacı : Artık o güzelim adada, modern silâhlarla techiz edilmiş bir düşman gurup vardır. Çok değil, on - on beş yılın ardında, bu gurup çeşitli vesilelerle, hattâ vesileler icat ederek, Türk şehirlerine saldırılar tertip ediyor, halkı huzursuz kılmaktan öte, can alıyor, yakıp yıkıyor.

E. konuşmacı : Anadolu'dan şair, o şehirlerden biri için şöyle seslenmişti:

«Şehit ruhlar durağı şehir,
Bin beş yüz yetmiş fethindeki
Türk serdarı'nın otağı ruhlarıyla
Kabirlerde tüten ecdat ruhlarıyla
Baba ocağı şehir...
Ne yapsalar değişmez çehren
Minareler sancaklar şehri
Değişmez adını benden öğren
Ey yüce BAYRAKTAR şehri....

K. konuşmacı : O bayraktar şehrinde bir akşam vakti, Mehmet Bey'in hanımı, Gül gelin doğum sancısı çekiyordu.

(Geçiş müziği)

Anne : Nerde kaldı şu doktor, nerde kaldı...

Gül : (Istırapla) Doktordan geçtim, bi Mehmet geleydi, Mehmet geleydi.

Anne : Doktoru Mehmet getirecek Gül kızım, güzel kızım sen üzme kendini. Belki bulamadı yerinde, belki bir başka doğum vardır. Belki.. (İçini çeker) Merak etmeyelim yetişirler elbet. Sen biraz gezin, dolaş odanın içinde.

Gül : (Izdırapla) Dolaşıyorum işte anacağım, dolaşıyorum ya, artık ayaklarımda derman kalmadı, uff...

Anne : Haydi bebeği düşünelim Gül, Hasan'ı düşünelim, senin gibi kara saçlı, babası gibi mavi gözlü olacak Hasan, di mi? Ha kızım?

Gül : Amaan anne, ister Hasan olsun, ister Fatma. Sağlıcakla doğsun da, eli ayağı eksik olmasın da.

Anne : Ay neler de gelir aklına, niçin eksik doğacakmış, hiç bizim ailede sakat çocuk doğdu mu ki, Tanrı esirgesin! Hadi, hadi bırak boş şeyleri, Hasan'ımın maviş gözlerini düşün.

Gül : Ne kadar çok düşündüm o gözleri, hep mavi çiçekler işlemedim mi kundaklarına... Ayy ama bu sancıyla... Hayır, hiç bir şey düşünemiyorum, bi Mehmet geleydi.

Anne : Bırak Mehmet'i şimdi, ben yanındayım ya, yavrum, kızım! Zaten daha, oohoo vakit var, çok vakit var. Biliyor musun Mehmet doğacağı zaman, ben üç gün...

Gül : Amanın anacığım deme, deme! Ben üç gün dayanamam. Yo, yoo, dayanamam!

Anne : Peki kızım, peki yavrum üzme kendini.

Gül : Güneş battı, hava karardı halâ gelecek! Üç saat oldu gideli, üç saat.

Anne : Gül..., Aklına getirmek istemiyordum ama... Hani diyeceğim ki... Ortalık nasıl karışık biliyorsun.

Gül : Ah işte ben de onun sıkıntısındayım, senin aklına gelmesin diye söylemiyordum, anacığım, anacığım ya Mehmet'in başına bi iş geldiyse, ya yolda çevirip ettilerse... Bilmezler mi Mehmet'in bizim gençlerin başı olduğunu, bilirler elbet.

Anne : Tövbe, tövbe, Allah korusun.

Gül : Demek ikimiz de ayni şeyi düşünüyormuşuz da...

Anne : Gül kızım, güzel yavrum bırak bu endişeleri, gerçi ortalık karışık amma... Bir haftadan beri bir şey olmadı, yine de olmaz. Olmayacak, merak etme. Bak bizim Hasanımız doğsun, doğsun da bi yiğit olsun, şöyle Hasan dedesi gibi bir yiğit.

Gül : Belki onun zamanında düzelir herşey, değil mi anne, adamız yine bizim olur. Sulh, sukûn içinde her bir yan. (İçini çeker) Hasan okur, Hasan büyük adam olur, (ıstırapla) Ayyy!...

Anne : Dur, dur koluna gireyim de, ben gezdireyim seni.

(Geçiş müziği)

Anne : (Heyecanlı) Erol! Ne var, ne oldu? Mehmet ağabeyin nerede? Doktor getirecekti.

Erol : Dur teyze, heyecanlanma, Mehmet ağabeyin tüfeği olacakmış.

Anne : Hay konuşsana çocuk, şimdi yüreğime inecek.

Erol : Bir şey yok teyze, heyecanlanma. Taarruza geçtiler, Batı yakasından, ilerliyorlar, Mehmet ağabey, arkadaşları topladı, çarpışıyorlar.

Gül : Aman yarabbim!

Erol : Doktor da onlarla tabii, çok yaralı var. Üç dükkân tutuştu, Salih Beyin evi de yanıyor.

Anne : Gördün mü başımıza geleni, ah korktuğum, ah Yarabbim, ne yapacağız şimdi, ne yapacağız?

Erol : Mehmet ağabey beni yolladı, sen kadınları al kaçır dedi, tüfeğini bana vereceksiniz.

Anne : Ne kaçması, kız doğum yapacak.

Erol : Teyze, ilerliyorlar, anlamıyor musunuz, çok kalabalıklar, hepsi de silâhlı, kaçmamız gerek, yenge sen paltonu giy, teyze tüfek? Mermiler?

Anne : Al işte, hepsi burda.

Erol : Tamam, ben sizi koruyacağım.

Gül : Yo, yoo bir yerlere gidemem kardeşim, nasıl giderim, hem sen tek başına nasıl bizi korursun?

Anne : Doğru ya nasıl gideriz bu halde, koruyacaksan, burada koru, evimizde. Mehmet de yetişir belki.

Erol : Teyze, Mehmet ağabey bizimkilerin başında buraya hiç gelebilmez... Aniden bastırdılar, doktorun ordaydık, birden nasıl olduğunu anlamadan...

(Efekt : Silâh sesleri)

Gül : (Korku ile) Anacığım, anacığım geliyorlar.

Erol : Söyledim size, ilerliyorlar, evleri tutuşturarak ilerliyorlar, haydi kalkın.

Anne : Aman Allahım, aman Allahım, battaniye alalım, bezleri de, bohçayı al Gül.

Erol : Bırakın çıkını, ağırlık olmasın, bir kaç bez yeter, haydi... Elektrik feneri var mı, parka

doğru kaçacağız, oradan ormana geçeriz, haydi teyze....

(Efekt : Silâh sesleri, kaçan insanların uğultusu)

Gül : Ay herkes sokaklara dökülmüş, kaçıyorlar.

Erol : Yenge koluma gir, teyze sen önüme düş, gözden kaybetmeyeyim..

(Geçiş müziği)

Gül : (Nefes nefese) Çok yoruldum Erol, gidemem artık, fenayım.

Anne : Yavrum kızım, ben de koluna gireyim, daha ne kadar gideceğiz Erol?

Erol : Şu ağaçlığı geçelim, bi kayaların ardına atsak kendimizi.

Gül : Ayy, dayanamıyorum.

Erol : Teyze silâhını al, yengemi sırtıma alayım, tut, yardım et.. hah, haydi koşalım..

(Efekt : Silâh sesleri)

Anne : Herkes bu yana kaçıyor, bütün mahalle, kovalıyorlar. Keşke başka yere mi gitseydik.

Erol : Nereye gidebiliriz, en emin yer, yine orman.... Tamam tamam teyze burda duralım, battaniyeyi sar, yengeyi bırakalım.

Anne : Şuraya çalılıkların ardına seriyorum, tamam, bırak. Amanın kız kendinden geçmiş.

Erol : Artık sen bak ona teyze, kayayı siper yapacağım kendime, merak etme, yaklaştırmam kimseyi.

Anne : Allah seni korusun oğlum.

Gül : (İnler)

Anne : Yavrum kızım bak geldik, geldik. Neyse ki ay var... Üstünü örteyim..

Sesler : Şu tarafa... Kaçın kaçın... Gâvurun piçleri nasıl birden bastırdılar... Ağaçlara çıkın... Dur dikkat, koş koş...

Erol : (Seslenir) Kardeşler bu tarafa, kayaların ardına, bu tarafa, sesime gelin.

Sesler : Erol bu be... Bizim Erol?.. Küçük Erol... Kayaların ardında, silâhı var! Silâhı var, gelin gelin...

Gül : Ayy, ay.... (inler)

Sesler : Çocuk! Doğum var! amanın.. yatın.... saklanın...

(Silâh sesleri yakınlaşır)

K. konuşmacı : Kaçışan şaşkın halk, kadınlar, ihtiyarlar, çoluk çocuk, tek ümitleri Erol'un elindeki tüfek. Orman bir anda sesler ve kıvılcımlarla doluyor. Her kayanın ardında titrek bir soluk, karşıda silâhlar ateş kusmakta, şurada bir küçük kız anasını kaybetmiş, perişan ağlamakta. Ağaçların üstüne çıkanlar var, çalıların dibine sinenler... Gözler, karanlığı delip, Erol'a ulaşıyor, ümit Erol'da.

E. konuşmacı : Erol dayanıyor.... Erol kurşun yağmuru altında, son kurşunlarını harcıyor... Aklından bebek geçiyor, «Acep doğdu mu?».... Mehmet ağabeyini düşünüyor.

Erol : Ah bir yetişseler, ağabeyler yetişseler... Onlar gelinceye kadar dayanabilsem.. Ah imansız gâvur! Bebek doğsa bir...

K. konuşmacı : İşte tam o anda vuruldu Erol, cansız vücudu yere düşerken, bebeğin ilk çığlığı sanki bütün silâh seslerini bastırdı. Arkadan mücahitlerin narası duyuldu...

E. konuşmacı : O gece Kıbrıs'da, Erol, bir mahalle halkını korudu... O gece Kıbrıs'da bir Erol şehit düştü, o gece Kıbrıs'da bir Erol doğdu!....

«Vurulup tertemiz alnından uzanmış yatıyor
Bir hilâl uğruna Yarab, ne güneşler batıyor.»

Çaldıran'da Bir İhtar

Sesler : Dönmek isterük... Dönmek isterük!.. Yorgunuz... Şah görünmez, dönmek isterük!... Yetti gayri... Dönmek isterük!....

Yavuz : (Askere hitap etmektedir) Ey asker! Şahı bulmadan dönmem mümkün değildür. Sizlere teessüf ederim ki, böyle gayretsizlik gösterirsiz! Yürekleri zayıf olanlar ve dahi evlât ve iyâllerini fikreyleyenler, ters yüz geri gitsinler. Müsadem var... Er olanlar benimle gelsinler, yürekleri pek olanlar benimle gelsinler!... Aranızda böyle kimse yoksa, ben tek başıma giderim.

Kadın konuşmacı : Sefere çıkan Yavuz Sultan Selim, aylardan beri düşmanla karşılaşmamanın sıkıntısı içinde, geri dönmek isteyen askerin içine dalmış, böyle konuşmuştu. Yıl 1514'dü, Ağustos'un ilk günleri... Şehit kanı gibi al bayrakları ile

Niğbolu Sancağı tımarları, yaprak yeşili bayrakları ile Bolu ve Kastamonu Sancakları tımarları... Akıncı tümenleri, kırmızı elbiseleri ile Azaplar; hafif piyadeler... Ağır piyadeler yeniçeriler, hepsi de sessiz ve soluksuz dinlediler Sultanlarını, utandılar!

Erkek konuşmacı : Derken, ak atının üstünde, ak bir ok gibi doğuya fırlayan Yavuz'un ardından bütün ordu yürüdü.

«Bakın hele şu akıncı yiğide
Dolu dizgin şu at sürüşe hele!
Kır atıyla toz bulutu içinde
Kalkmış rüzgâr ile yarışa hele!

Davullar vurulur güm... güm nöbetle
Yiğitler hesaba gelmez adetle
Bir savaş tanrısı gibi heybetle
Kır atın üstünde duruşa hele!»

K. konuşmacı : Ve ordu yürüdü... Piyadeler ve süvarilerle, al-yeşil sancaklarla ve Yavuz Sultan Selim'in dokuz ak tuğu ile Türk Ordusu; ağır ağır dalganan görkemli bir deniz gibi doğuya aktı..... O sırada Şah İsmail, Yavuz'un kendisine son gönderdiği mektubu, ikinci kez dinliyordu:

Yavuz : Çağrına uyduk, bunca yolu geçerek geldik. Seni hiç bir yerde bulamadık. Övdüğün askerinin izine raslayamadık. Ey Şah, şunu iyi bilesin ki, sultanların ellerindeki ülkeler, onların nikâhlısı gibidir. Erkek ve yiğit olan hükümdarlar, memleketlerine yabancıları sokmazlar. Bense günlerden beri senin topraklarında ilerliyor, senden eser bulamıyorum. Seni korkutmamak için kırk bin askerimi Sivas'ta bıraktım. Hasma mürüvvet

ancak bukadar olur. Yine de saklanıp, görünmezsen, sana değil hükümdarlık, erkeklik haramdır...»

Şah İsmail : (Öfkeli) Yeter, kes! Bakındı şu Osmanlı'ya! Bize erkeklik öğretecek. Pöf! Bilmiyor ki, atası Yıldırım Bayezit, Timur'un karşısında hangi duruma düşmüşse, kendisi de benim karşımda ayni akıbete uğrayacak! Timur Osmanlı'nın soyunu kurutmadı, ama biz kurutacağız!... Aylardan beri yol yürüyorlar, bu halde saldırıya mı geçecekler? Geçemezler, savunmaları ise zayıf kalır.. İşte o zaman Osmanlı Sultanı, o zaman bu mektubun hesabını soracağım senden!..

(Geçiş müziği)

K. konuşmacı : Türk Ordusu, 22 Ağustos günü Çaldıran ovasına indi. Akşamın alacakaranlığında, ta uzakta Şah İsmail'in ordusu seçiliyordu; hudutsuz bir kalabalık! Yeri göğü tutuşturan meşaleler, atların kişnemesi ve pek erken başlayan zafer şarkıları.... Yavuz Sultan Selim, otağına harp divanını çağırdı:

(Geçiş müziği)

Yavuz : Habercilerimizden öğrendik, biz de gördük ki düşman pek kalabalık, sizce tedbir nicedir?

Bir Ses : Haşmetli hünkârım, buyurduğunuz gibi düşman kalabalıktır,

Yavuz : Onu biliriz, size tedbir sordum.

Bir Ses : Bizim askerimiz ise çok uzaktan gelmiştir, yorgundur.

Yavuz : Onu da biliriz.

Bir Ses : Haşmetlü hünkârım biz düşündük ki, yarın savaşı kabul etmeyip, orduyu dinlendirelim. Öbür sabah inşaallah, zafer bizim olacaktır.

Yavuz : Yaa, demek böyle düşünürsüz, hepiniz ayni fikirde misiz?

Pirî Mehmet : Hünkârım.

Yavuz : Söyle bakalım Pirî Mehmet Çelebi, sen başka mı düşünürsün?

Pirî Mehmet : Şevketlûm, müsade buyurursanız, yarın şafakla beraber taarruz edelim derim.

Yavuz : Görüyorum ki, kumandanlarımın hepsi öbür sabahı uygun görürlerken, sen Pirî Mehmet, yarın şafakla dersin, sebebini söyler misin?

Pirî Mehmet : Hünkârım, askerimiz içinde karşı tarafın mezhebinden olanlar vardır, bir gün dinlenme müsadesi verirsek, onlar, çoğunluğun aklını çelebilir, askeri gayretsizliğe sürüklerler, bu hal ise zaferimize gölge düşürür. Ben derim ki, asker bu gece uyusun, bir gece dinlenmek için kâfidir, yarın şafakla...

Yavuz : Evet çok doğru, görüyorum ki kumandanlarım arasında yegâne rey sahibi bu zattır, Pirî Mehmet Çelebi! Yazık ki vezir olmamış! Şafakla beraber orduyu harp nizamına hazırlayın.

(Geçiş müziği)

Şah İsmail : Nihayet gördük Osmanoğlu'nun ordusunu, sayılarının azlığına şaşmamak elde değil.

Bir ses : Kudretli Şahım, casuslarımızdan aldığımız bilgiye göre, bizden az sayılmazlar, ayrıca..

Şah İsmail : Ne demek istersin be adam, yoksa Osmanoğlu'nun gelişi korkuttu mu seni, sen ki büyük Safevî Devletinin kudretli bir kumandanısın!

Bir ses : Hayır şahım, korku değil, tedbir..

Şah İsmail : Ne tedbiri, kaç aydır yolda olan bir ordunun taarruza geçeceğini sanmıyorsun inşallah. Hayır Yavuz taarruza geçemez, askeri yorgundur, bıkkındır. Yavuz ancak savunma yapabilir, ancak!.

Bir ses : Kudretli Şahım, ben de Yavuz'un taarruza geçeceğine ihtimal vermiyorum, zaten askerlerinin arasına pek çok adam saldık, şu mezhep meselesi, mutlak bir ayrılık çıkaracaktır ordu içinde.

Şah İsmail : (Kendinden emin) Evet, evet, o muhakkak, biraz zaman kazanırsak.

Bir ses : Taarruz şansı bizde olduğuna göre, istediğimiz kadar zaman kazanabiliriz. Beni düşündüren... Osmanoğulları'nın elindeki ateşli silâhlar; toplar, tüfekler...

Şah İsmail : Yok efendim, yok efendim kahraman Safevî ordusuna, o ağır maden yığınları ne yapabilir, hele yeniçerilerin zor kaldırdıkları o tüfekler gülünç, düşün kumandan, saniyede bir kaç darbe indiren kılıçlarımız karşısında, Osmanoğlu'nun ateşli silâhları nasıl dayanır?

Bir ses : Efendim, büyükbabanız Uzun Hasan'a karşı, Sultan Mehmet, Otlukbeli'nde top kullanmıştı...

Şah İsmail : Bırak, bırak bu düşünceleri kumandan, unutma ki taarruz şansı bizde ve Osmanoğlu'nun ordusu içinde karışıklık çıkaracak, bizim mezhepten pek çok adamımız var.

Bir ses : Yol boyunca, bizimkiler olay çıkarmış, hattâ Yavuz'un otağına kurşun sıkanlar bile olmuş fakat padişah atına atlayıp; çocuklarını ka-

rılarını düşünenler geri dönsün, ben yalnız da giderim deyince; asker, onu takip etmiş..

Şah İsmail : Yavuz cesur adam, düşmanın cesuru ile vuruşmak daha zevklidir.

Bir ses : Haklısınız kudretli Şahım.

Şah İsmail : Şimdi beni yalnız bırak, dinlenmek istiyorum.

Bir ses : Emredersiniz.

(Geçiş müziği)

K. konuşmacı : Ve 1514'ün, 23 Ağustos şafağında, Türk birlikleri rüzgâr gibi dağlardan kopup, vadiye inmeye başladılar. Çaldıran Ovasında toz duman, renkler ve sesler birbirine karışıyor. Çaldıran Ovasında, Şah İsmail hiç ummadığı büyük bir taarruzla karşılaşıyordu: Osmanlı ordusu hilâl şeklinde açıldı. ortaya çıkan hafif toplar, Safevî atlı tümenlerini karmakarışık etti, Şah İsmail en zayıf sandığı noktalarda, dehşetli bir Osmanlı müdafaası ile karşılaştı... Akşama doğru, muharebenin kesin sonucu alındı, alalacele kıyafet değiştiren Şah İsmail, ardında hanımını, ordusunu ve hazinesini bırakarak, atına atlayıp, çölün derinliklerine doğru kaçtı... Yavuz Sultan Selim, kesin bir galibiyetin, muzaffer komutanıydı! Padişah, harp divanında «derhal taarruz» fikrini savunan Pir' Mehmet Çelebi'yi savaşın en büyük kahramanları arasında sayıyordu....

Bayındır Bey

Erkek konuşmacı :

«Dokuz yüzyıl çığ gibi geçmiş de üzerinden,
Hâlâ bu mutlu günü duyuyoruz derinden.
İlk Fetih günüydü bu, yer oynadı yerinden.
Kars'tan bir güneş doğdu, yüce dağları aştı,
Batılı'nın gözleri bu güneşle kamaştı.»

Kadın konuşmacı : Sevgili dinleyiciler, bugün size, Türklere Anadolu kapılarını açan Malazgirt savaşının bir adsız kahramanından söz açmak istiyoruz...

E. konuşmacı : Orta Asya'dan bozkırdan kaynayıp gelen, yeşilce toprakları az bulan, serinde pınarları az yetmez sayan Oğuzlara, Anadolu işaret ediliyordu. Türkler için, Anadolu, yeşili ve suyu bol, bereketli **bir ak ülke idi.** Bu yüzden, ak topraklara sayısız akınlar yapıldı... Ve bu akıncılar ba-

kıp gördüler ki, kendilerinden evvel buralara gelip, Türklerin akınlarına yol hazırlayanlar var.

K. konuşmacı : Onlara; dervişler ozanlar başka bir deyişle alp-erenler demek gerekir. Alp-erenler Anadolu halkına Türk ve İslâm törelerini anlatıyorlar, muhtemel akınlara müsait zemin hazırlıyorlardı. Alp-erenler arasında kendi gönüllerine uyup gidenleri olduğu gibi, Sultan Tuğrul'un, Çağrı Başbuğ'un ve Başbuğ Alparslan'ın da gönderdikleri vardı...

E. konuşmacı : Bayındır Bey, biz ona Malazgirt'in adsız kahramanı diyoruz, 1054 yılında Sultan Tuğrul'un Anadolu seferine katıldı ve geri dönmedi. Ne şehit olduğu söylendi, ne başka haberi geldi ...Bu bir garip sırdı, kimseler bilemedi. Yalnız Sultan Tuğrul ondan haber aldı, Bayındır Bey, İstanbul'daydı!..

K. konuşmacı : Bayındır Bey, Bizans'ın başkentinde yaşıyor, buradaki hıristiyan Türkler, Uzlar ve Peşeneklerle ahbaplık ediyordu... Aylar günleri kovalamış, yıl gelip 1071'e erişmişti. İstanbul'da büyük bir hazırlık vardı, İmparator muazzam ordu topluyor, doğu seferine hazırlanıyordu, paralı askerlerin arasında Uzlar ve Peçenekler büyük bir yekûn tutuyordu...

(Geçiş müziği)

Bayındır : Selâm Tamış Bey.

Tamış : Selâm Bayındır Bey, ne haber?

Bayındır : Duydum ki, İmparatorun sefer hazırlıklarına sizler de katılırmışsınız.

Tamış : Doğrudur.

Bayındır : Yine duydum ki, orduya katılan Uz ve Peçenek askerlerine sen kumanda edecekmişsin.

Tamış : (güler) Ne o yoksa beni komutanlığa lâyık görmedin mi?

Bayındır : Tam aksi! At sürmede, yay çekip, ok atmada üstüne yok, bilirim.

Tamış : Ee öyleyse?

Bayındır : (İçini çeker) Yaşım biraz geçkin ama... Acaba derim, beni de yanına alır mısın?

Tamış : O nasıl söz Bayındır Beyim, ben de senin at sürüşünü, ok atışını bilirim. Eğer istersen, seni yanıma alır, kendime de vekil tayin ederim.

Bayındır : Memnun olurum Tamış Bey.. Ordunun muazzam olduğu söyleniyor.

Tamış : Öyle, bu yaşa geldim ne böyle bir şey gördüm, hattâ ne de hayâl ettim. Askerlerin sayısı iki yüz bini buluyor, değişik milletlerden ama hepsi İmparator için savaşacaklar.

Bayındır : İmparator için savaşacaklar, çünkü iyi para alıyorlar!

Tamış : (Güler) Öyle, sanırım Romen Diyojen hazinesini bu sefere adadı! Gayesi yalnız Anadolu'yu temizlemek değil, Selçuklu'yu silip atmak, bu büyük orduya lâyık, büyük bir zafer kazanmak.

Bayındır : Bu... Savaşacağın.. savaşacağımız Selçuklu'nun ne olduğunu kim, olduğunu bilir misin Tamış Bey?

Tamış : Pek bilmem, yalnız derler ki... Güneşin doğduğu yerlerden kartal gibi uçan atlara binmiş ordular halinde gelirler, erlerin saçı uzun, ellerinde ok ve yay vardır; kılıç ve topuz da kullanırlar, bu gelenlerin ayak basmadıkları toprak, içmedikleri su, ateşlemedikleri ocak kalmamış... İyi savaşcıymışlar, ayni zamanda âdil ve dürüstmüşler.

Bayındır : Bunları ne biliyorsun?

Tamış : Ne mi biliyorum?.. Bunları ben hep duydum be Bayındır Bey, sanki doğduğumdan beri duydum.

Bayındır : Evet, bizden evvelkiler de, duyduklarını ve gördüklerini söylemişler, daha evvelkiler de..

Tamış : Yani?

Bayındır : Yani, bu doğudan rüzgâr gibi gelenler. Bu Selçuklular değil yalnız, onların ataları, atalarının ataları!

Tamış : Eee mümkün.

Bayındır : Ayak basmadıkları toprak, ateşlemedikleri ocak kalmamış...

Tamış : Öyle.

Bayındır : Ta Roma içlerine kadar...

Tamış : Kuzum Bayındır Bey, sen ne demeye getirirsin?

Bayındır : Gelmişler.. Görmüşler ve dönmüşler, öyle mi?

Tamış : Ne bileyim a canım.

Bayındır : Acep onlardan kimse kalmadı mı buralarda, yani Selçuklular'ın atalarından kimse.

Tamış : O atalar, kaç sene yaşayacaklar a Bayındır Bey?

Bayındır : Atalar toprak olmuştur amma, ya çocukları? Torunları?...

Tamış : Eğer sözlerinden bir şey anlıyorsan, kara tamuya gireyim.

Bayındır : Tamu?... Bilir misin o atalar da tamu derlerdi cehenneme...

Tamış : Ne söylemek istiyorsun Bayındır Bey?

Bayındır : Hiiç, Selçuklular da tamu derlermiş cehenneme.

Tamış : Yani, atalar... Selçuklular Biz?... Aklımı ka-

karıştırıyorsun Bayındır Bey!

Bayındır : Bunda akıl karışacak bir şey yok Tamış Beyim, bu Selçukluların konuştuğu dille, Uzların, Peçeneklerin konuştukları dil, aynıdır.

Tamış : Sen ne bilirsin?

Bayındır : Uzun hikâyedir, anlatması zor. Ama bunca yıllık arkadaşlığımız hatırına bana inanırsan, inanman lâzım; sözlerim doğrudur.

Tamış : Sen.. demeye getiriyorsun ki, Selçuklular'la bizim atalarımız birdir, hepsi de güneşin doğduğu yerlerden buralara gelmişlerdir.

Bayındır : Ve bir kısmı dönmüş, bir kısmı kalmıştır

Tamış : Uzlar ve Peçenekler de bu kalanların torunları ha, (güler) Sana inanırım Bayındır Bey, amma! Ama bu söylediklerin (Güler) olmayacak şey!

Bayındır : Neden olmasın?.. Bir düşünsene, Uzların ve Peçeneklerin töreleri, davranışları hattâ cesaretleri ve dürüstlükleri, buraların halkının törelerine ve davranışlarına benzer mi?...

Tamış : (Şaşkın) Eee benzemez! Amma Selçuklular'a benzediğimizi nereden çıkarıyorsun?

Bayındır : Çıkarmıyorum, biliyorum.

Tamış : Peki.. Şimdiye kadar, bunca yıllık arkadaşız değil mi, bunları niçin söylemedin bana?

Bayındır : Bunları söylemem için, seni iyi tanımam, senin de beni iyi tanıman gerekiyordu. Yoksa inanır mıydın bana?

Tamış : İnanmazdım.

Bayındır : Demek beklemekle akıllılık yapmışım.

Tamış : Evet fazla akıllılık, şimdi tam, İmparatorun ordusu ile Selçuklular'a karşı yürüyeceğimiz zaman!.. Yoksa satıldın mı Bayındır Bey? Ne yapmak istersin? Söyle! Sözü uzatıp nereye getireceksin? Yok ha-

yır konuşma, biliyorum, soyumuz bir olana karşı çıkılmaz diyeceksin. Değil mi?..

Bayındır : Kime satıldım Tamış Bey? Selçuklular'a mı?..

Tamış : Başka kime olabilir?

Bayındır : Satılmam mümkün değil, çünkü ben Selçukluyum!

Tamış : (Hayretle) Ne?!! Bir hainsin!

Bayındır : Senin için değil Tamış Beyim, senin için sadece bir soydaşım! Varsın sana Peçenek, bana Selçuklu densin, ayni dedelerin torunlarıyız.

Tamış : Eğer bunca yıllık arkadaşım olmasaydın, şimdi kılıcımla iki parça ederdim seni.

Bayındır : Neden?

Tamış : (Şaşkın) Neden mi?.. Neden?! Öyle akıl almaz şeyler söyledin, öyle kafamı karıştırdın ki... Ah, seni kendime öz kardeşimden çok, yakın bilmiştim...

Bayındır : Yanılmadın Tamış Beyim, belki öz kardeşinden de yakınım sana. Fakat Selçuklu'yum, yıllar önce geldim buraya, Sultan Tuğrul'la haberleştim. Şimdi de..

Tamış : Şimdi de Alparslan'la haberleşiyorsun!

Bayındır : Doğru söyledin Başbuğ Alparslan'a haber gönderdim ve mektubumda dedim ki, İmparator'un ordusu ile seninle savaşmaya öz soydaşların da geliyor, soydaşların da sana ok atacak, soydaşların da sana kılıç çekecek!

Tamış : İnanmıyorum soydaş olduğumuza.

Bayındır : İnanırsan?

Tamış : (Durgun) İnanırsam... Eğer inanırsam, soydaşıma ok da atamam, kılıç da çekemem!

Bayındır : Bunu ispat edeceğim, fakat o zaman sen de sözünde duracaksın Tamış Bey, soydaşına karşı çı-

kamıyacak, bilâkis onunla birlik olacaksın!

Tamış : Sözüm söz. Fakat nasıl ispat edeceksin?

Bayındır : Onlarla karşılaştığımız zaman.

(Geçiş müziği)

K. konuşmacı : Ve 26 Ağustos.. 1071! Malazgirt Ovası. Bir kıyamet savaş ki; naralar içre, alkanlar içre, bozca tozlar içre! Şahbaz atlar koşmakta, kılıçlar çalınmakta, meydan dolu başlar yığınak olmakta, kimindir bu başlar belli değil. Bir yanda iki yüz bin kişilik ordusu ile Romen Diyojen, öbür yanda elli bin kişilik yiğidi ile Alparslan! Atlılar.. oklar.. kılıçlar sarmaşıp, ayrılmada! Nal sesleri gümbür gümbür. Gümbür gümbür yürekler vurmada! O anda gür bir ses, Tamış Beyin sesi, hepsini bastırıyor...

Tamış : Yettim Sultanım...

E. Konuşmacı : Ve o zaman bütün Peçenek ve Uz erleri, kumandanlarının ardından yüz çevirip geldikleri yöne, Selçuklularla birlik, Bizans ordusuna karşı at salıp, kılıç çektiler!...

Bizans ordusu, doğuya ilerlerken, Bayındır Bey. çeşitli vesilelerle iddiasını ispat etmiş ve Tamış Bey de sözünü tutmuş, soydaşlarına tam savaş anında yardıma koşmuştu... Zaferden sonra, Tamış Bey, Başbuğ Alparslan'ın önünde yeri öpecek ve şimdi şehit olan kahraman arkadaşının hikâyesini anlatacaktı.

Göçmen Yusuf

ŞAHISLAR :

Kız konuşmacı
Erkek konuşmacı
Baba - Rüstem İmamoğlu
Yusuf İmamoğlu
Dilek
Asaf
Ülkü Hanım
(Öğretim Üyesi)
Vural
Cengiz
Mevlût
Feridun
Avse
Tuğrul Bey
(Öğretim Üyesi)
Işık Bey
(Öğretim Üyesi)
Köksal Bey
(Öğretim Üyesi)
Mehmet
Vehbi
Turan
Namık
Erhan

I. Perde

1. Sahne

(Perde karanlık sahneye açılır. Işık, sahnenin gerisinden ön plâna yürüyen kızı aydınlatır.)

Kız : Hikâyemiz, bir kısacık hayat üzerinedir muh-

terem seyirciler. Göçmen Yusuf'un, (üzerine basarak) Yusuf İmamoğlu'nun hayatı... Lâcivert gökte bir yıldız gibi parlayıp... (üzgün) kayan!.. Kahramanımız, destanların bozkurtu, tarihin mehmetçiği kadar meşhur ve onlar kadar bizim! Onlar kadar değerli.

(Işık, sahne kenarına dayanmış duran erkek konuşmacıyı aydınlatır.)

Er kek : Yusuf'un ailesi «bin atlı akıncılar»ın torunlarından.. Bulgaristan'da tutsak sürdürüyorlarmış yaşantılarını. Her soluk alışlarında ağır, zehir zıkkım bir hava dolarmış ciğerlerine :

«Kollarımı meşin kolçak sıkmadı;
Bir zalim zincirin yarası, kardaş!
Alnımı halayda güneş yakmadı
Vurmuş da bahtımın karası, kardaş!

Azat dolaştığım dağı, yamacı
Sardı tutsaklığın kanlı kulacı
Burda düşler tatlı, gerçekler acı
Acap nice sizin orası, kardaş?»

Kız : «Acap nice sizin orası, kardaş?» diye Anadolu'dan sual etmişler.. Anadolu'yu, hürriyetin ve istiklâlin simgesi olarak bellemişler. Uçan kuşun kanadından bir haber ummuşlar, esen rüzgârdan kudretli bir nefes beklemişler. Kulaklarında bin atlı akıncıların nal sesleri, çok eski fakat tazeliğini hiç yitirmemiş bir türkü gibi! Yürekleri hep bu türküyü tekrarlıyor... Rüstem Efendi, oğulcuğuna, hayâllerinin en güzelini anlatmış; al bayrağın gölgesinde, Türk'ün son hür kalesi Türkiye!... Ve hürriyet özlemi öyle sarmış ki içlerini, artık duramamışlar Bulgaristan'da... 1952'de göçmen kafilesi ile Ana-

yurt'a gelmişler.

(Işık, ,Yusuf'un babasını aydınlatır. Orta yaşlı ve dertli görünüşlüdür.)

Baba : (Rumeli şivesi) A be tutsaklık bi rezil hâl, hele komünist idarenin tutsaklığı! (içini çeker) İnsanlığımızı tümden yitirdik! İstemedim çocuk o zalim havay koklasın, istemedim doğacak olanlar gözlerini zincirli dünyaya açsınlar, alınlarına utanç damgası vurulsun (içini çeker) Varalım anavatanımıza dedim, bir başka olurmuş hürriyetin tadı ve dahi insanca yaşamanın haysiyeti! A be fakirlik burada da bırakmazsa yakamızı, ne gam?! Şöyle bir başımızı kaldırıp göğün mavisini ve al bayrağımızın soluğunu doldurduk mu içimize, dedim, çocuğa da, yeni doğacak olanlara da en büyük armağan! Doğacak olan, Yusuf'muş, kara gözlü Yusuf'um! (içini çeker, ıstırapla) A be ne bilirdim, ne bilirdim?...

(İşık, erkek konuşmacıyı aydınlatır.)

Erkek : İmamoğlu ailesi, Bursa'nın İnegöl kasabasına yerleşmişler, Yusuf, İnegöl'de doğmuş. Altı yüz yıl süren o muhteşem destanın yazılmaya başlandığı Bursa çevresinin havası mı etkilemiş çocuğu, yoksa ailesinden dinle diği o azap dolu tutsaklık yılları mı? Dünkü kölenin, kin kusan efendiliği mi? Ya da komünist idare tarzı mı?... Küçük Yusuf'un incecik bedeninde bir yürek büyümüş, bir yürek coşmuş.. Bin atlı akıncılara dek! Onların dili ile konuşmuş.

Kız, Erkek : «Haydi yiğit haydi yine akına
Ülkümüzün cıhan varsın farkına.»

2. Sahne

(Sahne aydınlanır. İstanbul Üniversitesi, Türkoloji bölümünde bir koridor, sağ karşıda yan yana iki kapı. Yusuf'la,

Dilek yere oturmuş, arkalarını duvara dayamış, konuşmaktadırlar. Dilek'in kucağında kitaplar vardır.)

Yusuf : Bilir misin Dilek, küçükken, eve yardım olsun diye su satıp para kazanırken çok mutluydum. Çıplak ayaklarımla tozlu yollarda koşar, (taklit eder) haydi buz, buzz gibi suuu! diye bağırır, avcuma beş kuruş fazla düşsün diye yırtınırdım. (içini çekerek) Yaa, yine de çok mutluydum.

Dilek : (Kucağındaki kitaplarla oynamaktadır) Yani?

Yusuf : O zaman hayâllerim vardı, umutlarım vardı. Geceleri gaz lâmbasının ışığında tarihi romanlar okurdum.. Okulda da çalışkandım ha, ne sanardım kendimi biliyor musun, (hafifçe güler) bir Fatih Sultan Mehmet!. Öyleden sonra su satarken de, atımın üstünde Attilâ'ydım! Su diye bağırmıyor, ülkeler fethetmeye koşuyordum.

Dilek : Çocukluk güzel şeydir.

Yusuf : Öyledir, hele benim gibi büyük hayâller içinde yaşarsan; Fatih Sultan Mehmet, Attilâ... Daha başkaları, meselâ Sakarya'nın muzaffer komutanı Mustafa Kemal de bendim. Bulgaristan'daki, başka ellerdeki tutsak Türkleri düşünürdüm. (Gülmeye çalışır) Emir verirdim, (taklit eder) «İlk hedefiniz Akdenizdir, ilerii!» Sonra Hatay, sonra Bulgaristan... Sonra...

Dilek : (Sözünü keser) Ve bütün esir Türkleri kurtarmaya giderdin!

Yusuf : (Gülmeye çalışır, omuzlarını silker) N'aparsın, Gazi Paşa'nın emirleri! Her gece giderdim Dilek her gece yorganıma sıkıca sarılır, başımı yastığın altına sokar...

Dilek : (Güler) Ve de korkudan titriyerek ?

Yusuf : Hayır hayır, (heyecanını zaptetmeye çalışarak) haydi yiğit haydi yine akına, ülkümüzün cihan

varsın farkına, ya işte böyle düşünerek, bin bir hayâl, bin bir ümit.

Dilek : (Düşünceli) Sonra büyüdün, üniversiteye geldin ve bir de baktın ki... hayâlle gerçek birbirine hiç uymuyor!

Yusuf : Öyleymiş! (Sigara çıkarır, elinde oynar) «Gökyüzünün başka rengi de varmış, Geç farkettim taşın sert olduğunu» (içini çeker)

Dilek : Yoo, gökyüzünün tek rengi var, o da mavi,

Yusuf : Yalan mı söylemiş şair? (Sigarasını yakar. bır nefes çeker) Belki o da bizim gibi görmüştür, gökyüzünü boyamaya çalıştıklarını, sanki sen göremiyor musun, iki yıl önce, «sağ sol yok, boykot var» sloganı ile başlayan öğrenci hareketleri pek çabuk bütün üniversitelere yayıldı.

Dilek : Öğrencilerin haklı istekleri vardı.

Yusuf : Doğru, inkâr etmiyorum, fakat bu haklı istekler zamanla ne hâle geldi Dilek bacı, boykotun ikinci haftasında sloganlar değişmeye başladı, yani gökyüzünün mavisine ilk lekeler düşmeye başladı; bozuk üniversite düzeninden, bozuk devlet düzenine geçildi.

Dilek : O evet.

Yusuf : Sonra, düzen değişmeli, sol rejim dendi, sosyalizim dendi, gerçi sosyalizimle komünizim ayrı ayrı şeylerdir, biz sadece sosyalistiz diyorlardı ama ağızları hep Marksist diyalektiğin ağzı idi...

Dilek : Ve örnek diye gösterdikleri hep komünist liderlerdi, Lenin, Mao, Çe Guavera!

Yusuf : Değil mi, haklıyım.. Fikir özgürlüğü diyorlar, bu hakkı yalnız sol fikirler için tanıyorlar, formlara geldin, kaç kereler sorularım oldu, cevaplarım oldu, beni nasıl susturmaya çalıştıklarına dikkat ettin mi? Sadece susturmaya çalışsalar yine iyi, sol fikirlere karşı olan herkese «Faşist» dediler, ordumuzu bile «Faşist»

iftirasını attılar ve sola karşı olan her şahsa, her kuruma dille, kuvvetle tecavüz ettiler, ülkücülerin kanına girdiler... Süleyman Özmen'in cenazesini hatırlıyorsun değil mi?

Dilek : Hatırlamaz olur muyum? Ne suçu vardı o çocuğun, sola karşı olmaktan başka?

Yusuf : İşte senin hürriyetin rengi dediğin o güzelim maviyi, nasıl kızıla boyuyorlar, hissediyor musun şimdi?

Dilek : Oh sadece boyamaya çalışıyorlar Yusuf, sadece boyamaya çalışıyorlar. Fakat hayır, muvaffak olamıyacaklar!

(Silâh sesleri duyulur. Şaşkın birbirlerine bakarlar, yerlerinden fırlarlar. Yusuf,, Dilek'i tutar.)

Yusuf : Dur kımıldama, sen bekle burada, ben bakarım.

Dilek : Hayır hayır Yusuf, Allah aşkına gitme, silâhın yok, ne yapabilirsin.

Yusuf : Arkadaşlar, Rektörle konuşmaya geleceklerdi, onlara mı ateş açtılar acaba?

(Yusuf yürür, Dilek önüne geçer)

Dilek : Allah aşkın bekle Yusuf, önce ne olduğunu anlayalım.

Yusuf : Bak senin mavine, hürriyetimize nasıl kurşun sıkılıyor.

Dilek : Biri geliyor, bak...

Yusuf : Asaf galiba...

Asaf : Duydun mu, imansızları duydunuz mu?

Yusuf : Ne var, ne oldu, gidelim mi?...

(Asaf yere çöker, eliyle boş ver misali bir hareket yapar.)

Asaf : Her şey bitti, nereye gideceğiz?

Yusuf : Ne oldu?

Asaf : Ne olsun, daha ne olsun be! (başını dizlerine gömer, bağırır) Ah rezil domuzlar. ah komünist domuzlar!

Dilek : Anlatsana

Asaf : (Başını kaldırır, bir süre anlamsız bakar, ağır ağır konuşur) Merdivenin ilk basamağında, ilk adımda.. kurşunladılar.

Yusuf : Kimi?

Dilek : Niçin?

Asaf : Yüksek öğretmenlerin, rektörle konuşmaya gelen temsilcilerini... Niçin mi Dilek bacı?... Niçin ha?' (omuz silker, sinirlidir) Kahbeliklerinden! (içini çeker) büyük bir nefes bırakır, ağır ağır anlatır) Yüksek Öğretmenliler üniversiteye giremiyorlar, toplu gelseler mutlak silâhlı kavga çıkıyor, tek gelseler, sokmuyorlar... Bu arada işin komiğine bak, hocalar devam karnesi istiyorlar, aksi halde imtihana girme hakkı vermiyorlar... İşte bu Yüksek Öğretmenli ülkücülerin temsilcileri gelsin Rektörle konuşsunlar dedik, randevu aldılar.

Dilek : Ve kurşunladılar, ha?

Yusuf : Hepsi mi, kim?

Asaf : Bizimkilerden yalnız biri vuruldu, Yusuf'u tanırsın, Yusuf Olgun işte o. Ben pencereden bakıyordum, daha ilk basamaktayken çocuklar, sağdan soldan ani ateş açtılar, Yusuf düştü, bizimkiler onu çekeyim derken, kim vuruldu biliyor musun, şu küçük ayakkabı boyacısı!

Yusuf : Vah yavrum, peki Yusuf'un yarası?

Asaf : Ağır deyil sanırım, çünkü koluna girip götürdüler, her şey okadar çabuk oldu ki, bir an rüya görüyorum sandım. Faşistlere ölüm, emperyalist işbirlikçilere ölüm diye bağırmaları ile, Yusuf'un vurulması, ardından ayakkabı boyacısı çocuk, merdivenin ordaymış fakir. Hali fena! (Başını sallar)

Dilek : Onu da götürdüler mi?

Asaf : Hiç bırakırlar mı. Ver bi sigara be İmamoğlu.

(Yusuf sigara uzatır, Asaf alır, bakar, yüzünü buruşturur.)

Asaf : Birinci! Birinci mi içiyorsun Yusuf?

Yusuf : (Mahçup) E benden bukadar, beğenmediysen...

Asaf : (Sözünü keser) Yo yo, kusura bakma. Benimkisi lâf işte... (Sigarayı yakar) E e şimdi de bakalım, n'olacak bu işler?

(Yusuf, Asaf'ın yanına oturur, Dilek ayakta ve tedirgindir.)

Dilek : Oturmasanız da, gitsek. Belki... Belki buraya da...

Yusuf : Otur be Dilekbacı, bugünlük kanlarını içtiler, gıdalarını aldılar! Şimdi polis gelir, dağılırlar. Artık varmazlar üstümüze, merak etme.

Dilek : Kendim için değil de... Neyse.. Her şey 16 Mart'da başladı değil mi, Yüksek Öğretmenlerin gününde?

Yusuf : Evet o gün, bizimkilerin üstüne gelip, kavga çıkarmak istemişler, bizimkiler uymamış.

Asaf : Herifler çirkef gibi üstümüze sıçrıyorlar. uysan bir türlü, uymasan bir türlü... (Acı acı güler) Vekil Bey de ne buyuruyor, sağa da karşıyız, sola da! Yani demeye getiriyor ki, it dişi domuz derisi, yesinler birbirlerini gençler, bana ne, ben iktidarıma bakarım.

Yusuf : Vatanseverle vatan haininin eşit muamele gördüğünü ilk bu iktidarda şahit oluyoruz galiba. (alaylı) Büyüklerimiz, suyu getiren de bir, testiyi kıran da, diyorlar.

Asaf : (Yere tükürür) Boş versene sen o büyüklerimizi. İşte böyle Dilek bacı, bizimkiler uymamış. İdare

de tutmuş, hadise çıkarmak isteyen solcuların ele başlarını atmış Yüksek öğretmenden. On üç, on dört kişi falan.

Yusuf : İşte mesele buradan koptu, solcular, madem bizim başlarımız atıldı, biz de Yüksek Öğretmenli ülkücüleri sokmayacağız o fakültelere diye karar almış lar... Şimdi dört yüz ülkücü, fen, edebiyat ve kimyadan dört yüz talebe açıkta.

Dilek : Peki bu dört yüz kişi, büyük bir kuvvettir kardeşim, niçin?...

Yusuf : Asaf söyledi ya, tek gelenin üstüne on beş yirmi kişi birden çullanıyor, çocuğun pestilini çıkarıyorlar, bir tarafını kırıyorlar. Yok ülkücüler toplu gelse, mutlak silâhlı kavga çıkıyor.

Asaf : Yoksa girmek mümkün, pek tabii mümkün. fakat bir kaç arkadaşın şehit edilmesini göze almak gerek, (Sigarasını fırlatır) Alamayız değil mi?

Dilek : Bu çocuklar devam etmedikleri için imtihana da giremiyecekler.

Yusuf : Giremiyecekler ya, hocalar, nasıl kafa ise, silâh zoru ile fakülteye sokulmamayı mazeret kabul etmiyorlar. Temsilciler rektörle bu konuyu konuşacaklardı.

Dilek : Konuşamadılar.

Asaf : Nasıl haber aldılarsa randevuyu, namussuzlar merdivenin iki yanına mevzilenmişler, bastılar kurşunu.

Dilek : Ben sizler için de korkuyorum, Yüksek Öğretmenli değilsiniz ama, ülkücü olduğunuz biliniyor, şöyle saklansanız, biraz kendinizi belli etmeseniz. Hani saman altından hareket etseniz... diyorum.

Asaf : Gayet tabii biliniyor ülkücü olduğumuz, Yusuf Ülkü Ocakları başkan adayı idi... Dilek bacı, saklanacak bir ayıbımız mı var? Kendimizi neden belli etme-

yecek mişiz, korkacak, çekinecek bir suçumuz mu var? Yoksa bu vatanı sevmek mi kabahat, onun için mi bu vatanda kaçacak bucak arıyalım?

Yusuf : Millet bölünmesin, kardeş kavgası çıkmasın demek ki kabahat? Yoksa Türkiye'de, batıdan çalma bir idare sistemi değil de, Türk için, Türk bünyesine, karekterine uygun, Türkler tarafından, milliyetçi bir idare istemek mi? Bu arzularımız için mi, kendimizi belli etmemeye çalışacağız? Milliyetçi ülkücü olduğumuz için mi korkacağız?

Dilek : (Biraz bozulmuştur) Yani demek istiyorum ki...

Yusuf : Ah Dilek bacı, senin mavine, hürriyetine sahip çıkmaya çalışıyoruz. O maviyi, kızıla boyamak isteyenler, açık açık yazıp söylemekten gayri, harekete geçtiler çoktan. Kendilerini de hiç saklamak, istediklerini belli etmemek gereğini duymuyorlar.

Asaf : Halk ihtilâli diyorlar, Kürt devleti kurulmalı diyorlar, açık açık milleti bölmek istediklerini söylüyorlar ve bu yolda çalışıyorlar, El Fetih'e, gerillâ öğrenimine gençleri yolluyorlar, kızıl Çin yapısı silâhlar ellerde, Sovyetlerden gelen para ceplerde, sen ne diyorsun Dilek bacı?! Ne?! İktidarın hiç tasası değil, ya biz ülkücüler de olmasak, ne olacak bu memleketin hâli?

Dilek : Ben ordudan ümitliyim.

Yusuf : Elbet, bütün ülkücülerin tek güven kaynağı ordu.

Dilek : Ben neden saman altından dedim, biliyor musun, çünkü gün solcuların günü, yıl uğursuzun!

Yusuf : Hayır böyle düşünme, sakın. Hiç bir zaman gün onların günü olamaz. Biz ülkücüler nasıl bugünlere sahip çıkmaya çalışıyorsak, sen de bacım sen de çık. Çünkü bu memleketin asıl sahipleri bizleriz, günleri de elbet bizim kılacağız. Bir avuç vatan hainine bırakıla-

maz bu memleket.

Dilek : Bir avuç mu, nasıl böyle diyorsun, öyle ka labalık ki solcular?

Yusuf : Senin kalabalık dediğin, meseleyi bilmeyen, tehlikeyi hissetmeyen, ya korkudan, ya nemelâzımcılıktan, ya da bir modadır diye kapılıp gidenler. Asıl vatan haini, emin ol, bir avuç şuurlu komünist. Diğerleri birer kukla, ya maşa... Ya da dediğin gibi kalabalık, öyle kalabalık sadece, sürü!

Dilek : Galiba haklısın.

Yusuf : Öyle sanıyorum ki, hiç biriniz benim kadar hissedemezsiniz tehlikeyi, benim kadar acı çekemezsiniz. Çünkü bizzat ailem yaşamış komünist rejimi. O cehennemden kaçmış... Ah kafam almıyor, beynim tutuşuyor sanki, kişi nasıl öz milletini esarete sürükler? Bu ne ahmaklıktır, ne hainliktir!...

Dilek : Sloganları, tam bağımsız gerçekten demokratik Türkiye, Amerika'ya küfredip, bağımsızlığı savunuyorlar güya.

Asaf : Ve bir takım ahmaklar da kanıyorlar bu lâfa, ha? Neden o bağımsızlığı isteyen diller Rusya'ya küfretmez, neden Nato'ya hayır diyenler, Varşova paktı özlemi içindeler?... Hiç komünist rejim yerleştiği yerden çıkar mı, hani, nereden çıkmış? İşte Macaristan, işte Çekoslavakya, halk biraz hürriyet dedi diye, Rus tankları gençlerin üstüne yürüyüverdi, değil mi? Ezildi Macar gençleri, Rus tankları altında. Bu mu istedikleri bağımsızlık?

Yusuf : Komünist rejim dedin mi, Sovyetler Birliği'nin idaresini de kabul edeceksin, başka sonu yok bunun. Moskofu sistemi ile, tankı ile, topu tüfeği ile başında bileceksin, senin milletin yoktur gayri, Sovyetler Birliği vardır, ve de onun kuklası komünist partisi... (Bir sigara yakar) Babam anlatır da...

(Sahne kararır, ışık babayı aydınlatır.)

Baba : A be sürüden farkımız yoktu orada. Geçtim milliyetinden, hayvan mıyız, insan mıyız, o belli değil! Dinine, törene sahip olmak bir yana, çocuğuna, kızanına sahip etmezler insanı. Mal mülk mü, (acı acı güler) onların lâfı olmaz da, şu yavru benimdir desen, terbiye vereyim desen, bırakmazlar. Allah'ını, peygamberini öğreteyim desen, büyük yasak! Neymiş, din afyonmuş, zararlıymış insana. A be her bir şeyi komünist devlet bilirmiş, zaten her bir şey de komünist devletin, malın, mülkün, helâlin, çocuğun Köleydik desem, yetmez. Çünkü köle de insandır bir bakıma. Yahu anlatılmaz bir durum. Milletin yok, dinin yok, atandan öğrendiğin âdetin, tören yok. A be sen yoksun, sen! Bi komünist partisi var. Her bir şeyin sahibi, her bi şeye hükmeden, emreden. Yalnız o; komünist partisi. Ondan habersiz nefes bilem alamazsın Bulgaristan'da. A be söyledim ya sen yoksun. Daha ne anlatayım. Esirlik bi rezil hâl, hele komünist idarenin esirliği!

(Işık, erkek konuşmacıyı aydınlatır.)

Erkek : «Ben ekerim, yâda kalır ekinim;
Buğday başaklanır, boy verir kinim,
Eli doyururken soframla sinim
Yanar boğazımın şurası, kardaş!

Şavkı yok güneşin, kuluyken elin;
Yarın sabah günden önce siz gelin,
Sizin iller ile şu bizim ilin
Bir iki türkülük arası, kardaş!

Yürekte kaygı bir, ah ayrı ayrı
Ben öksüz, bacım dul, yavuklum sayrı,
Bıçak ta kemiğe dayandı gayri;
Haydi, öç almanın sırası kardaş!»

3. Sahne

(Sahne aydınlanır, Dilek, Yusuf,, Arif, aynı şekilde otur maktadırlar.)

Yusuf : (Anlattığı bir şeye devam eder gibi konuşur) Bu vatanın asıl sahipleri, biz ülkücüleriz, diyoruz. Neden biliyor musun Dilek bacı, tıpkı Ergenekon'da Türklere çıkış, kurtuluş ve zafer yolunu gösteren bozkurt gibi, bizler de, milletimize kurtuluşun, zaferin ışığını sunuyoruz... Bu ışık, milliyetçilik ülküsüne sarılmış, Türklük gurur ve şuuru, İslâm ahlâk ve fazileti ile bezenmiş milletimizin, tam birlik ruhu içinde, her bakımdan kalkınması, gelişmesi demektir.

Asaf : Kısaca bacım, biz Türk'e eski gurur, haşmet ve zenginliğini, manevî ve maddî zenginliğini yeniden kazandırmak istiyoruz. Ey Türk kendine dön, diyoruz. Şimdi karar ver bakalım, biz miyiz bu vatanın asıl sahipleri yoksa solculuk, ilericilik modasıyla, komünist sloganlarla, kürtçülük masalı ile, milleti bölüp parçalayıp, Moskof'un kucağına atmak isteyenler mi?

Ülkü Hanım : Ne o Arif, neden coştun yine?

(Gençler ayağa kalkarlar)

Asaf : Hadiseyi duydunuz mu Ülkü abla?

Ülkü Hanım : Duydum Asaf, duydum. Hangi birine yanarsın, Yusuf Olgun'un yaralandığına mı, küçük boyacının ölümüne mi, yoksa çocukların Rektörle konuşmadıklarına mı?

Asaf : Yanacağın bu millet abla, bu milletin kötü talihi.

Ülkü Hanım : Bu kötü talihi sizler değiştireceksiniz.

Dilek : Muhakkak abla.

Ülkü Hanım : Dilek, sen de, sen de katılıyor musun ülkücülere?

Dilek : Olaylara şahit olduktan sonra, başka bir şey yapmak mümkün mü abla?

Ülkü Hanım : Haklısın Dilek. (Gülmeye çalışır) Çocuklar ben neden geldim buraya biliyor musunuz? Komik vallahi! Solcular 338 numaralı odayı, (eliyle işaret eder) şurayı gözlerine kestirmişler, bir gün ani baskın verip, silâhla içerdekileri tarayacaklarmış, haber vereyim dedim.

Yusuf : Orası Necmettin Bey'le, Tuğrul Bey'in odası değil mi ?

Ülkü Hanım : Evet, onların odası. Işık Bey'le Köksal ağabeyiniz de sık sık uğrarlar oraya, e ben de eksik olmam. (güler) Görüyorsunuz ya, bir taşla kaç kuş! Bir odayı basıp, sıradan kaç ülkücü hocayı haklayacaklar.

Asaf : Hem de yaparlar!

Ülkü Hanım : Öyle, öyle. Emin bir kaynaktan duydum, tavsiye de var! Hocalar, masaların üstüne, çekmecelere falan bol bol kitap yığsınlar, biri kapıyı açarsa, hemen kitapların arkasına sığınsınlar. (güler) Kurşun kitapdan zor geçermiş... Yaa, güleriz ağlanacak halimize!

Yusuf : Türkiye'de, Fatih'in İstanbul'unda bir üniversitede, Türkçü hocalar, kurşunlara hedef olmamak için, kitapların arkasına sığınacaklar, ha?... Acı!

Asaf : Fatih'in İstanbul'u ama çoban Süli'nün iktidarı arkadaş, n'aber?

Perde Kapanır

II. PERDE

1. Sahne

(İstanbul Üniversitesi bahçesi, Kapalı perdenin önüne bir

iki bank konması yeterlidir. Ayşe, Vural, Cengiz, Feridun, Mevlût,. bir banka oturmuş, bazıları ayakta konuşmaktadırlar.)

Cengiz : Bence daha fazla beklemeye gerek yok, Ankara'dakiler başarılı oldular, şimdi sıra bizde.

Vural : Zaten emir geldi, başlayın deniyor.

Mevlût : Ankara'daki gösteri iyi olmuş hani, hocalar donlarını ıslatmışlar. (güler) Haziran sınavları hemen Eylül'e ertelenmiş.

Vural : Biz de ayni şeyi isteriz!

Feridun : Kendimiz karar veremeyiz, emir ne ise, onu tatbik etmemiz gerek.

Vural : Hıyar ağası, biliyoruz, ukâlâlık taslama! İmtihanları ileri sürüp, olay çıkarın deniyor, bu arada ne kadar ülkücü hoca ve öğrenci varsa sindirilecek, (omuz silker) haklanabilir de! Maksat mikropları temizlemek, yenileri varsa saptamak, bir takımını korkutmak, her zamanki gibi.

Mevlût : Yüksek Öğretmenlilerin sorunu da çözülür, zaten iki sınav devresi atlattık, bunu da ayarlarsak, oldu bu iş.

Vural : Faşist hocalar Cumhurbaşkanı'na, Ordu komutanlarına hâttâ (güler) İnönü'ye bile tel çekmişler.

Ayşe : Deme yahu, ne demişler?

Vural : (Asker selâmı çakar, dimdik durur, ezbere okur) Devletin okutmayı taahhüt ettiği bilmem nekadar öğrenci, bilmem nekadar aydan beri fakültelere sokulmuyorlar! (güler, vaziyetini düzeltir) İşte hıyar turşusu! Devlet bunların okumasını temin etsin, aksi halde bizler hakkımızı almaya çalışacağız, falan filan.

Ayşe : Hop dedik, sanki devlet var da!

Mevlût : Hassittirr, nasıl alırlarmış haklarını, burada hak değil, silâh konuşur oğlum, öğrenmediler mi da-

ha?!

Cengiz : Hepiniz dolu musunuz?

Feridun : Pek tabii, yoksa sen boş musun?

Cengiz : (Koltuk altından bir otomatik tabanca çıkarıp, gösterir) Hiç boş dolaşmam yavrum, nah işte.

(Silâhla ilgilenir, bakarlar.)

Feridun : İyi mal!

Cengiz : Ne sandın, Çin yapısı.

Vural : Bugün başlayalım.

Ayşe : (Gerinir, güler) Aman çabuk olun, canım şenlik istiyor

Vural : Hanımın keyfine bak, biz yorulacağız, o seyrine bakacak.

Ayşe : (Kabarır) Ulan, gerektiği zaman silâhlarınızı saklayan kim? Ha? Polislerin önünde ayılıp, bayılıp sizlerin kirişi kırmasını sağlayan kim, Ha? Depodan mermileri taşıyan kim? Söyler misin?!

Cengiz : (alaylı) Sen Vural'a bakma kızım, seninle övünüyoruz!

Ayşe : Sen aynaya bak da, kendinle alay et, daha geçen gün iki ülkücüyü görünce, tabana kuvvet kaçtın.

Cengiz : Silâhım yoktu da, ondan, ne bok yiyecektim?

Ayşe : (Alay ederek, kırıtır) Sanki onların silâhı varmış da, sana çektiler de...

Cengiz : Saçmalama, kendimi tam emniyete almadan eyleme geçmem, tatlı canımı sokakta bulmadım.

Vural : Dikkatli konuş, örgütün emrettiği eyleme her an geçmeye hazırız!

Ayşe : Duydun mu burjuva piçi?!

Cengiz : Ulan karı, seni tuttuğum gibi...

Vural : Eee kesin be, höst dedik, höst!

Mevlût : Heyy şu gelenlere bakın, Yusuf değil mi o?

(Yusuf'la Dilek,, sahnenin dış merdiveninden ağır ağır

çıkmaktadırlar.)

Feridun : Tam kendisi, ulan işte sırası, şu kahbe dölünü gebertelim.

Vural : Hayır, burada bahçenin ortasında olmaz, fakülte koridorunda sıkıştıralım... Cengiz, sen arkadaşlara haber ver, bu iti gözlesinler, yakalar yakalamaz çullanacağız, Feridun herkes silâhlı olacak, bu emirdir. Şimdi derhal dağılalım... Öğrenci bürosunun oraya gelsinler tam kadro, tamam mı...

Ayşe : Tamam.

Vural : Sen Feridun'la git, silâhı olmayana, temin et, depodan, biliyorsun ya.

Ayşe : Biliyorum, oldu...

(Gençler dağılırlarken, Yusuf'la, Dilek bir bankın yanına gelmişlerdir,, otururlar.)

Dilek : Ne o, bizi görünce dağılıverdiler.

Yusuf : Boş ver, Ankara'daki hadiseden heveslen diler, burada da bir şey çıkarmaya çalışıyorlardır. Zaten Türkoloji'yi basmaları bir işaret.

Dilek : Necmettin Beyin odasını basmışlar, değil mi?

Yusuf : Evet, Tuğrul Bey'den yüksek öğretmenlilerin devam karnesini istemişler, akıllarınca alıp, yırtacaklar.

Dilek : Devam karneleri Tuğrul Bey'de ne arıyor?

Yusuf : Oğlanlar giremiyorlar ya Üniversiteye, kız arkadaşlarla yollamılar devam karnelerini, belki onlar bir şey yaptırır imza alabilirler diye. Kızlar da, ellerinde karnelerin göze çarpmaması için Tuğrul Beye teslim etmişler.

Dilek : Vermemiş değil mi Tuğrul Bey?

Yusuf : Ne münasebet, silâhla yürümüşler adamın

üstüne, en yürekli hoca, kılı bile kıpırdamamış! Yok bende demiş, kovmuş solcuları, onlar galiba böyle bir direniş beklemedikleri için, şaşırıp, çekilmişler.

Dilek : Belki de Tuğrul Beyi silâhlı sanıyorlardı.

Yusuf : Belki de. Bunun acısını çıkaracaklardır.

Dilek : Zaten ne zamandır hedef, 338 numaralı oda.

Yusuf : Ee ülkücü hocaların simgesi haline geldi de ondan.

Dilek : Yusuf... Sana bir şey söylemek istiyorum...

Yusuf : Söyle,

Dilek : Nedir biliyor musun?... Nasıl başlayım ki... Yani...

Yusuf : Söyle be bacım.

Dilek : Senin bir süre buralardan uzaklaşmanı istiyorum.

Yusuf : A, neden?

Dilek : İşte sebebini izah etmek güç, alay etmeyeceğine söz verirsen söylerim.

Yusuf : Pek tabii, hiç alay eder miyim?

Dilek : Şey... Yusuf seninle ilgili garip rüyalar görüyorum... Karanlık, sıkıntılı velhasıl anlatması güç, zaten açık seçik bir şeyler değil. Sadece karanlık, bildiğimiz karanlık değil ama... Garip, içten içe yaldızlanmış gibi parlayan bir karanlık.

Yusuf : (güler) Fena mı bak içten içe yaldızlanmış gibi parlayan, diyorsun.

Dilek : Hayır hayır, fena. Bana ölümü hatırlatıyor.

Yusuf : Haydi canım sende.

Dilek : Ne zaman aklıma gelsen, yüreğim daralıyor, sanki büyük bir ağırlık. Sıkıntı değil, fakat derin bir hüzün duyuyorum.

Yusuf : Olaylar asabını bozmuş senin Dilek, asıl sen gelmesen bir süre fakülteye, dinlensen.

Dilek : Yoo olmaz, her gün gelip seni, diğer ülkücü

arkadaşları gözlerimle görmek istiyorum, sanki (güler) ben gelmesem sizlere bir şey olacakmış gibi! Fazla mı romantik buluyorsun beni?

Yusuf : Hayır, sadece çok duygulusun, Sen sağ ol Dilek bacı, senin gibi kız arkadaşlarımızın bulunması bize gurur veriyor. Biliyor musun, tarihimizin eski devirlerinden bu yana Mehmetçik ne zaman sefere çıksa, gözü arkada kalmamıştır. Çünkü onu yüreklendiren, çoluk çocuğuna, çiftine çubuğuna belki kendisinden de iyi sahip çıkacak bir kadını vardır... Türk kadını, Türk erkeği gibi cefakâr, vefakârdır, belki daha da fazla.

Dilek : Doğru söylüyorsun, Türk kadını vefakârdır, cesurdur. Ama şimdi ben korkuyorum, çok korkuyorum, İçimdeki bu his, bu hüzün. Yusuf, senin mutlak uzaklaşmanı istiyorum buradan, n'olur biraz memlekete gitsen.

Yusuf : Daha bu sabah ağabeyim geldi Dilek, dışardaydı biliyorsun, ben okuyabileyim diye o tahsilini yarım bıraktı, Almanya'ya çalışmaya gitti, Neyse işte, memlekete uğramış, buraya da beni görmeye gelmiş. Babamın selâmını getirmiş diyormuş ki, o moskof piçleri karşısında sakın ürkmesin benim oğlum, vatan ona, onun gibi ülkücülere emânet. Biz Moskof'a çok kurban verdik, onların hesabını sorsun Yusuf. Ya işte böyle Dilek bacı...

Dilek : Baban durumu iyice bilmiyor, seni ölümle tehdit ettiklerini tahmin etmiyor, belki.

Yusuf : Teferruatı bilmiyor, fakat seferberlik halinde olduğumuzu iyi bilir, babam Rus işgalini yaşamış, anasını gözünün önünde şehit etmişler. Yani diyeceğim Rus işgalini de, komünist idareyi de, bu idarenin geliş takdiklerini iyi bilir. Şimdi Türkiye'de sahneye konan oyunu, o, çok eskiden Bulgaristan'da yaşamış .. Seferberlik halinde olduğumuzu bilir.

Dilek : Seferberlik mi?

Yusuf : Öyle değil mi, ha düşman dışarıdan hücum ediyor, memleketini alacağım diyor, ha içerdeki ajanları ile, milleti bölmeye memleketi parçalamaya çalışıyor. Ayni şey, iki hâl de bizim için seferberlik demektir. E e Türkler için de seferden kaçmak, nedir bilir misin, soyum açısından en büyük zül, dinin açısından sa günah!

Dilek : Evet evet haklısın ama, yine de... Ne bileyim işte pisi pisine ölmeni istemiyorum.

Yusuf : Eğer gerçekten öldürürlerse beni, ta oradaki Bulgaristan'daki bir cinayet, burada... biraz geç kalınmış bir şekilde işlenmiş olur. Fakat şuna emin ol, pisi pisine gitmem... Ölümümün bir anlamı olur.

Dilek : (sinirli) Ne anlamı?

Yusuf : Süleyman Özmen gibi, bir ölüm! Şehitlik be Dilek, şehitlik Ve de bir ispat, gerek arkadaşlarıma, gerek solculara bir ispat.

Dilek : Şehitlik evet, fakat neyin ispatı?

Yusuf : Kişi, inandığı dâvâ uğruna ölebilir! Düşman ha dışardan gelsin. ha içerden çıksın, eğer bu milleti bölüp, parçalamak tutsak etmek istiyorsa, onunla mücadele edilir, bu mücadelenin sonunda ölüm bile olsa... İşte ispat bu.

Dilek : Çok pahalı bir ispat!

Yusuf : Hiç değil, bırak uzak geçmişi, hiç olmazsa Çanakkale'yi, Sakarya'yı hatırla orada şehit olanların canı benimkinden ucuz muydu?

Dilek : (İçini çeker, huzursuzdur) Seninle tartışmaya girilmez ki, Tanrı yardımcın olsun.

Yusuf : Tanrı hepimizin yardımcısı olsun, Tanrı Türk'ü korusun!

Dilek : Benim gitmem lâzım annemle çarşıya çıkacağız.

Yusuf : (Saatine bakar) Ben de bir saate kadar ağabeyimle bulaşacağım. Bu gece dönüyor, bakalım bir da-

ha ne zaman görüşürüz.

Dilek : Hayırlısı, her nekadar tanımıyorsam da, benden selâm söyle ağabeyine.

Yusuf : (Kalkar) Sağ olasın, söylerim... Haydi seni geçireyim... (Yürürler)

2. Sahne

(338 numaralı odanın içi: İki çalışma masası, koltuklar, sandalyeler, kitaplık... Sigara sehpaları, kitaplar vs. Kapı açıktır, boş koridor görünür. Ülkü Hanım, Tuğrul Bey, Işık Bey oturmuş çay içmektedirler.)

Ülkü Ha. : Bravo doğrusu Tuğrul, o itlere iyi karşı koymuşsun, hiç kormadın mı?

Tuğrul Bey : Neden korkayım Ülkü, artık hoca odasını basmak olağan hale geldi, ayrıca ne zamandır biliyoruz bizim odaya geleceklerini, (güler) Nihayet bir canımız var değil mi?...

(Koridordan Turan, sonra Mustafa'nın koşarak geçtikleri görülür, hocalar birbirlerinin yüzlerine bakarlar.)

Ülkü Ha. : Ne oluyor?

(Işık Bey kalkar, kapının yanına gelir, koşarak geçen Arif'i durdurur.)

Işık Bey : Ne o Asaf, ne koşuyorsunuz?

Asaf : Ağabey kötü, çok kötü?

(Ülkü Hanımla Tuğrul Bey de kalkıp, kapının yanına gelirler.)

Tuğrul Bey : Nedir kötü olan, ne var?

(Namık'la Erhan da koşarak geçerler.)

Asaf : Öğrenci bürosunda orada, Yusuf'a çullanmış

lar, dövüyorlarmış.

Tuğrul Bey : Hangi Yusuf?

Asaf : Bizim Yusuf, göçmen Yusuf!

Ülkü Hanım : Ah evlâdım, gidelim, biz de gidelim.

Asaf : Hayır hayır, hocalar karışmasın, daha fena olur. Siz bekleyin. (Hızla uzaklaşır)

(Hocalar birbirlerinin yüzüne bakarlar.)

Ülkü Hanım : Ne yapacağız?

Işık Bey : Ben gidip bakayım.

Tuğrul Bey : Belki Asaf'ın dediğini yapmak daha doğru, biz karışırsak iş büyüyebilir.

Işık Bey : E burada eli kolu bağlı bekleyecek miyiz?

Ülkü Hanım : (Masaya yürür, telefonu çevirir) Ben Köksal'ı çağırayım... Alo Köksal benim, solcular Yusuf'u kıstırmışlar dövüyorlarmış... Öğrenci bürosunun orada... Hayır gitme. Buraya gel, burdayım 338'de... Evet hemen gel.

(Hocalar ayakta şaşkın oraya buraya gezinirler, sigara yakarlar.)

Işık Bey : Şöyle uzaktan bak, yaklaşma.

Ülkü Hanım : Ben de geleyim.

Tuğrul Bey : Ne oluyor, hiç olmazsa gidip bir bakayım.

Işık Bey : Hayır sen kal.

Ülkü Hanım : Zaten, seni öldüreceğiz diye üstüne yürüdüler çocuğun, peki ama niçin Yusuf, niçin göçmen Yusuf?

Işık Bey : Bütün formlarda, toplantılarda Yusuf çıktı karşılarına, sakin sakin sorular sorarak, çocuğu kafa gücü ile altedemediler, şimdi bilek gücü deniyorlar. Mesele bu, Yusuf bütün çalışmaları ile, davranışları ile solcuların karşısında yenilmez güçtür.

Ülkü Hanım : (Heyecanlı ve üzgün) Öldürürler mi, Işık, ha? Öldürürler mi ?

Işık Bey : Bizimkiler yetişti ya, içim rahat, kurtarırlar.

Köksal Bey : (Sinirli) Yahu aşağıda kıyamet kopuyor!

Işık Bey : Bizimkiler yetişti.

Köksal Bey : Çok kalabalıklar, çok.

Ülkü Hanım : Kurtaramazlar mı Yusuf'u?

Köksal Bey : Ülkü, sen eve gitsene.

Ülkü Hanım : Gidemem, Yusuf'un kurtulduğunu görmeden gidemem.

(Tuğrul Bey girer, bitkindir, bir koltuğa çöker.)

Tuğrul Bey : Kaç kişi yüklenmiş çocuğun üstüne, kaç kişi, Allah'ım! Gâvur yapmaz bunu.

Ülkü Hanım : (Sinirli sinirli odada gezinmektedir) Ah Yarabbim, ah yarabbim... Köksal durmayın, bir şey yapın.

(İki el silâh sesi, sonra gürültüler, karışık küfürler duyulur. Hocaların hepsi koridora fırlar. Sahne kısa bir süre boş kalır. Bu arada gürültüler ve küfürler daha net duyulur.)

(Yusuf, Mehmet'in kolunda içeri girer, üstü başı yırtılmıştır, yüzü, elleri kan içindedir,... arkasından Ülkü Hanım, Köksal Tuğrul Bey, İşık Bey, Arif, Turan, Namık,, Erhan, Mustafa, Vehbi girerler.)

Ülkü Hanım : (Yusufa yaklaşır, kollarından tutar) Yusuf, Yusuf kardeşim çok hırpaladılar mı seni?

Yusuf : Olan oldu abla. (Arkasını tutar, yüzünü buruşturur) Kaburgam kırıldı galiba.

Işık Bey : Yusuf, otur bakayım, su yok mu su?

(Ülkü bir bardağa su koyar, Yusufa içirir. Dışardan küfürler duyulmaktadır.)

Asaf : Felsefe katından tarih sahanlığına doğru çıkıyorlar.

Cengiz : Hepsi silâhlı!

Tuğrul : Akıllarınca işimizi bitirecekler.

Işık : Çocuklar silâhı olan yok mu?

Vehbi : Yok hocam.

(Dışardan gürültüler, küfürler devam etmektedir.)

Işık : Merdivenin başını tutalım, yaklaştırmayalım, haydi...

(Gençlerin bazıları bellerine sardıkları zencirleri çözerler, bazıları iskemleleri kırarak, sopa yapar. Birer ikişer dışarı çıkarlar.)

(Dışardan gelen gürültü ve küfürler netleşmiştir.)

Mevlût : (Dışardan) Kahrolsun emperyalistler, it dölleri, ananızı belleyeceğiz.

Feridun : Çık dışarı Yusuf, erkeksen dışarı çık!

(Yusuf yerinden kalkar, Tuğrul Bey, durdurur onu.

Cengiz : (Dışardan) Faşist itler...

Feridun : (Dışardan) Bozkurtlara ölüm, ölüm Bozkurtlara.

(Yusuf, bir sandalye kapar, dışarı fırlar.)

Köksal Bey : (Dışardan) Ulan itler, burayı ahır mı sandınız, def'olun! Def'olun.

Vural : Sen def'ol! Çekil yolumuzdan...

(Köksal Bey, sandalyeyi fırlatmıştır. Kalabalığın kaçışan gürültüsü, bir iki el silâh sesi Tuğrul Bey, dışarı fırlar.)

(Yusuf, bir sandalyeyi yere vurarak parçalamaya çalışır, son derece güçsüzdür. Köksal Bey, içeri girer,, Yusuf'a bakar, elinden alır sandalyeyi, kendisi kırar.)

Köksal Bey : Senin hiç halin kalmamış be oğlum.

(Kırık sandalye parçasını ona uzatır) al fakat dışarı çıkma, burada bekle.

Yusuf : Duramam hocam. (Çıkar)

Köksal Bey : Ülkü Emniyete telefon et. (Çıkar)

(Dışardan silâh sesleri karşılıklı küfürler, ve patlıyan dinamitlerin sesi duyulur.)

Ülkü : (çok heyecanlı konuşur, bazen kekeler) Alo, alo Emniyet mi, efendim burası Üniversite Türkoloji bölümü, silâhlı çarpışma var, çabuk, çabuk yetişmenizi istiyoruz... Efendim? Az kuvvetle gelemez misiniz? Beyefendi, silâhlı çatışma var diyorum, solcular milliyetçi gençlere ve hocalara saldırdılar, cinayet olabilir, derhal gelmezseniz... Dekanlıktan polis isteme kâğıdı mı çıkaralım?... Beyefendi ne diyorsunuz, odadan dışarı çıkmaya imkân yok, Türkoloji bölümü sarılmış durumda... Evet, peki. (Telefonu kapatır, kendi kendine söylenir) Tüh Allah kahretsin!

Vehbi : (Dışardan sesi) Yaklaşanı vururum, yaklaşanı vururum.

(Ülkü dışarı çıkar. Sahne kısa bir süre boş kalır. Dışardan gürültüler, küfürler, dinamit patlamaları, silâh sesleri duyulur... Sonra bir an her şey sessizleşir... Hocalar, ve ülkücü gençler, birer ikişer sahneye girerler. Hepsi çok sinirli, çok heyecanlıdır. Bir kaç kişi odada dolaşır, kimi sigara içer, kimi elindeki zencirle oynar. Köksal bey, ayakta kapının yanında durmaktadır, Yusuf, hemen onun yanına yere çömelmiştir.)

Işık Bey : Galiba mermileri bitti, def olup giderler.

Tuğrul Bey : Mermi yetiştirirler onlara, bizim gibi kısılmış kalmış değiller ki...

Vehbi : Koridorun öbür başından da geliyorlardı, ben bağırınca çekildiler...

Ülkü Hanım : Yaklaşanı vururum diye bağırıyordun, gelselerdi ne yapacaktın?...

Vehbi : Gelselerdi... elbet görecekleri de olurdu Ülkü abla, Tabancamız yoksa da, evvelallah!.

Asaf : En iyisi sopaları alıp elimize, bir yarma hareketi yapsaydık.

Işık Bey : Silâha karşı, sopa ile gidilmez Asaf.

Asaf : Deli olacağım hocam, deli olacağım, anasını avradını bellediklerim, nasıl da küfür ediyorlardı.

Tuğrul Bey : E biz de geri kalmadık, küfür bahisinde!

Ülkü Hanım : Dinamit de mi patlatıyorlardı?

Köksal Bey : Fakültenin her yanında patlıyor dinamitler, maksat büyük bir heyecan terör havası yaratmak. Polis gelinceye kadar burada bekleyelim.

Yusuf : Bir baksak hocam.

Köksal Bey : Hayır, hayır... Bekleyelim.

(Sahnede bir an sessizlik olur, kapının yanında çömelmiş duran Yusuf, yavaş yavaş başını dışarı çıkarır... O anda silâhlar birden patlar. Yusuf yığılır

Ülkü Hanım : Allah'ım Yusuf'u vurdular!

(Hepsi Yusuf'un başına koşar, içeri çekerler. Dışarda kaçışan ayak sesleri duyulur, sonra sükût.)

Tuğrul Bey : Çabuk cankurtaran çağırın...

Işık Bey : (Telefonun başındadır) Alo.. Alo.. Bu telefon çalışmıyor!

Ülkü Hanım : (Pencereyi açar, bağırır) Allah rızası için can kurtaran çağırsın.. Allah rızası için, yaralı var. Can kurtaran çağırın. Yaralı var.

Vehbi : (Yusuf) un başını tutmuş dizlerine yatırmıştır) Yusuf, kardeşim... Kardeşim.. Ülküdaşım.. Yusuf... kardeşim kardeşim...

(İçerdekiler Yusuf'un başına toplanırlar, pencereye gider-

ler, huzursuz, sinirli bir bekleyiş içindedirler.)

Ülkü Hanım : Kendinde değil mi? Yusuf, kardeşim, duyuyor musun beni, aç gözlerini Allah'ım, Allah'ım...

Mehmet : (Yusuf'un kalbini dinler) Yaşıyor! Ah ne olur ambulans yetişse, yetişse...

Işık Bey : (Pencereden bağırır) Ambulans çağırın, çocuk ölecek, ambulans çağırın...

Tugrul Bey : (Pencereden bakmaktadır) Bizi kıstıran itlerin bir kısmı bahçeye dolmuş.

Işık Bey : Hah cankurtaran geldi.. Heyy n'oluyor? Geri gönderiyorlar ambulansı!

(Herkes pencereye üşüşür.)

Işık Bey : Göndermeyin, çağırın, çağırın ambulansı.... Çocuk ölüyor! İmansızlar, alçaklar!...

Ülkü Hanım : (Bağırır) Allah rızası için geri çevirin arabayı, sizde hiç insanlık yok mu, geri çevirin arabayı.

Tuğrul Bey : (Vehbi'ye) Tut oğlum, Yusuf'u bahçeye indirelim.

Asaf : Hocam koridorun iki başında bekliyorlar, bahçe solcularla dolu, polis gelmedi daha, çıkamayız.

Köksal Bey : Çocuğu göz göre göre ölüme terkediyorlar, ölsün istiyorlar. (Kafasını yumruklar)

Ülkü Hanım : (Kapıya koşar, feryat eder) Kâtiller kâtiller!...

3. Sahne

(Sahne kararır, tek ışık babanın yüzünü aydınlatır.)

Baba : (Bitkin, son derece üzgündür) A be bilir miydim böyle olacağını?... Ne bilirdim, ta orada tutsak ildeki düşmanımızın; komünistin burada da yakamızı bırakmayacağını, canına kıyacağını Yusuf'umun, kara

gözlü Yusufumun... Anavatanımızda da Moskof elinin gireceğini, a be aklım almazdı!... Sonra istedim ki ata kanının hesabını Yusuf sorsun onlardan... (içini çeker, ağlamaklıdır) Diyorlar ki, Yusuf can almamış, kan dökmemiş ama beter etmiş, bu vatanın düşmanlarını... beter etmiş!... Yusuf soyuna lâyıktı, Bozkurt'du.. Yusuf Mehmetçikdi.. Bozkurt'du...

(İşık, sahneyi doldurmuş olan ülkücü gençlerin ve hocaların yüzlerini tarayarak, Erkek konuşmacıyı aydınlatır.)

Erkek : «Atalardan bize kalan emanettir bu vatan
Susuz kalsa toprağımız, sularız kanımızla
Şehit Yusuf, rahat uyu sen ölmedin, ölmezsin
İntikâmın alınacak bozkurtlar etti yemin

Haydi yiğit, haydi yiğit haydi yeni akına
Ülkümüzün, ülkümüzün cihan varsın farkına.»

(Işık sahnedekileri tarar.)

Bozkurtlarla, bokurtlarla
Elde Hilâl, Kâinat
Kurtulacak Türk Milleti;
İmanlıdır erleri.

İleri, ileri, haydi ileri...
Alalım düşmandan eski yerleri.

Zaferlerle, zaferlerle
Elde Hilâl, Kâinat.
Milliyetçi - Toplumcuyuz :
Kuracağız Turan'ı

İleri, ileri, haydi ileri...
Alalım Moskof'tan eski yerleri.

Hikâyemiz, bir kısacık hayat üzerinedir. Göçmen Yusuf'un, Yusuf İmamoğlu'nun hayatı... Lâcivert gökte bir yıldız gibi parlayıp... kayan!... Kahramanımız, destanların bozkurtu, tarihin Mehmetçiği kadar meşhur ve onlar kadar bizim! Onlar kadar değerli.

«Acap nice sizin orası, kardaş?» diye Anadolu'dan sual etmişler.. Anadolu'yu, hürriyetin ve istiklâlin simgesi olarak bellemişler. Uçan kuşun kanadından bir haber ummuşlar, esen rüzgârdan kudretli bir nefes beklemişler. Kulaklarında bin atlı akıncıların nal sesleri, çok eski fakat tazeliğini hiç yitirmemiş bir türkü gibi! Yürekleri hep bu türküyü tekrarlıyor. Rüstem Efendi, oğulcuğuna, hayâllerinin en güzelini anlatmış; al bayrağın gölgesinde, Türk'ün son hür kalesi Türkiye!... Ve hürriyet özlemi öyle sarmış ki içlerini, artık duramamışlar Bulgaristan'da...

Dağıtım
ANDA
Babıali c.nu.50:2
Cağaloğlu — İST.

15 LİRA